

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA EV
PANSİYONCULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: ARTVİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jalenur ZURNACI

AĞUSTOS - 2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SÜRDÜRLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA EV
PANSİYONCULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: ARTVİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jalenur ZURNACI

AĞUSTOS - 2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA EV
PANSİYONCULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ: ARTVİN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jalenur ZURNACI

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÇALIK

AĞUSTOS– 2021

GÜMÜŞHANE

BİLDİRİM

Yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğum “Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Artvin Örneği” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

31 / 08 / 2021

.....

Jalenur ZURNACI

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince her aşamasında beni yönlendiren, öneri ve eleştirileriyle çalışmama katkı sağlayıp yardımını esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÇALIK'a teşekkürü borç bilirim.

Verilerin elde edilmesinde bana yön gösteren ve araştırma da değerli görüşlerinden yararlandığım Sn. Dr. Öğr. Üyesi Ceyhun AKYOL'a, Sn. Dr. Öğr. Üyesi Yener OĞAN'a ve Sn. Dr. Öğr. Üyesi Ekrem AYDIN'a, yine çalışmaya katkı sağlayan Maçahel Vakfı Başkanı Sn. Hacer YILDIZ'a, Yusufeli İlçe Belediye Başkanı Sn. Eyüp AYTEKİN'e, Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürü Sn. Murat ŞAHİN'e, Şavşat Dernek Federasyonları Yetkilisi Sn. Mustafa Faruk ALTUN'a, Yusufeli İlçe Kültür Müdürü Sn. Erkin TOKGÖZ'e ve ev pansiyonu işletmecilerine şükranlarımı sunarım.

Son olarak uzun ve meşakkatli tez sürecinde bana kalpten inanan ve hep yanımda olup beni destekleyen annem Güller ZURNACI ve babam Mehmet ZURNACI'ya, erkek kardeşlerim Hüseyin ZURNACI ve Yılmaz ZURNACI'ya minnettarlığımı belirtmek isterim.

Gümüşhane – 2021

Jalenur ZURNACI

ÖZET

ZURNACI, Jalenur, Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Artvin Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2021 (XIII+99)

Sürdürülebilir kırsal turizm, kırsal alanlardaki doğal kaynakların tahrip olmadan sürdürülebilirliğinin sağlanmasına uzun vadede yerel halkın ekonomik gelir elde etmesine yardımcı olmaktadır. Sürdürülebilir kırsal turizmin desteklediği konaklama şekli ise ev pansiyonculuğu modelidir. Bu model sürdürülebilir kırsal turizm ile beraber planlandığında, kırsal alanlarda istihdam yaratma, yerel kültürü tanıma, kırsal halkın yaşam kalitesi ve yaşam standardını artırmasına olanak sağlar.

Sürdürülebilir kırsal turizm bağlamında ele alınan ev pansiyonculuğunun sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerini değerlendirmek bu çalışmanın temel amacıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, elde edilen veriler yarı yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ev pansiyonculuğunun Artvin ilinde çok yaygın biçimde ilerleme kaydedemediği, teşvik ve desteklerden pansiyoncuların tam anlamıyla yararlanamadığı belirlenmiştir. Diğer taraftan bazı bölgelerdeki çok hisseli konut mülkiyetleri ileriye dönük ev pansiyonculuğu planlaması yapılmasının önüne geçmektedir. Aynı zamanda ev pansiyonculuğunun yerel halkın yaşam kalitesini artırdığı, ekonomik gelirin tüm köy halkına yayıldığı ve köyde herhangi bir çevresel tahribata neden olmadığı araştırmanın diğer bir sonucudur. Ev pansiyonculuğu ile kırsal alanlardaki yerel halk ile ziyaretçiler arasında samimi ilişkiler kurulduğu ve aile ortamı yaratıldığı için kültürel aktarımın da sağlandığı araştırma bağlamında ön plana çıkan diğer bir husustur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir turizm, Kırsal turizm, Sürdürülebilir kırsal turizm, Ev pansiyonculuğu, Artvin.

ABSTRACT

ZURNACI, Jalenur, Evaluation of Home Pension in the Context of Sustainable Rural Tourism: The Case of Artvin, Master's Thesis, 2021 (XIII+99)

Sustainable rural tourism helps to ensure the sustainability of natural resources in rural areas without destroying them, and to help local people generate economic income in the long run. The accommodation type supported by sustainable rural tourism is the home boarding model. When this model is planned together with sustainable rural tourism, it enables employment creation in rural areas, recognition of local culture, and increase the quality of life and living standards of the rural people.

The main purpose of this study is to evaluate the social, cultural, economic and environmental effects of hostel management in the context of sustainable rural tourism. Qualitative research method was used in the study, and a semi-structured interview form was presented to the participants. According to the results evaluated in the findings, home boarding has not progressed very widely in the province of Artvin, incentives and supports are not fully utilized by the hostel, and in some regions multi-share houses prevent forward-looking house boarding planning for houses. At the same time, it can be said that the house boarding business improves the quality of life of the local people, the economic income has spread to the whole village people and does not cause any environmental degradation damage in the village. It has been stated that home-boarding business provides cultural transfer, as a friendly relationship is established between local people and visitors in rural areas and a family atmosphere is created.

Keywords: Sustainable tourism, Rural tourism, Sustainable rural tourism, Home boarding, Artvin.

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	III
BİLDİRİM	IV
ÖNSÖZ	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XII

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KIRSAL TURİZM.....	2-20
1.1.Kırsal Alan	2
1.2.Kırsal Turizm Kavramı	3
1.3.Kırsal Turizmin Özellikleri	5
1.3.1.Kırsal Turizmin Konaklama Özellikleri.....	5
1.3.2.Kırsal Turizmde Faaliyet Gösteren İşletmelerin Özellikleri.....	6
1.3.3.Kırsal Turizm Yöresinin Özellikleri	7
1.3.4.Kırsal Turizme Katılan Turistlerin Özellikleri.....	8
1.4.Kırsal Turizmin Önemi	8
1.5.Kırsal Turizmin Gelişimi.....	10
1.6.Dünya’da Kırsal Turizm Uygulamaları.....	12
1.7.Türkiye’de Kırsal Turizm Uygulamaları.....	14
1.8.Kırsal Kalkınma	16

1.8.1.Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi	17
1.8.2.Kırsal Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

2.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI	21-31
2.1. Sürdürülebilir Kalkınma ve Gelişme Süreci	22
2.1.1. Birleşmiş Milletler Stockholm İnsan Çevresi Konferansı, 1972	23
2.1.2. Ortak Geleceğimiz (Bruntland) Raporu,1987	23
2.1.3. Rio Konferansı, 1992	24
2.1.4. Rio + 5 Forumu(New York), 1997.....	24
2.1.5. Johannesburg Zirvesi (Rio +10), 2002.....	24
2.1.6. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, 2012	25
2.2. Sürdürülebilir Turizm.....	25
2.2.1. Sürdürülebilir Turizmin İlkeleri	26
2.3. SürdürülebilirKırsal Turizm	27
2.4. SürdürülebilirKırsal Kalkınma	29
2.5. Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Ev Pansiyonculuğu	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EV PANSİYONCULUĞU	32-44
3.1. Ev Pansiyonculuğu Tanımı	32
3.2. Ev Pansiyonculuğunun Önemi ve Gelişimi.....	33
3.3. Ev Pansiyonlarının Özellikleri	34
3.4. Ev Pansiyonculuğunun Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili.....	34
3.5. Artvin 'de Ev Pansiyonculuğu	35
3.5.1. Artvin Tarihi	35
3.5.2. Artvin'in Coğrafi Konumu ve Yer şekilleri	36
3.5.3. Artvin İklimi ve Bitki Örtüsü.....	36
3.5.4. Artvin Turizmi	37
3.6.Artvin'de Ev Pansiyonculuğu	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA ARTVİN'DEKİ EV PANSİYONCULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	45-74
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	45
4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	46
4.3. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Aracı	47
4.4. Araştırmanın Veri Analiz Yöntemi	49
4.5. Araştırmanın Bulguları.....	49
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	91
EK 1. Görüşme Soru Formu.....	92
EK 2. Etik Kurul İzin Belgesi.....	95
ÖZGEÇMİŞ.....	99

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kırsal Turizmin Sürdürülebilirlik Göstergeleri	28
Tablo 2. Artvin’de Belediye Belgeli Hizmet Veren Ev Pansiyonları	40
Tablo 3. Katılımcılara İlişkin Bilgiler	47
Tablo 4. Araştırmada Kullanılan Tema ve Alt Kategoriler.....	49
Tablo 5. Ev Pansiyonculuğu Kursları ve Kursiyer Sayıları İle İlgili Bilgiler.....	68

KISALTMALAR LİSTESİ

TÜRKÇE		İNGİLİZCE	
BMKP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı	GEF	United Nations Development Program
DAKA	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı	DAKA	Eastern Anatolia Development Agency
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı	DOKAP	Eastern Black Sea Project Regional Development Administration
KDP	Küçük Destek Programı	SGP	Small Support Program
KTDK	Kırsal Turizm Daimi Konferansı	CPTR	Rural Tourism Standing Conference
SKKP	Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Programı	ISRDP	Sustainable Rural Development Program
TATUTA	Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası	TATUTA	Agricultural Tourism and Voluntary Exchange of Knowledge and Experience in Ecological Farms
vb.	Ve benzeri	etc.	Et cetera
vd.	Ve diğerleri	et al	And Other People
yy.	Yüzyıl	o.h.y	One Hundred Years

GİRİŞ

Turizm, kırsal bölgelerde göç, işsizlik ve yoksulluk gibi sorunların giderilmesine yardımcı olmaktadır. Kırsal alanlardaki eko tarımın ve kültürün tanınmasını, bölgenin kalkınmasını, kırsal çevrenin ve doğal kaynakların korunurken turizme kazandırılmasını sağlamak amacıyla sürdürülebilir kırsal turizm bir araç olarak değerlendirilmelidir.

Kırsal çevredeki turizm alternatifleri gerçekleşirken ziyaretçilerin konaklayabileceği turizm arz unsurlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Kırsal alanlara yıldızlı otel yatırımları yerine küçük işletmeli ev pansiyonculuğunun teşvik edilmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada Artvin'deki ev pansiyonculuğunun sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımı bağlamında planlanmasının gerekliliği benimsenmiştir. Bu bağlamda sürdürülebilir kırsal turizm açısından Artvin ilindeki ev pansiyonculuğun ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin paydaşların bakış açılarıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kırsal turizm ile ilgili temel kavramlar üzerinde durulmuş, ikinci bölümde ise sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kırsal turizm anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırma sahası olan Artvin ilinin tarihi,coğrafi özellikleri, bitki örtüsü, turizm potansiyeline değinilmiş ve ev pansiyonculuğu terimi hakkında bilgi verilerek Artvin ilindeki ev pansiyonculuğu potansiyeli incelenmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde ise araştırmanın yöntemi açıklanarak, paydaş görüşmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiş, sonuç ve öneriler kısmı ile araştırma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KIRSAL TURİZM

1.1.Kırsal Alan

Kırsal kavramı “*kent*” kelimesinin zıt anlamlısı olarak ifade edilmektedir. İngilizce ve Fransızcada ise “*rural*” şeklinde ifade edilen kırsal kavramının, çoğunlukla köy olgusu ile aynı olduğu düşünülmektedir. Türkçede “*kent*” kelimesine karşılık İngilizcede “*urban*”, Fransızcada ise “*rubain*” kullanılmaktadır. Kırsal turizm kırsal alanlarda gerçekleşen turizm türü olduğu için öncesinde kırsal alan terimini açıklamak gerekir(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006:7). Fakat kırsal alanların kapsadığı sosyal, kültürel, demografik, ekonomik ve çevresel faktörlerin günden güne değişmesi ile birlikte yeni manalar kazanması kırsal alan tanımı yapılmasını zorlaştırmaktadır(Çeken vd., 2007:3). 1924 tarihli Köy Kanunu’na göre; nüfusu 2000’e kadar olan topluluklar köy, 2000-20.000 arası olan topluluklar kasaba, 20.000’den fazla olan kesimler ise kent olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda 20.000’e kadar insanların yaşadığı alanlar kırsal alan olarak tanımlanabilir(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006:9).

Kırsal alandan bahsedebilmek için üç temel ölçüt göz önüne alınmalıdır. Bunlar(OECD, 1994:9);

- 1) Nüfus yoğunluğu ve yerleşme hacmi,
- 2) Alan kullanımı; kırsal alan ve orman kullanımında hâkimiyet,
- 3) Geleneksel sosyal yapı, toplum kimliği ve kültürdür.

Kırsal alanlar tarımsal faaliyetlerin yapıldığı geleneksel hayatın sürdürüldüğü kesimlerdir(Kuşat, 2014:67).Kırsal alanlar sadece kırsal turizm türünün gelişmesine uygun alan olarak değil, birçok turizm türünün mekânı sayılırlar. Kırsal alanı turizm açısından değerlendirdiğimizde; deniz turizmi merkezleri haricinde kalan,kentsel yerleşim yerlerinden uzakta, kırlara özgü doğal ve kültürel yapıların ve bölge otantikliğinin korunduğu alan olarak tanımlanmaktadır. Ziyaretçiler kırsal alanları boş zamanı değerlendirmek, günübirlik veya aile-akraba ziyaretleri için tercih etmektedir. Özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği ve ziyaretçilerin özgür hareket edebilmesi gibi nedenler kırsal ortamlara ziyaretlerin artmasına neden olmuştur. Tüm bu yoğun ziyaretler ışığında “*kırsal turizm*” türü doğmuştur(Soykan, 1999: 68).

1.2.Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal turizm kavramında kırsalın anlamı “kırsal alanlar” olarak bilindiğinden av turizmi, mağara turizmi ve ekoturizm kırsal turizmle eş değer olarak görülmektedir. Yanlış olmamakla beraber kırsal turizmin amacı, bir çiftlikte veya köy evinde konaklama yaparak bölgenin kırsal kültürü ile beraber iç içe, samimi bir ortam olduğundan, aralarında amaç ve etkinlikler açısından farklılıklar mevcuttur(Soykan, 2003: 2). Farklılıklar olsa bile bu aktiviteler kırsal bölgede gerçekleştiği için bu faaliyetleri kırsal turizm adı altında toplanmalıdır(Esengün vd., 2002: 100).

Kırsal turizmuygulamalarıilk olarakbalık tutma, rafting ve kayak yapma ile başlamıştır(Gartner, 2005: 36). Günümüzde ise kırsal alanlarda yapılan doğa yürüyüşleri, animasyon, festival ve şenlikler, kültür gezileri, tarım ve hayvancılık, çeşitli kurslar, yerel el sanatlarını tanıtmaya gibi etkinlikler kırsal turizm bağlamında gerçekleştirilmektedir(Yallagöz, 2010:5). Kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleşen ve kırsal alanın doğal ve antropojenik turist kaynaklarının kullanılmasını ve yerel topluluklar için fayda sağlayan sosyo-ekonomik faaliyetlerin yürütülmesini içeren bir turizm biçimidir(Dorobantu ve Nistoreanu, 2012: 6).

Dünya turizm literatürü incelendiğinde kırsal turizm; çiftlik turizmi, köy turizmi, tarımsal turizm, yayla turizmi, özel ilgi turizmi, yeşil turizm, çevresel turizm gibi çeşitli adlandırmalar ile ifade edilse de aslında belirtilen bu turizm türleri kırsal turizmin değişik şekillerini oluşturmaktadır(Esengün vd., 2001:31).

Son yıllarda ülkemizde önemli bir konu haline gelen kırsal turizm için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlar;

- Çok kısa bir tanımla kırsal turizm; kırsal alanlardaki tüm turizm faaliyetleridir(Soykan, 1999: 68).
- Kırsal turizm, kırsal bir ortamdaki boş zamanı değerlendirmek için kültürle iç içe olup en az bir gecelik gezi olarak tanımlanmaktadır(Pesonen vd., 2011:2).
- Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünlenen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay uyum sağlayabilen bir turizm türüdür(Soykan, 2003:2).
- Kırsal bölgelerin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel gelişimi içerisinde anahtar bir bileşen olan kırsal turizm, “*kırsal çevredeki işletmelerin*

sürdürülebilirlik açısından turistik faaliyetleri”olaraktanımlanmıştır(Torre ve Gutiérrez 2008: 114).

- Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda kırsal turizm şu şekilde açıklanmaktadır: Eko tarımla ve doğadaki kültürel değerlerle iç içe bulunup dinlendirici zaman geçirerek ziyaretçilerin konaklama, yeme-içme ihtiyacı ve rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleşmesini amaçlayan küçük ölçekli ev pansiyonculuğu veya butik otellerin bulunduğu kırsal alanlarda yapılan aktivitelerdir (Ahişapaoğlu ve Çelteç, 2006: 12).

Kırsal turizm kavramı dört bileşenden oluşmaktadır; kırsal alanlar, kırsal miras, kırsal yaşam ve kırsal etkinlikler bileşenlerinin içerikleri ile beraber açıklanması gerekmektedir. Böylece kırsal turizm kavramı daha anlaşılır olabilmektedir(Çeken vd.,2007: 7). Kırsal turizm özellikle etnografik, sosyo-ekonomik yaşamı ve çevresi bozulmamış geleneksel değerleri korumaktadır. Turizm türleri ile doğrudan ilişki içinde olmayı mümkün kılan(Dorobantu ve Nistoreanu, 2012: 6) kırsal turizmin özellikleri aşağıdaki gibidir(Soykan, 2003: 2-9);

- *Kırsal turizm her mevsim yapılabilen bir turizm türüdür.* Yılın her ayında gerçekleşen kırsal turizm, belli dönemlerde yapılan turizm türlerini(kıy turizmi ve kış turizmi vb.) desteklediği gibi sezon süresini de uzatabilir.
- *Kırsal turizm, turizmin coğrafi dağılımında denge unsurudur.* Turizmin belirli bölgelere yığılmasının önüne geçilmekte böylece turizmin getirdiği ekonomik faydadan diğer bölgelerde yararlanabilmektedir.
- *Kırsal turizm birçok turizm türüne entegre olabilir.* Kırsal turizmin gerçekleştiği bölgede ziyaretçiler konaklama süresince yakın bölgelerdeki farklı turizm etkinliklerine katılabilmektedir. Böylece merkezde kırsal turizmin olduğu bir tatilde, istenildiği takdirde birçok turizm türüne uyum söz konusu olabilmektedir.
- *Kırsal turizm faaliyetleri çok çeşitli ve özgündür.* Ziyaretçiler kırsal bölgeye ait festivaller ve etkinliklere katılmakta ve kültürel yaşam ile iç içe yaşamaktadırlar.
- *Kırsal turizmin turist profili farklıdır.* Uluslararası turizm pazarında ziyaretçilerin beklentileri ve düşünceleri farklılık gösterebilir. Doğayla iç içe olmak, sosyalleşmek, kendini tanımak ve yaşamı sadeleştirmek amacıyla turizme katılan turistlerin toplam talep içindeki oranı giderek artmaktadır.

- *Kırsal turizmin doğal çevrenin ve mirasın korunmasında katkısı bulunur.* Kültür ve doğa temelli turistik değerlerin korunması örgütlü ve planlı kırsal turizm anlayışı ile mümkün kılınabilmektedir. Ayrıca kırsal turizm doğayı koruma ve kültürel değerlerimizi yaşıatma bilincini yerel halka da aşılamaktadır.
- *Kırsal turizm bir ülkenin tanıtımında önemli bir araçtır.* Kırsal turizm kültürleşme etkisi yaratarak barış elçisi görevini de yüklenmektedir.
- *Kırsal turizm sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet eder.* Sürdürülebilir turizmde otantikliğin önemi büyüktür. Turizmde kullanılan kültürel zenginlik zaman içinde değiştirilmediği sürece sürdürülebilir turizm ürünüdür. Ziyaretçi ve doğal kaynakların kesişme yeri konumundaki doğa, sürdürülebilir turizmin parçasıdır. Kırsal kesimler ise, turist ve kültürel değerlerin i  içe olduğu otantik yerlerdir. Böylece kırsal turizme gelindiğinde onun sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet ettiği açıkça ortaya konur.

1.3.Kırsal Turizmin  zellikleri

Kırsal turizm konaklama, tesisler, yöre ve katılan ziyaretçiler açısından çeşitli niteliklere sahiptir(Ahişapaoğlu ve  elte , 2006: 77). Bu kısımda bahsedilen niteliklere değinilecektir.

1.3.1.Kırsal Turizmin Konaklama  zellikleri

Kırsal turizmde konaklama büyük önem taşımaktadır. Kırsal turizmi tercih eden turistler, genellikle ucuz tatili seçen, az-orta gelir sınıfından insanlar olup, yetişkinler ve aile ile seyahat yapanlar daha fazladır. Bir yandan da lüks turizme katılan ziyaretçilerin de kırsal turizmi tercih ettikleri görülmektedir. Az maliyetli ve konforlu konaklama hizmeti bekleyen, çocuklu aile veya yalnız gezen bireyleri, aynı kırsal ortamda memnun etmek zordur. Seyahatlerin günübirlik olması veya konaklama süresinin kısa olması kırsal turizmin en önemli özelliklerindendir. Genellikle konaklamalar bir haftayı aşmaz. Kırsal konaklamada, kültürün adetlerine uygun geleneksel konutlarda misafirlik beklenirken diğer taraftan da konfor olanaklarının olması ziyaretçiler tarafından istenmektedir.Bu sebeplerden dolayı kırsal yerleşimlerde eski ve otantik konaklama biçimlerinin yerini kırsal çevrelere uygun hale getirilmiş  ağdaş konaklama tipleri almıştır.Ancak kırsal çevrede otel endüstrisinin gelişmesi pek mümkün değildir. Yıldızlı

ve büyük kapasiteli oteller kırsal alanlara ters düşmektedir(Maestro vd., 2007: 951;Soykan, 1999: 71;Yallagöz, 2010: 6). Bu bağlamda kırsal alanlardaki doğayı ve yerel mimariyi korumak için yerel konutların pansiyon olarak kullanması kırsal çevreye daha uygun düşecektir.

Konaklama özellikleri sebebiyle kırsal ortamlarda konaklama en fazla şu şekillerde yapılmaktadır:

Köy veya çiftlik evleri: Doğal yöreyi ve insanı kültürel anlamda tanıma ve benimseme amacı taşıyan ziyaretçilerin tercih ettiği evdir(Demircioğlu, 1993:10). Kırsal kesimlerdeki evler genellikle, dağlık bölgelerde, çiftlik yakınlarında veya köylerde bulunur (Pina ve Delfa, 2005: 952).

Çadır ve karavanda konaklama; diğer ifadeyle “kampçılık” en basit konaklama şeklidir. Kampçıların büyük bir bölümü az-orta gelir düzeyindeki müşterilerden oluşmaktadır. Bu özelliğinden dolayı kampçılık kırsal turizmle uyuşmaktadır. Ancak günümüzde kamp ve karavan turizmi adı altında yeni bir turizm türü geliştiği için kırsal turizmdeki kampçılığı ayırmak gerekmektedir(Soykan, 1999: 71-72).

Kırsal evler; için ayrı odalar verilmekte olup, ücrete kahvaltı dâhil ve yerleşim yeri, yemek, farklı aktivite yapma olanaklarını turistlere sunulmaktadır(Şerefoğlu, 2009:78). Köy evlerinin bazılarında bir iki odasını kiraya verilerek ”ev pansiyonculuğu” geliştirilmektedir. Ev pansiyonculuğu çoğunlukla kırsal turizme yeni katılmış köylerde daha çok görülmektedir.

Kırsal otel ve motellerde konaklama; kırsal turizmde en çok tercih edilen konaklama yeridir. Çünkü konaklama süresince restoran, animasyon gibi hizmetler vermeleri otel ve motelleri daha çekici ve nitelikli kılmaktadır. Kır otelleri köylerde yer almaktadır, moteller ise yol kenarlarında bulunmaktadır(Soykan, 1999: 71-72).

1.3.2.Kırsal Turizmde Faaliyet Gösteren İşletmelerin Özellikleri

Kırsal turizmde faaliyet gösteren işletmeler, geleneksel karakteristik niteliğinde küçük ölçekli aile işletmeleridir. İşletme sahipleri genellikle çiftçilikle uğraşan yerel halktan oluşmaktadır(Mason ve Cheyne, 2000: 395; Getz ve Carlsen, 2000: 550).

Kırsal turizmde faaliyet gösteren işletmeler aşağıdaki gibidir(İnce, 2000: 73);

1) Tarımsal Çiftlikler

- Ortaklaşa hayvancılık

- Ortaklaşa bahçecilik
- Ortaklaşa hasat
- 2) Hizmet Çiftlikleri
 - Büyükbaş hayvanların beslenmesi
 - Küçükbaş hayvanların beslenmesi
 - Balık yetiştiriciliği
- 3) Sosyo-Kültürel Çiftlikler
 - Ev sanatları
 - Görsel sanatlar
 - Plastik sanatlar
 - Tahta işleme
 - Tarihi çiftlikler
- 4) Spor Çiftlikleri
 - Sportif faaliyetler
 - Atıcılık
 - Binicilik
 - Motorlu sporlar
- 5) Orman Çiftlikleri

1.3.3.Kırsal Turizm Yöresinin Özellikleri

Kırsal yörelerde kırsal turizmin gelişmesi, yörenin doğallığına, kültürel ve tarihi değerlerine ve yerel halkın turizmi benimsemesine bağlıdır. Bir kırsal turizm yöresinde bulunması gereken en temel özellikler şunlardır(OECD, 1994: 30);

- Geleneksel yemeklerin sunulması,
- Geleneksel bir mimarinin sergilenmesi,
- Tarihi değerlerin olması,
- Milli parklara yakın olması,
- Ulaşım sıkıntısının olmaması,
- Etkili tanıtımın yapılması,
- Gezi turlarının özenle hazırlanması,
- Spor yapmaya elverişli olması,

- Kolay ve doğrudan rezervasyon yapılabilmesi,
- Suyun bolluğu.

Bölgenin bu özelliklere sahip olması oranın başarılı bir kırsal turizm yeri olduğunu belirtmez. Yöre insanının sıcak, samimi ve etkileşime açık olduğu yöreler, kırsal turizme en uygun yerlerdir (Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006: 86).

1.3.4. Kırsal Turizme Katılan Turistlerin Özellikleri

Kırsal turizmde turist profili bölgeye göre farklılık gösterir. Üçüncü yaş turizmi ve aile turizmi de denilen kırsal turizm, çoğunlukla orta gelir düzeyindeki insanların seçtiği turizm çeşididir. Çeşitli sportif faaliyetlerin kırsal alanlarda yaygınlaşması ile beraber gençlerin de kırsal turizme ilgi duyduğu söylenebilir (Soykan, 2003: 6).

Kırsal turizme katılan turist profillerinin ortaya çıkması nedeniyle birçok araştırmalar yapılmış ve çeşitli turist profilleri ortaya konulmuştur. İskoçya’da kırsal turizme katılanlar yapılan bir araştırma sonucunda ortaya çıkan kırsal turist profilleri şu şekildedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 87; Frochot, 2005: 340-341);

- *Kırsal alanlara ilgi duyan turistler*; Bu grubun kırsal turist profili emekliler ve yaşlılardan oluşur. Sınıflandırılan grupların içinde en düşük gelirli olan gruptur. Genellikle tatilin kırsal boyutu ile ilgilenirler ve tarihi alanları ziyaret ederler.
- *Dinlenmek amacıyla gelen turistler*; Bu turistlerin en temel amacı rahatlama ve dinlenme için kırsal alanları ziyaret etmektir. Diğer gruplamalardan farklı olarak daha kısa tatil yaparlar fakat sık olarak kırsal turizme katılırlar.
- *Gözlemlemek amacıyla katılan turistler*; Açık alan faaliyetlerine yönelirler. Kırsal alanlarda safari, kısa yürüyüş, piknik ve doğa ile iç içe olmaktan mutluluk duyarlar. Otelleri ve self-service konaklamayı tercih ederler. Bu grubun turistleri genellikle çocuklu ve yüksek gelirli ailelerdir.
- *Aktiviteyi tercih eden turistler*; Tercih ettikleri aktiviteler; uzun yürüyüşler, ata binme, tırmanma, balık tutma, atıcılıktır. Bu gruptakilerin çoğu genç turistler olup (%62’si 44 yaşın altındadır), çok azı emeklidir.

1.4. Kırsal Turizmin Önemi

Turistlerin, farklı arayışlarla tatil aktivitelerine katılımları, kentlerde betonlaşma ve nüfus yoğunluğu gibi nedenler kırsal turizmin hızlı bir şekilde gelişmesini

sağlamaktadır (Kodaş ve Eröz, 2012:170). Kırsal turizm diğer turizm türleri ile iç içe olması, rekreasyonel etkinliklerin doğal çevre ile uyumu, kırsal bölgelerin ekonomik kalkınmasında önem arz etmesi açısından popülerliği yükselen turizm türüdür(Kızılaslan ve Ünal, 2014: 46).

Kırsal turizm, kırsal kesimlerin sosyal ve ekonomik açıdan kalkınması bakımından günden güne ilgi gören ve gelişmekte olan bir turizm türüdür(Haberal, 2015: 95). Kırsal turizm yerel kalkınma kavramının ön plana çıkması ile beraber, kalkınmaya çalışan ve kalkınmaları sürdürülebilir kılma planını gerçekleştirmek isteyen ülkeler için daha fazla önem arz etmeye başlamıştır. Çünkü hem kırsal kalkınma anlayışına ihtimam etmekte, hem de kalkınmayı sürdürülebilir kılmada etkin bir rol oynayabilmektedir(Kuşat, 2014:66). Ayrıca kırsal turizm sayesinde yörenin tanıtımı artırılarak, turizmin sürdürülebilirliği sağlanabilmektedir(Baysal vd., 2016: 101).

Kırsal turizmin önemi aşağıdaki gibidir(Uçar vd., 2010: 7-9);

- Kırsal turizmin iç turizme pozitif yönde etkisi vardır.
- Turizmin artan talep hızına göre, kırsal turizm kırsal alanlardaki alt-üst yatırımların iyileştirilmesinde ve yapılmasında büyük önem taşır.
- Kırsal turizmin getirdiği talep artışı, ekonomik anlamda yerel yaşamın canlanmasını sağlamaktadır.
- Kırsal turizm gelişirse yörede doğrudan veya dolaylı mal ve hizmet üreten diğer kuruluşlarla da eşgüdümlemesine olanak sağlar,
- Kırsal turizm, kırsal kesimlerdeki doğal ve kültürel değerlerin etkin bir şekilde kullanıma yardımcı olmaktadır.
- Kırsal turizm, potansiyeli yüksek olan kesimlerin ekonomik alım gücünün yükseltilmesine olanak tanır.
- Kırsal alanlardaki yerel halkın turizmden gelir elde ettiği durumda kırdan kente olan göçü de engellemektedir.
- Gelir seviyesi düşük olan çiftçilere ek gelir kaynağı sağlamaktadır. Böylece kırkent arasındaki gelir farklılığı azalmaktadır.
- Kırsal turizm ziyaretçilerin tatillerinin mekân içindeki yoğunlaşmasından kaynaklanan ekonomik,sosyal ve psikolojik sorunların çözülmesinde etkin bir rol üstlenirken, diğer yandan da kırsal alanların dinlendirici özelliğinden de faydalanır.

1.5.Kırsal Turizmin Gelişimi

Kırsal turizm gerçek anlamda 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra kuvvetle gelişen turizm faaliyetleridir. Kırsal turizmin tam olarak nerede başladığı bilinmemektedir. Bazı kaynaklarda Fransa'da başladığı ifade edilse bile İngiltere'de başladığını belirten kaynaklarda mevcuttur(Tang, 2017: 448).

İnsanların kültür seviyesinin artması, çevre bilincinin oluşması, sağlıklı yaşam bilinci, organik gıda tercihi, doğayla iç içe olma isteği, sessizlik arayışı, teknolojinin gelişmesinin etkisiylereklam ve tanıtımın artması, kırsal örgütlerin kurulması ve deniz turizminden kurtulma isteği kırsal turizmin gelişimini etkilemektedir (Uçar vd., 2010: 15). Bunların yanı sıra, yerel halkın turizme karşı tutumları kırsal turizmin gelişmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008: 69).

Alpler ve Amerikan ve Kanada Rockies dağlarında yapılan demiryolu yatırımları, kırsal turizmin gelişmesini sağlayan nedenlerdir(OECD, 1994: 7). Bununla beraber kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ise şunlardır;

- *Kültürel değerlere ilginin artması:* Doğal kültüre yönelik ilgi son yirmi yılda giderek yükselmektedir. Bu yükselmenin nedenleri; gelecek korkusu, kökensizlik korkusu, eğitim, öğrenmeye ve tanımaya ayrılan zamanın artması ve mirasın iyi korunmasıdır(OECD, 1994: 20). Doğal ve kültürel zenginlikleri gözlemleme ve öğrenme isteği insanları turizme yöneltmektedir. Özellikle farklı kültürel niteliklere sahip olan yöre insanların yaşam biçimlerini izleme ve deneyimleme kırsal turizm aktivitelerine katılımlarında etkili olmuştur(Uçar, 2010: 20).
- *Eğitim düzeyinin yükselmesi:*Eğitim düzeyinin artması turizmin gelişmesini sağlayan bir olgudur. Çünkü eğitim düzeyinin yükselmesi ile beraber insanlarda merak duygusunu uyandırmakta olup farklı kültürleri tanıma ve öğrenme ihtiyacı oluşmaktadır. Son yıllarda ise organik yiyecek ve içeceklerle olan ilginin artması, sağlıklı yaşam prensibi kırsal kesimlere ve bu alanların yemek kültürüne olan ilgiyi artırmıştır(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006: 23).
- *Sağlıklı olma bilincinin artması ve sağlıklı yaşam:*Sağlıklı yaşam bilinci rekreasyonda önem arz eder. Bisiklete binme, yürüyüş, kayak ve tırmanış gibi rekreasyon faaliyetleri açık kırsal alanlar için uygundur. Kırsal alanlarda

sanayileşmenin çok az olması sebebiyle hava kirliliği de bulunmamaktadır. Bu durumda kırsal alanın sağladığı temiz ortam turistler için cazip gelmektedir(OECD, 1994: 21; Uçar vd., 2010: 18).

- *Uygun ortamın olması:*Kırsal alanların iklimi ve coğrafi yapısının turizm açısından yeterli olması, kırsal tatilleri popüler hale getirmiştir(Williams vd., 2001: 130). Ayrıca insanların uygun ortam olarak kırsal alanları tercih etmesindeki en büyük sebep şehir karmaşası ve stresidir.
- *Özel yemeklere artan ilgi:* Kırsal yörelerde yapılan geleneksel yiyecekler farklı kültürdeki insanlarda merak ve tatma duygusu uyandırmaktadır. Ülkemizde Van kahvaltısı yapmak için Van'a, kebab için Adana'ya, künefe için Hatay'a gidilmesi örnek olarak verilebilir(Uçar vd., 2010: 18). Özel yemekler ve ürünler üreten alanlar kırsal alanlar için uygundur(OECD, 1994: 21).
- *Beslenme giderleri:* Kırsal alanlarda üretilen mallar doğrudan üreticiden daha ucuz bir ücretten satın alınabilmektedirler(Uçar vd., 2010: 19). Ayrıca kentsel getirinin olmayışı ve ulaşım giderlerinin ödenmeyişi fiyatları azaltmaktadır(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006: 27).
- *Ekolojik yaşam bilincinin artması:*Doğayı koruyan turizm olarak tanımlanan ekoturizm, bir sürdürülebilir kalkınma aracıdır.Son zamanlarda ekoturizme duyulan ilgi artmıştır. Bu ilgi tüketicilere yönelik ekolojik yiyecekler ve ürünlerin üretilmesini ve pazarlanmasını artırmıştır. Kırsal tatiller tamamıyla çevre dostu olmasa bile bu yatırımların gerçekleşmesini sağlamaktadır(Kahraman ve Türkay, 2014: 33).
- *Yaşlı ama aktif nüfus sayısının artması:*Yetmiş yaş ve üzerindeki aktif emeklilerin artık turizm faaliyetlerinde yer alması olağan hale gelmiştir.Özellikle kırsal tatiller ucuzluğu sebebiyle bu kesim için çekicidir. Bu ziyaretçilerin turizm amacı; deniz, kum ve güneş değil yenilik, rahatlık ve keşfetme ihtiyacıdır(Akat, 2000: 22).
- *Kırsal Acenteler:* Birçok ülkede kırsal turizm konusunda bilgi veren ve yardımcı olan acentalar vardır.Bu acentalar yörenin kültürel değerlerinin korunması, doğanın korunması, el sanatlarının rağbet görmesi, ulusal parkların tutulması, ekonominin gelişmesi, ulaşımın kolaylığı gibi konularla alakalıdır(Ahişapaoğlu

ve Çeltek, 2006: 27-28).Ayrıca acenteler projelere ve bireysel kuruluşlara yardımcı olurlar(Soykan, 2002: 22-23).

- *Ulaşım ve iletişimin gelişmesi*:Seyahat olmadan turizm düşünülemez. Yer değiştirme ise turizmin en temel özelliğidir. Bu durumda ulaşım, yer değiştirme hareketini aktif hale getirir. Ulaşım alternatiflerinden jet uçaklar, hızlı trenler, otoyollar ve telefon sistemleri gibi teknolojik gelişmeler turizmi ve kırsal turizmi pozitif yönde etkilemektedir(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006: 25).
- *Kırsal Köken*: İnsanlar boş zamanlarında hem aidiyet duygusu hem atalarının yaşam biçimlerini araştırmak istemektedirler (Demircioğlu, 1993: 9).
- *Çevresel kirlilik*:Deniz kıyılarının aşırı kullanımnedeni ile kirlenmesi, betonlaşması, kıyılara yüksek talep nedeni ile fiyatların çok yüksek olması ve kentsel yaşamın giderek daha baskıcı ve stresli olması insanları kırlara yönlendirmiştir(Soykan, 1999: 69).
- *Kırsal turizmin bir kalkınma aracı olması*:Kırsal turizm çoğu ülkede koordinasyon içerisinde birtakım yararları ön plana alarak uygulanmaktadır. Ayrıca yerel halk için ek gelir, iç göçü önleme ve az gelişmiş alanları geliştirmede bir araç olarak kullanılmaktadır(Fleischer ve Felsenstein, 2000: 1007; Sharpley, 2002: 233).
- *Turizm talebinin değişmesi*:Seyahatler günümüzde ziyaretçiler açısından bireysel gelişme anlamına gelmektedir. Turizm talebi özel ilgi turları, macera turizmi ve doğa turizmi türlerine yönelmiştir(Ahişapaoğlu ve Çeltek, 2006: 28).

1.6.Dünya’da Kırsal Turizm Uygulamaları

Kırsal alanların kalkındırılmasında araç olarak görülen kırsal turizmin dünya geneline nasıl bir ivme kazandırdığını belirtmek gerekmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin farklı ülkelerde uygulanma biçimi aşağıda verilmiştir(Gülbüz vd., 2002: 424);

- *İtalya*: İtalya’nın kırsal alanlarında ekonomi tarıma dayalı olduğu için yaz aylarında turistlerin gelmesi ile beraber iş olanakları artmış ve ev pansiyonculuğu gelişmiştir.
- *Avusturya*:Avusturya’da dağ köylerinde aileler evlerinin bir kısmını turistlere kiraya vererek ekonomik gelir elde edilmiştir.

- *Portekiz*:Portekiz’de balıkçılıktan sağlanan gelirin yanı sıra yaz aylarında bölgeye gelen turistlere evlerinin bir bölümünü pansiyon olarak kullandıran ailelerin refah düzeyinin arttığı tespit edilmiştir.
- *Kuzey Kıbrıs*: Kuzey Kıbrıs’ta yöreye özgü yemeklerin daha çok tercih edildiği, yöre halkının geleneksel değerlerinin yaşatıldığı ve safari turlarının yapıldığı ortamlar bulunmaktadır.
- *Yeni Zelanda*:Yeni Zelanda’da giyim, örgü ve el emeği ile yapılmış ev eşyaları çiftlik evlerinde konaklayan turistlere satılmaktadır. Böylece hem kadın istihdamı hem de çiftliğin tarım dışı gelirleri de artmaktadır.
- *Almanya*:Almanya’da kırsal turizm hareketi 1950’lerde başlamıştır. Kırsal bölgelerde yaşayan çiftçilere ek gelir ve genç nüfusa iş imkânı yaratarak kırsaldan kente göçün önlenmesi amaçlanmıştır(Esengül, 2005: 168).
- *Amerika Birleşik Devletleri*: ABD’de kırsal turizm ilk başlarda kayak, balıkçılık ve dinlenme yerleri olarak tercih edilmiş, daha sonralarda tarih, sanat ve tarım faaliyetleri ile sürdürülmektedir(Gartner, 2005: 8).
- *Fransa*:Fransa’da kırsal turizmde, aile tipi küçük ölçekli işletmelerden başlayarak ulusal boyuta varan çok iyi bir örgütlenme vardır(Aydın, 2012: 41). Kırsal turizm organizasyonları ile kamu yönetimi arasındaki ilişkileri Kırsal Turizm Daimi Komitesi (KTDK) düzenlemektedir. Bu komite, Turizm Bakanlığı politikaları, agro turizm ve kırsal turizm ile ilgili arazi ve projelerin değerlendirilmesi, boş zaman aktivitelerinin yaratılması ve sürdürülebilir turizmin gerçekleştirilmesi için çalışmaktadır(Karamehmet vd., 2016: 109). Fransa’da, 94500 kırsal otel yatağı, 50 bin kırsal konut, 30 bin misafir evi, 37 bin tatil köyü, 28 bin turizm evi ve 308 bin çadır yeri kırsal turizme hizmet vermektedir(Aydın, 2012: 41).
- *Macaristan*:Macaristan’ın ülke ekonomisinde önemli ölçüde etkili olan kırsal turizm etkinlikleri19 yy’da henüzrağbet görmeye başlamasına rağmenkırsal turizm bilinci ülkede oldukça yenidir. Macaristan Balaton Gölü civarında kırsal turizm faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetler; atlı gösteriler ve folklor programlarıdır. Bununla birlikte, Macar halkının geleneksel misafirperverliği, kaplıcalar, nehirler ve göller ile çekici kültürel manzaraları, sakin bir ortamda

rahatlama ve dinlenme kırsal turizme yönelik faaliyetlerdir(Ratz ve Pucko, 1998:1).

- *Japonya:* Japonya’da 1990’dan itibaren kırsal yaşama olan ilgi artmaya başlamıştır. Kamusal olarak 1992 yılından itibaren kırsal(ormancılık, balıkçılık, tarım), çiftlik ve yeşil turizm teşvik edilmiştir (Akça, 2004:65).
- *Bulgaristan:*Bulgaristan köyleri gelenek ve tarihlerini bu zamana kadar getirmiş yerleşim yerleridir. Kırsal evler yöreden yöreye değişim göstermektedir. Fakat taş ve toprak yapılı evler ağırlıktadır. Evler tek kat halinde inşa edilmiş, ülkenin mimari yapısını sergilemektedir. Bölgede çeşitli kırsal ve eko turizm aktiviteleri yapılmaktadır. Bunlar; rafting, safari, kuş gözlemciliği ve mağaracılık faaliyetleridir(Şerefoğlu, 2009: 76).
- *İspanya:* İspanya’da yerel halka eğitimler verilerek kırsal turizme yönlendirilmiştir.Kırsal turizm kapsamında turistlere kampçılık, ata binme, doğa yürüyüşü ve dağ bisikleti gibi alternatifler sunulmuştur(Esengül, 2005: 168).

1.7.Türkiye’de Kırsal Turizm Uygulamaları

Türkiye sahip olduğu tarihi ve sosyo-kültürel yapılar sayesinde kırsal turizm açısından önemlidir. Başta Doğu Anadolu Bölgesi ve bu bölgede en önemli yayla ili olan Erzurum(Palandöken Dağları, Tortum Şelalesi, Uzundere Dinlenme Vadileri), Rize Kaçkar Dağları, Artvin ili kırsal turizm için önem arz etmektedir(Çeken vd., 2007: 9).Ülkemizde kırların ve kıyılardaki turistik alanların sürdürülebilir kırsal turizm anlayışınaentegre olması kullanım açısından önemlidir. Son zamanlarda sürdürülebilir kırsal turizm politikası ile gerçekleşen bazı uygulamalar vardır. Bunlar Çoruh nehrinde rafting, Karadeniz kıyılarında yeşil tur, Ölüdeniz-Babadağ’da yamaç paraşütü ve Toroslar’da yapılan trekking faaliyetleri kırsal turizm faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir. Örnek olarak yabancı bir turiste Çoruh nehrinde rafting yapmadan önce o bölgenin kültürel kaynaklarının ve doğal güzelliklerini deneyimlemesi önerilmelidir (Soykan, 2003: 8).

Ülkemizin doğal, tarihi ve kültürel alanların yenilenmesi ve bu alanlarda rekabet gücünün yüksek oluşu, kırsal turizm işletmelerinin artmaya başlaması, sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet vermesi, kırsal girişimlerin artması ve kırsal alanlara ilişkin

tanıtım ve pazarlamanın artışıkırsal gelişimin önündeki önemli fırsatlar arasında sayılabilir(Akça, 2006: 2837).

Kırsal bölgelerin tarihi, doğal ve kültürel değerlerini ön plana çıkarmak ve turizme kazandırmak için yerel yönetimler tarafından kırsal turizm uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bunlardan bazıları;

Kırsal Kalkınma Programı (IPARD), IPARD’da yer alan kırsal turizm projeleri araştırıldığında kırsal alanlardaki doğal, arkeolojik, kültürel değerlerin tanıtılması için ilk önce altyapının iyileştirilmesi veya yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Ayrıca IPARD projeleri yeni konaklama tesisleri ve rekreasyonel alanların oluşturulması ve bölgenin tanıtımlarının yapılması gibi birçok amacı taşımaktadır(IPARD, 2014: 28).

Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP), Doğu Karadeniz Bölgesi’nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek, bu yörede yaşayan insanların ekonomik yaşantısını ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası ve bölge içi farklılıkları gidermeyi hedefleyen bölgesel kalkınma projesidir. DOKAP, Doğu Karadeniz Bölgesinde (Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Samsun ve Trabzon) altyapı ve üstyapının iyileştirilmesi, bölgede sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması amaçlanmaktadır(Demiryürek, 2016: 71-72).

DAKA’nın 2003 yılı sonunda başlattığı Doğu Anadolu Turizmini Geliştirme Projesinde kırsal turizm pilot alanı olarak, Çoruh Nehri Havzası’nın Erzurum’un İspir ve Artvin’in Yusufeli ilçeleri içinde kalan bölümü belirlenmiştir. Proje etkinlikleri, İspir ve Yusufeli ilçe merkezleri ile turizm potansiyeli yüksek olan seçilmiş belde ve köylerde yaygınlaştırılmıştır. Projenin temel hedefi, DAKA’nın “*bölge kalkınma çabalarına katkıda bulunma*” misyonunu turizm alanına taşımak ve bu bağlamda Çoruh Vadisi’ndeki doğal ve kültürel zenginliklerin turizm amaçlı kullanımını sağlayacak katılımcı ve sürdürülebilir bir model geliştirmektir(Çakmak, 2006: 369-370).

Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi, Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası (TATUTA), Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) ve Küçük Destek Programı (KDP) ile beraber proje yürütülmektedir. Projenin hedefi, Türkiye’de ekolojik tarım ile hayatını idame ettiren çiftçi ailelerinin ekonomik gücünün, nitelikli istihdam ve eğitim sağlanarak ekolojik tarımın teşviki ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Projenin turizmdeki işleyişinde ise amaç, ziyaretçilerin çiftçi ailelerin evlerinde konaklaması ve kültürel

etkileşimi sağlamanın yanında tüketici-üretici ilişkilerinin güçlenmesi ile kişilerin doğaya ve birbirlerine olan sorumluluk duygusunun gelişmesini de sağlamaktır (Buğday Derneği, 2020).

Kastamonu Azdavay’da eko turizmi geliştirme projesinde öncelikli olarak altyapının kurulması ve uygulamaya konulması ile birlikte bölgenin sosyo-ekonomik yaşamına ve sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunulmuştur. Projenin ana faaliyetleri; eko turizm merkezinin kurulması ve bu merkeze bağlı uydu çekim alanlarının geliştirilmesi ile birlikte ulusal ve uluslararası eko turizm ağına entegrasyonu ve tanıtımı ile ilgili faaliyetler yapılmaktadır(Şerefoğlu, 2009: 107).

Manavgat ve Side’de tatil yapan turistler ekotarım için koordine edilen turlara katılmaktadırlar. Düzenlenen tur kapsamında Oymapınar baraj gölünde yapılan tekne gezisi için gelen turistler de bölgedeki pamuk tarlalarında bir saat çalışmaktadırlar(Sarı, 2008: 26).

Kırsal turizm uygulamalarına başka bir örnek ise Şirince köyüdür. İzmir il sınırları içinde coğrafi konum imkânlarından sonuna kadar faydalanan Rum evlerinin bulunduğu köyde genellikle evler pansiyon olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bölgede şarap imalatı ve pazarlaması da yapılmaktadır(Şerefoğlu, 2009: 61).

1.8.Kırsal Kalkınma

Kalkınma kavramı, büyümeyi kendi içinde barındırsa da aslında büyümeden daha kapsamlı bir kavramdır. Kalkınma kavramıgünümüz imkânlarının yanı sıra gelecek nesilleri de dikkate alan bir yaklaşımdır (İlter vd., 2019:32).Kırsal kesimlerde yaşayan insanların refah düzeylerinin yükselmesi, tarım ve hayvancılıkla uğraşan yerel halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yönden yaşam kalitelerinin artması kırsal kalkınma olarak tanımlanabilir. Moseley (2003:4)’e göre kırsal kalkınma üç farklı açıdan değerlendirilmektedir. Birincisi; eğitim, sağlık, konaklama, liderlik kapasitesi, kültürel miras, kamu hizmetleri ve kırsal alanlarda yaşayan toplulukların yaşam biçimselliğini kapsar. İkincisi; ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel hedefleri sürdürülebilir yaklaşımla ele alan bir süreçtir. Üçüncüsü; toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel refahının uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlamayı benimsemiş süreçtir. Kırsal kalkınmanın temel amacı ise kırsal alanlardaki doğal ve kültürel mirasın etkin bir şekilde kullanılması sonucunda kent ile kır arasındaki sosyo-kültürel ve ekonomik

gelişmişlik farkını en aza indirmek, kırsal kesimde iş imkanları yaratarak kentlere olan göçü engellemek ve kırsal yörelerdeki yerel halkın yaşam kalitesinin yükseltmektir(Çeken vd., 2007: 3).

Collin'e (2010: 186) göre kırsal kalkınma, kırsal alanların ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğinisaglayan programdır. Kırsal kalkınma programlarının tasarımında uyulması gereken prensipler bulunmaktadır. Kırsal kalkınma kapsamında etkin olan bu prensipler kırsal kalkınmanın temel prensipleri olarak kabul edilmektedir. Kırsal kalkınma programlarının uygulanması için aşağıdaki prensipler önerilmektedir (Oakley ve Garford,1985: 7-8);

- 1) *Ulaşılabilirlik*: Kırsal kalkınmanın sağlayacağı tüm fayda ve yararlar programda çalışan tüm bireylere ulaşabilmektedir.
- 2) *Bağımsızlık*: Kırsal kalkınma programları toplulukları desteklerken aynı zamanda programlara bağımlı kılmayacak şekilde planlanmalıdır.
- 3) *Sürdürülebilirlik*: Kırsal kalkınmaplanları oluşturmada yerel halkın sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alınarak uzun vadeli programlar oluşturulmalıdır.
- 4) *Aşamalı ilerleme*: Kırsal kalkınma programlarının sağladığı teknolojik faydalar toplumların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Fakat bu teknolojik faydalar insanlara aşamalı şekilde sunulmalıdır.
- 5) *Katılım*: Kırsal kalkınma programları hazırlanırken yerel halkın düşünce ve fikirlerine yer verilmeli ve yerel halk kalkınma planlarına dâhil edilmelidir.
- 6) *Etkililik*: Kırsal kalkınma programı yerel kaynakların etkin ve verimli kullanımlarına yoğunlaşmalıdır.

Dünya'da kırsal kalkınmaya yönelik yaklaşım ise farklı kırsal boyutların entegrasyonunu teşvik etmek, sürdürülebilir bir şekilde gıda üretimi, kırsal çekiciliklerin korunması, biyolojik çeşitliliğin korunması, istihdam ve ekonomik kalkınma sağlanmasıdır(Andreopoulou vd., 2014: 447).

1.8.1.Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi genelde bölgedeki doğal, tarihi ve kültürel değerlerin etkin ve doğru bir şekilde kullanılmasıyla orantılıdır.Günümüzde kırsal turizme dayalı kalkınma, kırsal girişimcilerin katılımı ile birlikte sürdürülebilir

olması kırsal alanlarda tarımla geçinen insanlara ikinci bir gelir kaynağı sağlar(Çeken vd., 2007: 2).

Kırsal turizmin kırsal kalkınmadaki önemi aşağıdaki gibidir(Soykan, 2006: 73);

- Kırsal turizm faaliyetleri esnasında yeni birçok iş imkânı yaratılabilir.
- Kırsal alanlarda geleneksel ürünler kırsal turizm sayesinde korunmakta ve gelecek nesillere sürdürülebilirliği sağlanmaktadır. Ayrıca geleneksel ürünlerin turizm sayesinde satılması bölgenin kalkınmasını da sağlamaktadır.
- Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi bölgedeki geleneksel etkinlikleri(festival gibi) canlandırmakta ve daha yeni aktiviteler de geliştirmektedir.
- Kırsal turizm bölgenin kalkındırılmasındaki en büyük hizmetlerden bilgilendirme, sağlık, eğitim ve ulaşım imkânlarına katkı sağlamaktadır.
- Kırsal turizmdeki tarihi yapılardan (kilise, şato, çiftlik evleri gibi) çeşitli(müze, konaklama evi, el sanatları merkezi) şekillerde yararlanılabilir.
- Kırsal alanlarda eskiden kadın rolü oldukça sınırlı iken günümüzde ise kırsal turizm sayesinde kadın rolü aktiftir.
- Kırsal turizm sürdürülebilir yerel kalkınma sağlarken aynı zamanda doğal kaynakların da korumasını sağlamaktadır.
- Yerel kültürel ürün ve hizmetlerin tanıtımının yapılması yerel kaynakların faydaya dönüştürülmesini sağlamaktadır.
- Bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgi ve deneyim paylaşımının sağlanması kırsal turizmle mümkün olmaktadır.
- Kırsal turizm kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki etkileşimi güçlendirerek kırsal kalkınma girişimlerini harekete geçirmektedir.

Kırsal turizmin kırsal kalkınmada kullanılması için oluşturulacak plan ve programın ayrı bir titizlikle hazırlanıp uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Çünkü kırsal turizm kırsal kalkınma için iyi bir çözüm önerisi olabileceği gibi telafisi olmayan problemlere de yol açabilmektedir(Kuşat, 2014: 72). Bu bağlamda kırsal turizmle kırsal kalkınma programları uygulanırken sürdürülebilirlik dikkat edilmesi gereken en önemli husustur. Kırsal turizm işletmelerinin sürdürülebilir olması bölgedeki sektörlerin birbirleri ile uyum sağlayarak bölgenin kalkınmasını sürdürülebilir kılmaktadır(Hall ve Mitchell, 2005: 354).

1.8.2. Kırsal Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Kırsal turizmin olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Başlıca olumlu etkileri şu şekilde açıklayabiliriz(Morgül, 2006: 68-69; Özgüç, 1998: 185;Soykan, 1999: 73);

- Kent ve kırsal bölgeler arasındaki ilişkilerin gelişmesi zamanla kent ve kırsal bölge arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarını yumuşatmaktadır.
- Aile bireyleri, çocukları için kırsal alanlarda daha özgürce vakit geçireceği bir ortam sunmaktadır.
- Turizmin kırsal alanda yaygınlaşması yerel halkın yaşam standardının yükselmesini sağlamaktadır. Bu sayede köyden kentlere göçün önüne geçilmiş olmaktadır.
- Kırsal turizm sayesinde yörenin tanıtımı da sağlanmaktadır.
- Turizm altyapı ve üstyapının iyileşmesini sağladığından kırsal alanlarda turizmin gelişmesi halkın yararına olacaktır.
- Restorasyon çalışmalarının artması ile birlikte sürdürülebilir turizm politikalarının kabul görmesi durumunda doğal çevre koruma altına alınmaktadır.
- Kırsal turizm yöresel el sanatlarının canlanmasına sebep olmaktadır.
- Kırsal turizm iç turizmi canlandırmaktadır.
- Kırsal turizmin gelişmesi ile yöredeki kadınların çalışma yaşamına aktif şekilde katılmalarını sağlayabilecektir.
- Kırsal alanların yaygın olduğu bir ülkede turizmi kıyı turizminin egemenliğinden kurtararak tatilleri kırsal bölgelere yaymak gerekir.

Kırsal turizmin olumsuz etkileri ise şöyledir(Mason ve Cheyne, 2000: 403; Morgül, 2006: 70);

- Kırsal turizmin plansız gelişimi tarım alanlarının azalmasına sebebiyet vermektedir.
- Kırsal alanların aşırı yoğun kullanımı doğal kültürel değerlerin tahribatına yol açmaktadır.
- Kırsal alanlardaki yoğun kalabalık yörenin çekiciliğinin azalmasına ve otantikliğinin kaybolmasına sebep olmaktadır.
- Katı ve sıvı atıkların çoğalması, yerel hayvan türlerine zarar vermektedir

- Geleneksel kültürün kaybolması, yozlaşmaya yol açmaktadır.
- Yabancı turiste ki kötü alışkanlıklar(alkol, uyuşturucu gibi) yerel halka geçmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

Sürdürülebilirlik, günümüzün ve gelecek nesillerin ihtiyacını karşılarken aynı zamanda sağlık, güvenlik, sosyal ilişkiler ve refahın sağlanmasına da yardımcı olmaktadır. Sürdürülebilirlik amaçlarının gerçekleşmesi uzun vadede çevresel, sosyal ve ekonomik büyümenin geliştirilmesi ve sürekliliği ile mümkün olabilecektir(Ciocioiu, 2011: 33-34).Sürdürülebilirlik ulusal ve uluslararası düzeyde 1970’li yıllardan itibaren önem kazanmıştır(Can, 2008: 23).Sürdürülebilirlik kavramı sosyal, kültürel, politik, çevresel, ekonomik vb. alanlarda kullanılan kaynakların sürekliliğini benimseyen bir olgu olmakla birlikte tüketim toplumunun yol açtığı olumsuzlukları azaltmayı amaçlayan kalkınma, planlama ve gelişme sistemidir(Beyhan, 2004: 7).

Sürdürülebilirlik kavramı iyi bir yaşam kalitesi için tahrip olmamış çevre ve ekonomik refah gereksinimlerini giderebilecek biçimde çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik olmak üzere üç boyutu kapsamaktadır(Pak vd., 2018: 427). Sürdürülebilirliğin çevresel boyutu insan faaliyetlerini içinde barındıran doğal çevre ile ilişkilidir. Aynı zamanda sürdürülebilirliğin boyutları içinde en çok önem taşıyanın çevre olduğu ifade edilmektedir(Koçak ve Balcı, 2010: 216). Çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların devamlılığı anlamına gelmektedir. Biyo çeşitliliğin, insan sağlığının, su ve toprak kalitesinin ve canlı yaşamlarının müdafaası ekolojinin idame etmesi açısından önemlidir(Kaypak, 2011: 26). Sosyal sürdürülebilirlik, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğe göre literatürde daha az rastlanan boyuttur. Artan kentsel yoksulluk seviyeleri, kentsel çatışma, terörizm ve dışlanma ve eşitsizlik konuları sosyal sürdürülebilirlik alanında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda sosyal sürdürülebilirlik, yaşam kalitesine katkı, sosyal uyum ve herkes için fırsat eşitliğin sağlanması ve insanlar arasındaki iletişimin saygı çerçevesinde sürdürülmesi şeklinde ifade edilmektedir(Missimer vd., 2017: 36-37). Franzoni (2015: 22)’ye göre paydaşların ekonomik yarar sağlaması ekonomik boyut olarak ifade edilmektedir. Goodland (1995: 3) ekonomik sürdürülebilirliği, gelir ve tüketimin dönemler arası azalma göstermeden ilerleme kaydetmesi olarak tanımlamıştır.

2.1. Sürdürülebilir Kalkınma ve Gelişme Süreci

Çevre kirliliği ve tahribatın artması, kalkınma olgusuna yeni bir anlayış ile yaklaşılmasını sağlamış aynı zamanda çevrenin korunması konusunda da farkındalık yaratılmıştır(Karabıçak ve Özdemir, 2015: 44-45). Sürdürülebilir kalkınma kavramı temelini kalkınma ve sürdürülebilirlikten almaktadır(Klarin, 2018: 68). Kalkınma; ekonomik boyutlarla sınırlanmayan, toplumu sosyolojik, psikolojik ve politik alanları ile tüm boyutlarıyla ele alan bir süreçtir(Yavilioğlu, 2002: 66). Sürdürülebilirlik; evrende eşit ve sağlıklı bir dünya yaratabilmede yardımcı olan, doğal çevre ve kültürel değerlerin gelecek nesiller için de korunarak sürekliliğini sağlayan olgudur(Dylick ve Hockerts, 2002: 130). Sürdürülebilir kalkınma ise, doğal dengeyi ve insan sağlığını koruyup aynı zamanda ekonomik kalkınmayı da sağlayarak doğal kaynakların doğru yönetimi ve gelecek nesillere doğal,fiziki ve sosyal bir çevre bırakma yaklaşımıdır (Güzel vd., 2009: 61). Sürdürülebilir kalkınma anlayışının sürdürülebilir çevre anlayışı ile birlikte kullanılması gerekmektedir. Mevcut kaynakların kullanımı ve kaynakların üretimi dengesi sağlanmalıdır. Doğal kaynakların sürdürülebilirliği ancak bu şekilde mümkün olabilmektedir (Kaypak,2011: 26).

Sanayileşmenin artması ile birlikte kalkınma ve çevre arasındaki ilişki hep ertelenmiştir. Ertelenen çevre boyutu ancak 1970’li yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. Bu önemin sebebi ise sorunların sadece yerel ve bölgesel boyutu değil, küresel boyutta hissedilmeye başlamıştır(Kaya, 2010: 77). Böylece çevre sorunlarının daha fazla göz ardı edilemeyeceği ve çözümün ertelenmeyeceği anlaşılmıştır (Kaypak, 2011: 23). Çevre sorununu çözmek için yapılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu alanda atılan adım 1971 yılında yapılan Founex raporudur(Lago, 2009: 35). 1972 yılında bilim insanları, Roma Kulübü tarafından “Büyümenin Sınırları” adlı bir rapor yayımlanmıştır. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’denMeadows ve ekibinin yapmış olduğu araştırmada küresel ekonomik sistemi ile nüfus, gıda güvenliği, üretim, ekolojik düzen ve ham kaynak tüketimi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu rapora göre; bahsedilen beş sistem eğer doğal büyümeyi engellerse, dünya taşıma kapasitesini aşacağı ve büyük sorunlar oluşturulacağı belirtilmiştir (Aksu, 2011: 12).

2.1.1. Birleşmiş Milletler Stockholm İnsan Çevresi Konferansı, 1972

Çevre ve gelişme arasındaki ilişki ilk kez Birleşmiş Milletler tarafından 5-16 Temmuz 1972 tarihinde “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi(Stockholm) Konferansı’nda” ele alınmıştır (Çankır vd., 2012: 376). Bu konferans sürdürülebilir kalkınma kavramının geliştirilmesinde atılmış önemli bir adımı temsil etmektedir(Mebratu, 1998: 500). Stockholm Konferansı'nın uluslararası çevre politikalarına önemli katkısı olmuştur. Bunlar(Kaplan, 1999: 122-123);

- Ekonomi sınıfı ayırt edilmeksizin katılımcı tüm ülkelerden küresel çevre politikalarının getirdiği olumsuzluklara değinilmiş, çevresel tehdidin tüm insanlığa hitap ettiği kabul edilmiş ve sorumluluğun paylaşımı ülkeler arasında yapılmıştır.
- Stockholm Bildirgesi'nde insanın doğru bir çevrede yaşama ve çevre korumaya yönelik kararlarataılma hakkı olduğu vurgulanmıştır.
- Stockholm konferansı sonrasında var olan çevre sorunlarının küreselliği hükümetler tarafından anlaşılmış ve ülke ayırt etmeksizin bürokratik örgütlemeye gidilmiştir(Uzel, 2006: 74-75).

2.1.2. Ortak Geleceğimiz (Bruntland) Raporu,1987

Norveç Başkanı G.H. Bruntland'ın başkanlığında “Dünya ve Çevre Kalkınma Komisyonu” tarafından “Ortak Geleceğimiz” isimli rapor 1987 yılında tamamlanarak yayımlanmıştır.Çevrenin ve kalkınma kavramının bir bütün olarak kullanılması ve bu iki olgunun sürdürülebilir olması gerekliliği üzerine odaklanılmıştır(Kahraman ve Türkay, 2014: 103). Bruntland raporunda sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin ihtiyacını tehlikeye atmadan bugün ki neslinde ihtiyacını karşılama yeteneği olarak ifade edilmektedir. Ortak Geleceğimiz Raporu’nda sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır(Aksu, 2011: 6);

- Büyümeyi canlandırmak,
- Büyümenin kalitesini değiştirmek,
- İş bulma, yiyecek, enerji, su ve sağlık konularındaki temel ihtiyaçları karşılamak,
- Sürdürülebilir nüfus seviyesini garanti altında tutmak,
- Doğal ve kültürel kaynakları korumak ve zenginleştirmek,

- Teknolojik yeniliklere açık olmak ve getireceği tehlikeleri kontrol altına almak,
- Karar verme aşamasında çevre ve ekonomiyi bütün olarak ele almak.

2.1.3. Rio Konferansı, 1992

Rio Konferansı, Brezilya'nın başkenti Rio de Janeiro'da 3-14 Haziran 1992 tarihinde 178 devletin katılımı ile 1972 Stockholm Konferansı'ndaki amaçları gerçekleştirmeyi hedeflemiştir (Özmehmet, 2008: 7-8; Kaplan, 1999: 125). Rio konferansı sonucunda ise, Rio bildirisi, Gündem 21, İklim Değişikliği Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Orman İlkeleri beş belge adı altında toplanmıştır (Mengi ve Algan, 2003: 4). Rio Bildirisi'nde sanayileşmiş ülkelerin yoksullukla mücadelesini ve her ülkenin gelişme hakkı olduğunu göz ardı etmeden bu küresel sorunları çözmek için yardım yapılması gerekliliği vurgulanmıştır (Kaplan, 1999: 127). Gündem 21, insan ve çevre kavramlarının sürdürülebilir kalkınma ekseninde kullanılması ve sağladığı yararların korunmasını ele alan ilk belgedir (Modinos, 2000: 303).

2.1.4. Rio + 5 Forumu(New York), 1997

Rio + 5 Forumu, 13-19 Mart tarihlerinde 1997 yılında Rio Konferansı desteği ile New York'ta gerçekleştirilmiştir. Yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel sektör temsilcileri, finansal kuruluşlar ve eğitim grupları katılımcı kitlesi bu zirvede bir araya gelmiştir. Rio + 5 Forumu'nun vizyonu sürdürülebilir gelişmeyi gündem olmaktan çıkartarak uygulamaya geçirilmesi olmuştur (Bozlağan, 2010: 1024). Diğer taraftan sürdürülebilir kalkınma kapsamında tüm ülkelere Gündem 21'leri ve eylem planları hazırlanması gerekliliği bu toplantıda kabul edilmiştir (Özmehmet, 2008: 10).

2.1.5. Johannesburg Zirvesi (Rio +10), 2002

Johannesburg Zirvesi diğer adıyla Rio+10 olarak da adlandırılan bu zirve, Rio Konferansı'nın son 10 yıllık sürecini değerlendirmek amacıyla ve ileriye yönelik sürdürülebilir kalkınma politikalarını belirlemek için gerçekleştirilmiştir. Bu zirvenin en önemli özelliği, toplumun tam katılımının sağlanması verilen önceliktir. Bu önceliğin nedeni sürdürülebilirliğin en temel bileşeni olan toplumun, daha önce yapılan zirvelerden devre dışı bırakılması ve hükümetler düzeyinde gerçekleşen katılımların

istenen sonucu verememesidir(Özmehmet, 2008: 10-11). Zirvenin bir diğer önemli noktası uygulama planlarının tanımlanmasıdır. Bu planda zirvenin hayata geçirilmesi için amaçların ne zaman gerçekleşeceği konusunda bilgiler verilmiştir(Çalık, 2014: 22).Johannesburg Konferansı'nda alınan kararlar şu biçimde özetlenebilir(Bozlağan, 2010: 1025):

- Ülkelerin ulusal sürdürülebilir gelişme politikalarının kısa zamanda oluşturulması ve uygulama sürecinin 2005 yılında başlatılması,
- Sivil toplum kuruluşlarında, kamu ve özel sektörde kurumsal sosyal sorumluluk duyarlılığının geliştirilmesi,
- Uluslararası anlaşmaların maddelerinin hayata geçirilmesi,
- Yoksulluğun önüne geçilmesi amacıyla Dünya Dayanışma Fonu'nun kurulması ve açlık oranının yarıya düşürülmesi,
- Fosil kaynaklara olan bağımlılığın düşürülmesi ile doğal kaynak farklılıklarının oluşturulması,
- Enerji tüketiminin global düzeyde dengeli biçimde yayılması,
- Biyolojik farklılığın müdafaa edilmesi ve azalmanın alt seviyeye indirilmesi.

2.1.6. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, 2012

Rio+20, 20-22 Haziran 2012 tarihlerinde Rio de Janeiro'da yapılmıştır.Konferans, 2015 yılı sonrası için sürdürülebilir kalkınma amaçlarını ve sürdürülebilir kalkınma hususundaki üst düzey politik kararlılığı ortaya koymaktadır(Çalık, 2014: 23)

2.2. Sürdürülebilir Turizm

Çevrenin korunması turizmin sürdürülebilirliği bakımından büyük önem taşımaktadır (Akış, 1999: 37). Çevre, ekonomi ve turizm birbirlerini tamamlayıcı durumundadır. Bu durum çevre kalitesini artırmak ve sürekliliğini sağlamak ve kalkınmayı eşit tutmak amaçlarını barındıran sürdürülebilir turizm kavramını ortaya çıkmaktadır (Akşit, 2007: 443). Dolayısıyla çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi ve konaklama sektöründe işletmelerin çevreye olumlu katkı teşvik etmesi sürdürülebilir turizm kapsamında son dönemlerde en çok önem kazanan konulardır(Baytok vd., 2015: 2-3).

1960 yılında kitle turizminin gelişimi, sürdürülebilir turizm kavramının ortaya çıkmasına ve gelişim sürecinin başlamasına sebep olmuştur. Sonraki yıllarda ise ziyaretçi olgusunun gelişmesi ve ekoturizm teriminin oluşması ve sonrasında sürdürülebilir turizm yaklaşımının gelişimine katkıda bulunmuştur (Swarbrooke, 1999: 8). Sürdürülebilir turizm, yerel halk, çevre ve turizm sektörünün yarattığı olumsuzlukları azaltarak doğal ve beşeri kaynakların nesillerce kullanılması ve uygulanabilirliğinin sağlanmasını benimseyen bir yaklaşımdır (Bramwell ve Lane, 1996: 2). Başka bir tanıma göre; turizmin ekolojik, ekonomik ve toplumsal çevreye duyarlı biçimde geliştirilmesine yönelik oluşturulmuş yaklaşım olarak ifade edilmektedir (Türkay, 2014: 228).

Sürdürülebilir turizmin hedefleri şu şekilde sıralanabilir (Çalık, 2014: 26):

- *Sürdürülebilir turizm, ekolojik süreçlerin, doğal mirasın ve biyolojik çeşitliliğin korunması için çevresel kaynakların optimum kullanımını hedefler,*
- *Sürdürülebilir turizm ev sahibi toplumların kendilerine özgü sosyo-kültürel özelliklerine, yerleşik hayat tarzlarına, kültürel miras ve geleneksel değerlerinin korunmasına, kültürlerarası anlayış ve hoşgörünün artmasına katkıda bulunur.*
- *Sürdürülebilir turizm, ev sahibi toplumlarda yoksulluğun azaltılması, tüm paydaşlar için sosyo-ekonomik faydalar sağlanması, kalıcı bir istihdam politikasının izlenmesi ve uzun vadeli ekonomik istikrarı hedefler.*

2.2.1. Sürdürülebilir Turizmin İlkeleri

Garrod ve Fyall (1998: 202) sürdürülebilir turizmin on ilkesini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

- **Sürdürülebilir kaynak kullanımı:** Doğal, sosyal ve kültürel değerlerin sürdürülebilir kullanımı ve iş imkânlarının uzun vadeli olmasını sağlar.
- **Aşırı tüketim ve atık miktarının azaltılması:** Aşırı tüketim ve atık miktarının azaltılması, uzun vadeli çevresel hasarların yenilenme maliyetlerini önler ve turizmin kalitesine katkıda bulunur.
- **Çeşitliliğin sürdürülmesi:** Doğal, sosyal ve kültürel çeşitliliğin korunması ve yaygınlaştırılması, uzun vadeli sürdürülebilir turizm ve endüstri için gereklidir.

- Turizmin planlamaya entegre edilmesi: Çevresel etki değerlendirmesi ve ulusal ve yerel stratejik planlama ışığında turizmin uzun vadede uygulanabilirliği artırılabilir.
- Yerel ekonomilerin desteklenmesi: Çevresel maliyetleri dikkate alan turizm, yerel ekonomik faaliyetleri destekler ve çevrenin zarar görmesini engeller.
- Yerel toplulukların katılımı: Yerel toplulukların turizm sektörüne tam katılımı, çevreye fayda sağlar ve turizm deneyiminin kalitesini de artırır.
- Paydaşlara ve halka danışma: Turizm endüstrisi ile yerel topluluklar ve kuruluşlar turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak için koordine içinde ilerlemelidir.
- Personel eğitimi: Her düzeyde personel alımı ve iş uygulamalarına kadar geçen süreyi, sürdürülebilir turizmle bütünleştiren personel eğitimi turizm ürününün kalitesini artırmaktadır.
- Turizmin sorumlu pazarlanması: Turizme tam ve sorumlu bilgi sağlayan pazarlama, destinasyonunun doğal, kültürel ve sosyal mekânlarda müşteri memnuniyetinin artmasını sağlar.
- Araştırma yapma: Araştırma ve analiz yapan sektörler, sorunların çözülmesine hem de destinasyonlara, sektöre ve tüketicilere fayda sağlamasına yardımcı olur.

Yukarıdaki ilkelerin dikkate alınması sonucunda turizm gelişimi ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Ayrıca gelecek kuşakların bu ilkeler ışığında kendilerine yetecek kaynaklara sahip olacağı ve turizmden fayda sağlayan tüm paydaşların menfaatleri korunarak turizmden yarar sağlaması yadsınamaz gerçektir.

2.3. Sürdürülebilir Kırsal Turizm

Kırsal turizm ve sürdürülebilir turizm; kırsal alan ve turizm kavramlarının beraberinde getirdiği kültürler arası samimi ilişkiyi belirten turizm çeşididir (Şerefoğlu, 2009: 46). Kırsal turizm, çevreyi, ekonomiyi ve toplumu bir araya getirerek sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunan sürdürülebilir turizmin bir parçasıdır (Andreopoulou, vd., 2014: 447). Sürdürülebilir turizm kapsamına giren kırsal turizm, kırsal kesimlerde çevrenin korumasını, yaşam kültürünün canlanmasını, kültürel değerlerin ve mimari yapının sürdürülmesini sağlar (Balan ve Burghilea, 2015: 276).

Tablo 1’de kırsal turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel sürdürülebilirlik göstergeleri yer almaktadır(Navarro vd., 2015: 591);

Tablo 1. Kırsal Turizmin Sürdürülebilirlik Göstergeleri

Ekonomik Sürdürülebilirlik	
Turizmin gelişimini sağlayan ekonomik etkiler	Kırsal alandaki turizm faaliyetleri; • Toplum için istihdam olanakları yaratır. • İlgili sektörlerle fayda sağlar. • Altyapıların iyileştirilmesine katkıda bulunur. • Yerel halkın yaşam kalitesini artırır.
Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik	
Turizmin gelişimini sağlayan sosyo-kültürel etkiler	Kırsal alandaki turizm faaliyetleri; • Bölgenin geleneksel kültürünü ve kimliğini korur. • İl ve ilçelerdeki görünümü düzeltir ve iyileştirir. • Bölgenin sosyal refahının(sağlık ve güvenlik) gelişimine katkı sağlar. • Dinlenme imkânları sunar.
Çevresel Sürdürülebilirlik	
Turizmin gelişimini sağlayan çevresel etkiler	Kırsal alandaki turizm faaliyetleri; • Doğal kaynakların korunmasına yardımcı olur. • Toplumun ekolojik farkındalığını artırır. • Çevreyi korumaya yönelik politikaların geliştirilmesini sağlar.

Kaynak:Navarro vd.,2015:591.

Kırsal turizmin sürdürülebilirlik prensiplerini şu ana çizgiler ile açıklayabiliriz (Mikaelli ve Memlük, 2013: 90);

- Turizm önerilerinin, yerel istihdamın gelişimi ve yerel halkın yaşam biçiminin iyileştirilmesindeki rolü, bu coğrafyalarda var olan ekonomik faaliyetler ile turizm faaliyetler için doğal dengeyi sağlamaktır.
- Turizm faaliyetleri yerel halk vasıtasıyla başlatılmalıdır.
- Turizm için en olası kanun yönetmeliklerin anlaşılmasında uluslararası düzeyde yenilikler yapılması önemli ölçüde gerekmektedir.

- Doğa ve kültürel kaynakların muhafaza edilmesi için en önemli etken eğitim alanının geliştirilmesidir. Böylece doğal ve kültürel kaynakların etkin ve planlı biçimde kullanılması ile turizm sektöründe iyileştirme sağlanabilir.

Sürdürülebilir kırsal turizm, paydaşların dâhil edilmesiyle kırsal yöredeki mimarinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, tarihi ve kültürel değerlerin muhafaza edilerek gelecek nesillere aktarılması, örf, adet ve geleneklerin korunması ve canlılığının sağlanması, yörenin ekonomik kalkınması gibi birçok değere yönelik farkındalığı yaratmaktadır(Orak ve Kılıç, 2018: 622). Lane’e göre (2005: 13) ise sürdürülebilir kırsal turizmin temel ilkeleri şunlardır;

- Yerel halkın kültürel kimliğinin sürdürülebilmesi
- Peyzaj ve habitatların sürdürülebilmesi
- Kırsal ekonominin sürdürülebilmesi
- Uzun vadeli bir turizm endüstrisi oluşturulması ve sürdürülebilmesi

Kırsal kesimlerdeki olası bazı tehlikeleri ve sorunları bir nebze ortadan kaldırmak için kırsal alanlarda sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımını uygulamak gerekmektedir. Böylece köy halkının ekonomik gelir sağlaması, kırsal alanın göç vermemesi, kültürel mirasın sürdürülebilir olması, geleneksel değerlerin ön plana çıkarılarak yaşatılması sağlanabilir. Bu bağlamda kırsal alanlardaki doğal mimarinin bozulmaması adına küçük işletmeli ev pansiyonculuğu modelinin uygulanması ile alanda kırsal turizmin canlanması desteklenecektir.

2.4. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, geçmişten bugüne ve gelecek nesiller için bir bağ oluşturulmasını ve dünyadaki doğal ve kültürel değerlerin tahrip olmadan nesilden nesile ulaştırılmasını amaçlamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının ortaya çıkışının üç önemli nedeni vardır. Bunlar(Üzümcü vd., 2016: 42);

- Büyüme ve gelişme anlayışının sürdürülebilirliğinin imkânsızlaşması,
- Günümüz toplum ihtiyacının karşılanması, sosyal refahın sağlanması, göçüm önlenmesi ve yoksulluğun önüne geçilmek istenmesi,
- Üretimin etkilediği çevresel bozulmaların nesiller içinciddi bir tehdit unsuru oluşturması ve bu durumun ortadan kaldırılmak istenmesi,

Sürdürülebilir kalkınma, uzun dönemde ekolojik denge ile ekonomik ilerlemeyi bir bütün olarak ele alan hem doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliğine olanak sağlayan hem de çevrenin korunmasında önem arz eden bir kalkınma modelidir (Kaypak, 2012: 20). Sürdürülebilir kalkınma modelinin sürdürülebilir kırsal kalkınma kapsamında değerlendirilmesi ise ekonomik kalkınma ve büyümeye ivme kazandıracak bir güç olarak düşünülebilir (Orak ve Kılıç, 2018: 621). Sürdürülebilir kırsal kalkınma, tarihi ve doğal kaynakların iyileştirilerek yerel halkın yaşam kalitesinin artması, geleneksel mirasın korunarak yaşatılması ve çevrenin bilinçli şekilde kullanılması olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda sürdürülebilir kırsal kalkınma, kırsal alanda yaşayan yerel halkın kabul ettiği ve kalkınma sürecine katıldığı kalkınma anlayışıdır.

Sürdürülebilir kalkınmanın ve onun bağlantısı olan sürdürülebilir kırsal kalkınmanın üç bileşeni bulunmaktadır. Bunlar çevresel, sosyal ve ekonomik bileşenleridir. Ağırlıkları ve önemleri farklılıklar yaratmakla beraber doğal kaynak yönetiminde başarı sağlayabilmek üzere söz konusu bileşenlerin birbirini destekleyecek şekilde ele alınması ve birlikte geliştirilmesi gerekmektedir (Kanatlı, 2008: 303). Ayrıca doğal çevreye zarar vermeyecek biçimde kullanarak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için hükümetlerin uyguladığı Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Programı (SKKP)'nin desteklenmesi gerekmektedir. Program altyapı ve üstyapı sorunlarını çözmekle kalmamalı aynı zamanda doğal çevrenin doğru kullanımı konusunda insanları teşvik etmelidir (Beer and Marais, 2005: 52).

2.5. Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Ev Pansiyonculuğu

Kırsal bölgelerdeki kültürel kaynakları ve geleneksel evleri korumak, yöreye uygun doğru yatırımlardan geçmektedir. Nitekim Finlandiya'daki geleneksel kırsal evleri turizm amacıyla kullananlar çoğunlukla yüksek eğitimli, şehirlerde yaşayan ve idari pozisyonda çalışan insanlardan oluştuğu tespit edilmiştir (Sievänen vd., 2007: 223). Böylece kırsal turizm faaliyetleri için kırsal alanlardaki ev pansiyonculuğundan yararlanacak turist kitlesinin daha bilinçli olacağı söylenilebilir. Kırsal bölgelere tatil ihtiyacını karşılamak için gelen ziyaretçilerin konaklama sorunu yerel halkın evlerini pansiyon olarak hizmete sunmasıyla çözülmektedir. Ancak köy evlerinin belirli ölçütler çerçevesinde turizme açılması ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi için önemli bir adım

olabilmektedir(Orhan, 2018: 240).İspanya’da yapılan bir araştırmada, ziyaretçilerin köy evleri tercih etmelerindeki en temel neden doğal çevre ve evlerin yerel mimarisinin korunmuş olmasıdır. Fakat kırsal evlerin boyutları, türü, mobilya kalitesi, sunulan hizmetler ve etkinlikler de kırsal evlerin seçiminde önemli rol oynamaktadır(Albaladejo-Pina ve Diaz-Delfa, 2009: 805).

Doğal ve kültürel yapılara bağımlı sürdürülebilir kırsal turizm etkinlikleri kapsamında konaklama biçimi olan ev pansiyonculuğunun Artvin’in turizm potansiyeli bakımından fayda sağlayacağı yadsınamaz gerçektir. Bu faydalar arasında en önemlileri; doğal ve kültürel çekiciliklerin sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımı çerçevesinde turistik ürüne dönüştürülmesi, ildeki kırsal turizm aktivitelerinin gelişmesine katkısı ve yöredeki ailelerin gelir seviyelerinde ki artışı sayılabilir(Orhan, 2018: 240; Akyol, 2012: 83). Kırsal bölgedeki doğanın ve kültürün turizme kazandırılması ekonomik olarak iyi olsa da sürdürülebilirliği için tehlike yaratabilir. Bölgede etkinlikler gerçekleşirken ekolojik dengenin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda bölgede turizm faaliyetleri yapılırken yaban hayatının tehlikeye atılmaması ve özgünlüğünün korunması gerekmektedir. Kırsal alanlardaki ev pansiyonu işletmecilerine eğitim ve teşvikler verilmesi ile sürdürülebilir kırsal turizm ilkeleri doğrultusunda uzun vadede bir turizm pazarı yaratılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EV PANSİYONCULUĞU

Alternatif turizm türlerine bağımlı şekilde meydana gelen az kapasiteli konaklama işletmeleri ziyaretçilerin tercihi haline gelmiştir. Az kapasiteli konaklama işletme türlerinden ev pansiyonculuğu, konaklama şeklinin bir parçasıdır(Akyüz ve Batman, 2017: 204). Ayrıca alternatif turizm türlerine hizmet veren ev pansiyonculuğu, kırsal halkın tercihlerinin de dâhil edilmesi ile doğanın tahrip olmadan sürdürülebilmesine imkân tanıyan konaklama şeklidir(Emir, 2006: 173). Alternatif turizm türlerinin olduğu kırsal alanlarda, kırsal halkın evlerini bölgeye gelen ziyaretçilerin konaklama ihtiyacına göre hizmete açması ve aynı zamanda yeme-içme ihtiyaçlarının da karşılanması ev pansiyonculuğu kavramını meydana getirmiştir. Otel işletmelerinden farklı olan ev pansiyonculuğu, işletme sahibine gelir sağlarken ziyaretçiler için ise ucuz konaklama ve yöre halkının otantik yaşam biçimini tanıyıp iç içe tatil yapılmasına imkân tanımaktadır(Emir, 2018: 20).

3.1. Ev Pansiyonculuğu Tanımı

Deneyime dayalı gezilere yönelik değişen müşteri algıları, turistlerin dikkatini, hem konfora sahip hem de tamamen “evde” hissedebilecekleri daha az keşfedilen kırsal alanlarda ki ev pansiyonlarına yönlendirmektedir. Ev pansiyonları genellikle kırsal turizmle bağlantılı tipik geleneksel konaklama şeklidir(Ivanova vd., 2015: 164). Aile evinin apartman katının veya bir iki bölümünün tatil süresince standart bir ev haline dönüştürülmesi ve yerli-yabancı turistlere kiraya verilmesi ev pansiyonculuğu sayılmaktadır(Özgen, 1991: 5). Kırsal alanlarda ev pansiyonculuğu işletmeciliğini genellikle kadınlar üstlenmektedir. Pansiyon işletmesinin temizliği, yiyecek ve içeceklerin hazırlanması gibi hizmetler kadınlar tarafından yürütülmektedir(Uçar, 2012: 112).

Ev pansiyonculuğu, ev sahiplerinin bulunduğu evlerde gerçekleşen aile tipi konaklama şeklidir.Ev pansiyonculuğu, turistlerin ev sahibi ailenin evinde ödeme yaparak kaldığı, aile ile beraber yaşayarak etkileşim ve aile kültürü ile iç içe yaşadıkları

konaklama şekli olarak ifade edilmiştir (Lynch, 2005: 534). Ev pansiyonları uzun konaklama süresini kapsayan, yeme-içme ihtiyacının da karşılandığı aile üyeleri tarafından işletilen küçük ölçekli konaklama işletmeleridir. Ev sahipleri, işletme arzının pek olmadığı kırsal şehirlerde evlerin birkaç odası pansiyon olarak kiraya vermektedir(Akyüz ve Batman, 2017: 204).

3.2. Ev Pansiyonculuğunun Önemi ve Gelişimi

İnsanların doğaya olan özleminin artması ile tatil anlayışlarının değişmesi kırsal alanlardaki turizm alanlardaki turizm hareketlerini canlandırmıştır. Kırsal bölgelerdeki mevcut konaklama işletmelerinin ziyaretçilerin konaklama ihtiyaçlarına cevap verememesi girişimcileri harekete geçirmiştir. Girişimcilerin kırsal turizm adı altında gerçekleşen faaliyetlere cevap verebilmesi için yapılan çalışmalar ev pansiyonculuğun gelişmesini sağlamıştır. Ev pansiyonculuğuna gereken önem verildiği zaman il ve ilçelerde turizm potansiyeli yükselecek, konaklama ihtiyacına cevap verebilecek ve ziyaretçiler yöre içerisinde tutulabilecektir. Böylece konukların yöreyi gezdikten sonra geceyi de o bölgede geçirmelerine olanak sağlanacaktır(Akyol, 2012: 80).

Kırsal bölgede gerçekleşen ev pansiyonculuğusun sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda turizm sektörüne katkı sağlamaktadır. Ayrıca ev pansiyonculuğu yerel kalkınmaya katkıda bulunmak için önemli bir ekonomik açılamdır. Bu nedenle yörelerde yaşayan halkın pansiyonculuk yapması hem kendilerine gelir sağlamakta hem de ilin ekonomik potansiyeline katkı sağlayabilmektedir(Beyhan, 2005: 1401; Akyol, 2012: 80). Ayrıca ev pansiyonculuğu, büyük otel yatırımlarına karşılık sürdürülebilir kırsal turizm çerçevesinde kırsal kesimlerde ekonomiyi canlandırılması için bir araç olarak görülmektedir.

Ev pansiyonları, sadece işletme sahipleri için değil ziyaretçilerin beklenti ve istekleri açısından da önemlidir. Bu ziyaretçiler, samimi ortamlar aramakta, yörenin kültürünü öğrenme ve deneyimlemeyi tercih etmektedirler (Sweeney ve Lynch, 2006:101). Bu noktada ev pansiyonculuğunun, bölgenin doğal ve kültürel değerlerinin doğrudan paylaşımını da sağlaması ziyaretçiler açısından büyük önem arz etmektedir(DiDomenico ve Lynch, 2007:322).

Alanya ve Bodrum kentlerinde 1970 ve 1980’li yıllarda artan turizm talebine göre ziyaretçilerin konaklama-yeme-içme ve boş zaman ihtiyacını karşılamak için ev

sahipleri evlerini küçük işletmeli aile tipi pansiyona dönüştürmüşlerdir(Akyol,2012: 81). Kültürel etkileşimin ve aktarımının sağlanması, şehir yaşamında iş stresi ve kalabalık ortamdaki uzaklaşma isteği, kırsal halkın misafirperverliği ve doğaya olan ilginin giderek artması ev pansiyonculuğu turizminin popülerliğini artırmıştır(Beyhan, 2005: 1401). Günümüzde ise Amasra, Safranbolu, Göynük, Mudurnu, Artvin gibi bölgelerde ev pansiyonculuğu yapılmaktadır(Çalık ve Zurnacı, 2019: 2147).

3.3. Ev Pansiyonlarının Özellikleri

Ev pansiyonlarını diğer konaklama işletmelerinden farklı kılan özellikleri bulunmaktadır. En önemli özelliği pansiyonu işleten kişiye her an ulaşabilmesidir(Lych, 2005: 539). Aileler tarafından yönetilen ev pansiyonu, samimi ev ortamı havasında geçen konaklamadır. Ev pansiyonu mimarisinin yöreye özgün yapıları bulunmaktadır. Ev pansiyonları kişiselleştirilmiş konaklama hizmetleri ile de farklılık yaratmaktadır. Klasik otel atmosferini yaşatmamaya çalışan ev pansiyonları özellikle son yıllarda lüks otellere göre daha çok tercih edilmektedir(Akyol, 2012: 81). Ayrıca ev pansiyonculuğu, çevresel tahribata neden olabilecek yıldızlı otel yatırımlarına göre daha çevreci özelliklere sahiptir(Çalık ve Zurnacı, 2019: 2145).

Sürdürülebilir kırsal turizmde ve konaklama sektöründe ev pansiyonları, ev ortamını sağlamak için kadınlar tarafından ek iş veya hobi olarak kurulmuştur. Diğer taraftan arzu edilen yaşam statüsüne sahip olmak, rekabet, iş fırsatları yaratmak ve uzun dönemli finansal kazanç elde etmek için ev pansiyonları oluşturulmuştur(Getz ve Carlsen, 2000: 548).

3.4. Ev Pansiyonculuğunun Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili

Turizmin yerel halka olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Ev pansiyonculuğunun bazı sosyo-kültürel faydaları arasında; kadın istihdamının sağlanması, doğal mirasların korunması, kültürel etkileşim yaşanması, yerel halkın refah düzeyine katkısı, ziyaretçiler ve köy halkı arasında samimi ilişki sağlanması, utangaç ve çekingen olan köy halkının özgüven sağlaması gibi konulara dikkat çekilmektedir (Çalık ve Zurnacı, 2019: 2155). Olumsuz kültürel etkileri ise; suç oranının artması, değer yargılarının değişmesi, kırsal toplum standardının bozulması ve geleneklerin değişmesi örnek verilebilir. Ekonomik sebepler, ev pansiyonculuğunun yarattığı sosyo-kültürel

etkenleri etkilemektedir(Wang, 2006: 25). Ev pansiyonculuğunun ev sahibine gelir sağlaması ekonomik anlamda en büyük katkıdır. Ev pansiyonculuğunun bölgedeki gelişimi ile birlikte ekonomik fayda da üst düzeyde hissedilebilir(Uçar, 2010: 108).

Ev pansiyonculuğunda bölgenin ve ailenin kültürünün gelen ziyaretçilerle etkileşimi sağlanmaktadır(Emir ve Kurgun, 2019: 994). Ziyaretçiler ile pansiyon işletmecileri arasındaki samimi iletişim kültürel aktarımı da sağlar. Aynı zamanda rahat iletişim için pansiyon sahibinin gelen ziyaretçilerin dilini biliyor olması, ev pansiyonculuğu eğitimi alması önem arz etmektedir. Çünkü pansiyon işletmecisi kültürel etkileşiminde rol alan en önemli elçidir. Özellikle evini turistlere kiralayacak ev sahiplerinin eğitimden faydalanmaları hem ekonomik anlamda hem de ziyaretçiler açısından pozitif etki yaratacağı ifade edilebilir(Akyüz ve Batman, 2017: 207).

3.5. Artvin 'de Ev Pansiyonculuğu

Bu bölümde Artvin tarihi, coğrafisi ve yer şekillerine, iklimi ve bitki örtüsüne, turizm potansiyeline ve Artvin'deki ev pansiyonculuğuna yer verilmiştir.

3.5.1. Artvin Tarihi

Artvin'in tarihsel geçmişi Şavşat'ın Meşeli ve Yusufeli'nin Demirköy yakınlarında bulunan bakır buluntulara dayandırılarak M.Ö. 3000'li yıllara "Tunç Çağı"na indirgenmektedir. M.Ö. 4. yüzyılda bölgeden geçen Ksenophon'a göre Artvin ve çevresinde Kolkhlar, Makaronlar ve Taoklar gibi birçok kavimlerin yaşadığı doğrulanmaktadır. M.Ö.1.yüzyılda yaşayan Coğrafyacı Strabon Roma'nın Anadolu'daki hâkimiyeti sırasında Artvin ve yöresinin yerel krallıklar hâkimiyetinde olduğunu belirtmektedir. Yavuz Sultan Selim zamanında başlayan Osmanlı Egemenliği, Kanuni Sultan Süleyman dönemi Erzurum Beylerinden İskender Paşa'nın 1551'de Atabeklerin başkenti durumundaki Ardauç Kalesini fethetmesi ile tamamlanmıştır. Osmanlı döneminde Hopa ve Borçka; Trabzon'a, Artvin, Ardauç ve Yusufeli; merkezi Ahıska olan Çıldır Eyaleti'ne bağlı olarak yönetilmiştir. 1828'de Osmanlıların Ruslara yenilmesi sonucu Çıldır kaybedilince buraya bağlı birimler Erzurum Eyaleti'ne dâhil edilmiştir. 3 Mart 1918'de imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması gereğince Ruslar Artvin topraklarından çekilmişlerdir. 23 Şubat 1921'de Artvin Anavatana kavuşmuştur. 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması ile bu durum kesinlik kazanmıştır. 7

Temmuz 1921’de sancak olarak kurulan Artvin, 24 Nisan 1924’de İl’e dönüşmüştür(artvin.ktb.gov.tr, 2020).

3.5.2. Artvin’in Coğrafi Konumu ve Yer Şekilleri

Artvin ili 7.367 kilometrekare yüzölçümünde, Karadeniz Bölgesinin bir ilidir. İl alanı Türkiye yüzölçümünün 783.577 kilometrekarelik % 0,9’u kadar alana sahiptir. Etrafındaki komşulara bakıldığında doğusunda Ardahan, güneyinde Erzurum, batısında Rize, kuzeyinde ise Gürcistan ile komşudur. Ayrıca kuzeybatısında kıyı şerit uzunluğu 34 kilometre olan Karadeniz vardır. Karadeniz’e paralel uzanmakta olan Doğu Karadeniz Dağları’nın il sınırları boyunca uzantıları; Altıparmak, Kaçkar, Kükürtlü, İskaristi Dağları’yla sınıra kadar uzanmaktadır. Karadeniz kıyısı hizasında iki sıra şeklinde uzanmakta olan 3.937 metre yüksekliğine sahip Kaçkar Dağı Karadeniz Dağları’nın en yüksek noktasını oluşturur. Kaçkar Dağı Artvin, Rize ve Erzurum il sınırlarını belirleyen dağ konumundadır. Borçka ve Şavşat ilçeleri arasında bulunan, Çoruh ve Berta vadileri ile Gürcistan sınırına kadar ulaşan Karçal Dağı ise 3.428 metre yüksekliği ile Artvin’in bir diğer önemli dağ oluşumudur. Şehirde sadece Arhavi ve Hopa’da bulunan aluviyal düzlükler haricinde ova olarak görülecek düz alanlar mevcut değildir. Artvin ilinde yaylalar %51 oranla yer almaktadır (artvin.gov.tr, 2020).

3.5.3. Artvin İklimi ve Bitki Örtüsü

Artvin, Doğu Karadeniz Bölgesinin iklim yönünden en çok değişkenlik gösteren ilidir. Kıyı kesimi ile Cankurtaran dağları silsilesinin içine aldığı alanda tipik her mevsim yağışlı Karadeniz iklimi görülmektedir. Cankurtaran dağları silsilesinden Borçka, Şavşat, Ardanuç ve Artvin Merkez’e kadar olan alanda iklim daha soğuk kışlar ve daha az yaz yağışları olan Karadeniz iklimi şeklindedir. Ardanuç ve Yusufeli’nde ise karasal iklim ile Akdeniz ikliminin karışımı olan yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve daha az yağışlı bir iklim yaşanmaktadır. Hatta bu alanın özellikle vadi tabanlarında Akdeniz iklimine çok yaklaşmaktadır.

Artvin ilinde 119 tane endemik bitki tür bulunmak üzere toplamda 1268 tane bitki türü vardır. Bölge flora çeşitliliği açısından zengin ve “biogenetik rezerv” olarak bilinmektedir. Biogenetik rezerv alanları, korunması gereken bölge olup, bilimsel amaçlı seyahatlerde önem arz etmektedir(Cengiz vd., 2005: 33). Artvin ilinde endemik bitki

özelliğini barındıran Artvin zambağı, dağ gülü ve Artvin safranı türleri vardır(Surat, 2016:145).

3.6.4. Artvin Turizmi

Artvin ili ve çevresi tarihi doğası ve sosyo-kültürel yapısı bakımından alternatif turizm potansiyeli barındırmaktadır. Bölgenin kırsal turizm potansiyelini belirlemek için yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması, ekonomik anlamda yaşam standartlarının yükseltilmesi, doğanın ve kültürel değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Doğa sporu turizminin gözde yerlerinden olan Doğu Karadeniz bölgesinin yüksek dağlarında (Kaçkar ve Karçal Dağı) yapılan trekking, tırmanış, kampçılık alanları mevcuttur ve potansiyeli yüksektir (Surat, 2016: 143-144).

Artvin ilinin sosyo-kültürel faaliyetleri arasında en önemlisi Boğa güreşleridir. İlin kültürel festivalleri ise şöyledir (Hacıoğlu, 2019: 62-64);

- Marant Boğa Güreşleri Festivali
- Macahel Kafkas Arısı ve Eko-Turizm Festivali
- Geleneksel Yusufeli Karakucak Güreşleri
- Artvin Kafkasör Kültür, Sanat ve Turizm Festivali
- Ormanlı Köyü Kültür ve Dayanışma şenlikleri ve Karakucak Güreşleri Festivali
- Melo Kaledibi Kültür, Sanat ve Turizm Festivali
- SaparkulePancarcı Şenliği
- Meşeli Köyü Karagöl Kaplıca, Kale ve Yayla Festivali
- Geleneksel Sarıgöl Festivali
- Pancar Dağı Şenlikleri
- Harguvar Yaylası şenlikleri
- Sahara Pancarcı şenlikleri Festivali
- Ortaköy Boğa Güreşleri ve Kültür-Sanat Festivali
- Satave Gevrek Festivali
- Yusufeli Kardan Boğa Festivali
- Geleneksel Yusufeli Karakucak Güreşleri
- Karakucak ve Boğa Güreşleri
- Uluslararası Arhavi Kültür ve Sanat Festivali

Artvin'in turizm potansiyeli kapsamında değerlendirilecek turizm etkinlikleri aşağıdaki gibidir (Cengiz vd., 2005: 32-36; Hacıoğlu, 2019: 64-66; Surat, 2016: 144; şahin, 2017: 62-67);

- *Jeep Safari:* Hopa ilçesinde altyapı iyileştirilmesinden sonra 67 km'lik Jeep Safari parkuru, benzersiz güzelliklere ev sahipliği yapan Artvin ve çevresi Jeep Safari tutkunları için en iyi seçeneklerdendir.
- *Kano/Rafting:* Çoruh nehri 1993 yılında Turizm Bakanlığı'nca 28 ülkeden 300 sporcunun katılımı ile düzenlenmiş olan Dünya Akarsu şampiyonası ile başlayan ve günümüzde de aktif olarak devam etmekte olan akarsu sporları turizmini yaşatır. Fakat nehir üzerine yapılmakta olan baraj inşaatlarının bazı parkurları ortadan kaldırması, siyasi gelişmeler ve yapay parkurların artmasından ötürü kano ve rafting spor faaliyetlerinin nerdeyse hiç yapılmamasına sebep olmuştur. Bununla birlikte Barhal Çayı üzerine yapılan 320 metre uzunluğa ve 11 metre genişliğe sahip, akış saptırmalı, Türkiye'nin tek yapay olimpik slalom kano parkurunun bu trendi durdurması umut edilmektedir.
- *Kuş Gözlemciliği:* Kemalpaşa, Murgul, Borçka ve Artvin'in yüksek alanları Mart ve Kasım aylarında kuş gözlemciliği ziyaretçileri için uygun gözlemlene alanlarını barındırırlar. Özellikle Kemalpaşa ilçesinin Cefuka Tepesi, Sultan Selim Tepesi ve Fırın Düzü tepesinden gözlemlene yapılabilir. Fırın Düzü tepesinde Hopa Avcılar Derneği tarafından yapılan Kuş Gözlem Merkezi için konaklama hizmet yeri vardır.
- *Kamp ve Karavan Turizmi:* Artvin il ve ilçeleri Kafkasör Yaylası, Borçka Karagöl, şavşat Karagöl, Hatilla Vadisi, Sahara Yaylası ve Yaylalar köyü kampçılık faaliyetlerine elverişli alanlardır. Ayrıca Çurusbil Yaylası, Kılıçkaya Aros Yaylası, Yusufeli Kaçkar Turizm Merkezi ve Yusufeli Çevreli Köyü rafting ve kano sporları turizmine ev sahipliği yapmaktadır.
- *Av Turizmi:* Yerel halka istihdam ve köy idarelerine finansal destek vererek köyde barınan yaban hayatını müdafaa etme sorumluluğunu oluşturur. Bu bağlamda Artvin ili yaban hayatı açısından oldukça zengin potansiyele sahiptir. Ülkenin her yerinden profesyonel avcılar Artvin ilini ziyaret etmektedirler.
- *Deniz Turizmi:* Deniz turizmi etkinlikleri Arhavi, Kemalpaşa ve Hopa kıyılarında yapılmaktadır. Kıyıcık plajı, Kopmuş plajı, Kemalpaşa plajı Artvin ilinin önemli

plajlarıdır. Mavi Park projesinde Kemalpaşa plajı Artvin ilinin en iyi seçilmiş plajıdır. Fakat deniz turizmi aktiviteleri için Artvin'deki plajlar yetersizdir.

- *Off Road:* Maceraperest ve adrenalin tutkulu insanların yönlendiği offroad araçları ile alandaki engebeli alanlara yapılan faaliyetlerdir. İl ve ilçe merkezlerinde off road kulüpleri vardır. Yerel halk kendi imkânları ile aktiviteleri yapmakta ve geliştirmektedirler.
- *Yayla Turizmi:* Artvin ilinin arazi bütünlüğünün %51'lik oranı yayladan oluşmaktadır. Türkiye'deki yayla turizmi sektörü, verimliliği fazla görülen birçok ilçedeyürütülebilir. Artvin'de bulunan bazı yaylalar; Mersivan Yaylası, Sahara Yaylası, Bilbilan Yaylası ve Arsiyan Yaylasıdır.
- *Dağ ve Doğa Yürüyüşü:* Artvin'in ormanlık arazilerinde eşsiz manzaralar görülebilir. Bu arazilerdeki patikalar vadilerin en alt kısmından en üst kısmına kadar devam etmektedir. Patikalar üzerinden eskiden ticari amaçlar güdüldüğü bilinmektedir. Ayrıca yöre halkı hayvanlarını yaylalara çıkarmak için bu yolları kullanmaktaydılar. Günümüzde birçok seyahat acentesi Kaçkar ve Çoruh nehri çevresinde doğa yürüyüşü etkinliği yapmaktadır.
- *Sağlık Turizmi:* Artvin ili ve çevresi sağlık turizmi bakımından tercih edilen yerlerdir. Sağlıklı iklim kuşağı olarak kabul edilen Artvin ilinin yüksekliği 800-2000 m arasındadır.
- *Kültür ve İnanç Turizmi:* Arkeolojik eserler, dini yapıtlar ve geleneksel mimari ile beraber tarihi kültürel değerleri barındırmaktadır. İnanç turizmi ve kültürel turizm kapsamında dini ve kültürel yapıtlar muhafaza edilerek yemek kültürü ve geleneksel el sanatları sürdürülerek geliştirilmelidir. Örneğin 1-5 Temmuz tarihleri kapsamında Hopa Kültür Sanat ve Deniz Festivali yapılmaktadır.

3.6.Artvin'de Ev Pansiyonculuğu

Alternatif turizm çerçevesinde turistik pazarda farklı ürünlerle ziyaretçi oranını yükseltmeyi planlayan Artvin ili son zamanlardaki proje çalışmaları ile turizm aktivitelerini benimsemiştir. İl ve ilçelere gelen yerli veya yabancı turistlerin tüm turizm türlerine yönelimleri ile birlikte genellikle kırsal turizm etkinliklerini gerçekleştirmeleri bağlamında yerel yönetimlerin ve yerel halkın yörede ev pansiyonu girişimleri yapılmıştır. Ev pansiyonu girişiminde bulunan yörede ki halka Valilik ve Belediyeler de

destek vermektedir. Ev pansiyonu kursları ve turizm dalında verilen dersler ev pansiyonculuğunun gelişimine ve girişimcilerin bilinçlenmesini sağlamıştır(Akyol, 2012: 81).

Artvin'in Yusufeli ilçesinde yapılan bir araştırma sonucunda (Çalık ve Zurnacı, 2019: 2144) ev pansiyonculuğundan kazanılan gelirin eskiye oranla düştüğü, ekonomik gelirin yerel halkın tamamına yayılım gösterdiği, konaklama fiyatlarındaki oynama, mevsimsellik ve baraj yapımından dolayı alanlara ulaşım sorunları yaşandığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda bölgede ev pansiyonculuğu çevresel tahribata neden olmadığı, kadın istihdamına katkısı ve turist-yerel halk arasında samimi ilişkiler kurularak öğrenmenin teşvik edildiğinden bahsedilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Artvin il ve ilçelerinde pansiyon sayısı, oda sayısı ve yatak kapasitesi istatistiklerine yer verilmiştir. Görüldüğü üzere Artvin merkez, Ardanuç, Hopa ve Murgul ilçelerinde ev pansiyonu bulunmamaktadır.

Tablo 2. Artvin'de Belediye Belgeli Hizmet Veren Ev Pansiyonları

	Pansiyon Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
Artvin-Merkez	-	-	-
Ardanuç	-	-	-
Arhavi	2	18	31
Borçka	11	137	321
Hopa	-	-	-
Murgul	-	-	-
Şavşat	6	65	157
Yusufeli	6	89	228
Toplam	25	309	737

Kaynak: Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(2019).

Artvin ilindeki geleneksel kırsal evler, ilçeden ilçeye bazı farklılıklara sahip olmakla beraber çevrenin doğal ve kültürel yapısıyla uyum içerisinde. Başka ifadeyle kırsal evler, yörenin coğrafisi ve yerel halkın yaşam tarzının yansıması olarak nitelendirilebilir(Orhan vd., 2019: 653). Nitekim Artvin evlerinin mimari yapısı ahşaptır. Ayrıca bu evlerde konaklama yapan turistler yerel mimariyi ve onu ortaya çıkaran coğrafi ve kültürel faktörleri öğrenme fırsatı bulmaktadırlar(Orhan, 2018: 238-239).

Artvin'in Borçka ilçesinde Macahel Vakfı ile Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) işbirliği ile “*Ekoturizm ve Girişimcilik Eğitimi*” verilmiştir. 21-22 Ekim 2017 tarihinde yapılan bu eğitimin temel hedefleri aşığıdadır(macahel.org.tr, 2021);

- Turizmin doęal çevreye verdięi tahribatın en alt seviyeye dūşürölmesi,
- Kırsal turizmin yerel halka ek gelir sağlaması,
- Girişimcilere ev pansiyonculuğu ve ekoturizm mevzusunda eğitim vererek nitelikli istihdam gücü yaratılabilir,
- Konaklama tesislerinin alt yapı unsurlarını geliştirmek ve yatak kapasitesini yükseltmek,
- Yerel halkın ekonomik gelirini artırırken çevresel tahribatın oluşmasını engellemek,
- Bireysel olarak veya toplu guruplar halinde yerel kùltürü ve doğal çevreyi yerinde görüp öğrenerek deneyimleme amacıyla gelen Eko turistler sayesinde, yerel halkın yaşıam kalitesini ve bölgedeki turizm alternatiflerini geliştirmek.

Artvin'in Yusufeli ilçesinde Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca (DOKAP) yürütölen “*Artvin Yusufeli İşhan Köyü Tarihi Kimliğine Bürünüyor*” isimli proje çerçevesinde Yusufeli İşhan Köyü'nde tarihi kilise restorasyonu, 6 evin çatı yenileme işi, 5 köy evinin duvar kaplaması işi, ev pansiyonculuğu hizmeti verecek 6 adet ev, 1 adet cami, 1 adet yaşıayan müze, doğal taş döşemesi ile yapılmış 1.851 m² yol yapımı çalışmaları devam etmektedir(DOKAP, 2020).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL TURİZM BAĞLAMINDA ARTVIN'DEKİ EV PANSİYONCULUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sürdürülebilir kırsal turizm bağlamında Artvin’de ev pansiyonculuğunun ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin paydaşların bakış açılarıyla araştırılması bu çalışmanın temel amacıdır. Ayrıca, bu çalışmada sürdürülebilir kırsal turizm bağlamında ev pansiyonculuğunun paydaşların bakış açılarıyla ortaya konulması ve sürdürülebilir planlama sürecinde ev pansiyonculuğunun bölge için uygun model olup olmayacağı araştırılmıştır. Tez çalışmasında, alternatif turizmin gerçekleştiği destinasyonda ev pansiyonculuğunun yaratacağı etkiler göz önünde bulundurularak, sosyo-kültürel farklılıklar ve getirdiği ekonomik yararlar açıklanacak, bölgedeki doğal değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanıp sağlanmadığı saptanmaya çalışılacaktır. Diğer taraftan sürdürülebilir kırsal turizm kapsamında ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi amacıyla önerilerde bulunulacaktır.

Artvin’deki doğal ve kültürel değerlerin sürdürülebilir kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi ile bölgede bulunan butik oteller veya ev pansiyonlarının ekonomik gelir elde etmesi, köylerdeki yoksulluğun azaltılması, yaban hayatının koruma altına alınması, çevre koruma bilincinin teşvik edilmesi sağlanacaktır. Ev pansiyonculuğu modelinin geliştirilmesi ile birlikte bölgede hem sosyo-kültürel fayda hem de ekonomik girdi sağlanacaktır. Literatür incelendiğinde ev pansiyonculuğunun 1965’li yıllarda ortaya çıktığı ve daha çok kırsal alanlarda gelişim gösterdiği saptanmıştır. Ev pansiyonculuğuna olan ilginin son dönemlerde giderek artmasına rağmen “ev pansiyonculuğu” kavramı kullanılmamakta veya tam olarak anlaşılmamaktadır. Yapılan literatür araştırmasında Artvin bölgesinde ev pansiyonculuğu üzerine yapılan çalışmaların yüzeysel ve yetersiz kaldığı saptanmıştır. Bu bakımdan Artvin'deki ev pansiyonculuğunun sürdürülebilir kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma Artvin ili Borçka, Şavşat ve Yusufeli ilçelerini kapsamaktadır. Araştırmada bu ilçelerin seçilmesinin temel nedeni Artvin bölgesindeki ev pansiyonculuğunun gelişme gösterdiği ilçeler olmasıdır.

Çalışmanın evrenini Artvin ili Yusufeli, Şavşat ve Borçka ilçelerindeki ev pansiyonları oluşturmaktadır. Artvin Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü istatistiklerine göre 2019 yılı itibarıyla 24 adet belediye belgeli ev pansiyonu konaklama hizmeti vermektedir. Bu tesisler dışında belgesiz ev pansiyonculuğu hizmeti de veren tesisler vardır. Araştırmanın örneklemi randevu talebimize olumlu dönüş yapan 18 belediye belgeli ev pansiyonu işletmecisi ve belediye belgesi olmayan 2 ev pansiyonu işletmecisi oluşturmaktadır. Ayrıca, derinlemesine bilgi elde edilmesi amacıyla yerel yöneticiler, akademisyenler, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yetkilileri ve turizm kapsamındaki sivil toplum örgütleri de araştırmanın kapsamına dâhil edilmiştir.

Araştırmanın diğer kısımlarında yapılan ev pansiyonculuğu tanımlarında ev pansiyonları “evin bazı odalarının ya da bir kısmının ekonomik gelir elde etmek amacıyla turistlere kiraya verildiği, ziyaretçi ve ev sahibinin aynı evi paylaştığı bir konaklama biçimi” olarak tanımlanmıştı. Fakat özellikle kırsal turizm bağlamında ev pansiyonculuğu kapsamında yapılan konaklama faaliyetlerinde genellikle ev sahibi ile ziyaretçilerin aynı mekânda konaklamadığı, ev sahiplerinin konakladığı mekânların ayrı olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmada kırsal turizmde bu tip konaklama türlerine de ev pansiyonculuğu adı verildiği belirlenmiştir. Bu bağlamda özellikle kırsal alanlarda işletilen ev pansiyonlarıyla kentlerde işletilen ev pansiyonlarının ayrıştığı ve farklı özelliklerinin bulunduğu söylenilebilir. Bu noktada sürdürülebilir kırsal turizm kapsamındaki ev pansiyonculuğunun yeniden tanımlanması gerekmektedir. Bu araştırmada bu ayrıma odaklanmadan kırsal alanlarda ev pansiyonculuğu adı verilerek işletilen konaklama tesisleri örnekleme dâhil edilmiştir.

Nitel ve nicel araştırmaları birbirinden ayıran en önemli ayrım örnekleme yaklaşımlarındaki farklılıklardır. Nitel araştırmalar genellikle amaçlı olarak belirlenen küçük örnekleme ölçülürken nicel araştırmalar ise rastlantısal bağlamda seçilen büyük örnekleme yürütülmektedir (Punch, 2005: 183; Patton, 2014:230). Bu araştırmada örneklem seçiminde amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır.

Amaçlı örneklem yönteminde konusunda uzman kişiler belirlenerek görüşmeler gerçekleştirilir. Kartopu örnekleme de ise evrende herhangi paydaşa ulaşıldıktan sonra paydaştan alınan isimle başka bir paydaşa ulaşılır ve örneklem yeterli sayıya ulaşana kadar görüşmelere devam edilir(Saruhan ve Özdemirci, 2016: 202). Görüşmede kullanılan sorular (Mohd vd., 2014: 416-419) ‘den yararlanılarak oluşturulmuştur.

4.3.Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Çalışmada yararlanılan verilerin toplanmasında mülakat tekniğinden yararlanılmıştır. Mülakat; insanların duygularını, paradigmalarını, kişisel deneyimlerini belirleme de kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 40-41). Veri toplama aracı olarak ise “*yarı yapılandırılmış mülakat formu*” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakatta bazı sorular açık uçludur ve sohbette esneklik payı bırakılır. Mülakat esnasında bazı konularda derinlemesine bilgi alabilmek amacıyla bu yöntem kullanılmaktadır (Saruhan ve Özdemirci, 2016: 333).

Görüşmeler 15 Mart ile 13 Nisan 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Görüşmeler pandemi sürecinden dolayı yüz yüze değil telefon görüşmesi ile gerçekleştirilmiştir. Toplamda 30 kişi ile görüşme sağlanmıştır. En az görüşme 8 dakika en uzun görüşme ise 37 dakikadır. Görüşmeler katılımcının onayı alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Görüşme yapılan 30 katılımcı; K1 (Katılımcı 1), K2, K3.....K30şeklinde kodlanmıştır.Tablo 3’ de katılımcılara ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

	Meslek	Cinsiyeti	Yaşı	Öğrenim Durumu	Yıllık Gelir	Açık Kaldığı Süre	İş Gören Sayısı	Ev Pan. Eğitimi Alıp Almadığı
K1	Ev Pansiyonculuğu	Kadın	45	Lise	120bin	Yıllık	4	Alındı
K2	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	60	Lise	100bin	Yıllık	5	Alınmadı
K3	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	58	Lise	100bin	Sezonluk	5	Alınmadı
K4	Ev Pansiyonculuğu	Kadın	48	Lise	25bin	Yıllık	3	Alınmadı
K5	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	35	Lisans	100bin	Sezonluk	4	Alınmadı

Tablo 3. (Devamı)

K6	Ev pansiyonculuğu	Kadın	43	Lise	50bin	Sezonluk	3	Alındı
K7	Ev pansiyonculuğu	Kadın	27	Lisansüstü	30bin	Sezonluk	4	Alındı
K8	Ev pansiyonculuğu	Erkek	27	Lisans	100bin	Sezonluk	5	Alındı
K9	Ev pansiyonculuğu	Erkek	38	Lise	100bin	Sezonluk	3	Alındı
K10	Ev pansiyonculuğu	Kadın	43	Lise	50bin	Sezonluk	5	Alındı
K11	Ev pansiyonculuğu	Erkek	39	Ortaokul	60bin	Yıllık	3	Alınmadı
K12	Ev pansiyonculuğu	Erkek	57	Ön lisans	150bin	Sezonluk	5	Alındı
K13	Ev pansiyonculuğu	Erkek	21	Lise	150bin	Sezonluk	4	Alınmadı
K14	Ev pansiyonculuğu	Erkek	50	Ortaokul	50bin	Sezonluk	1	Alınmadı
K15	Ev pansiyonculuğu	Erkek	60	İlkokul	50bin	Sezonluk	3	Alınmadı
K16	Ev pansiyonculuğu	Erkek	33	Lise	50bin	Yıllık	5	Alınmadı
K17	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	60	Ortaokul	-	Sezonluk	4	Alınmadı
K18	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	65	Ortaokul	40bin	Sezonluk	3	Alınmadı
K19	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	42	Lisans	20bin	Sezonluk	4	Alındı
K20	Ev Pansiyonculuğu	Erkek	40	Lise	35bin	Yıllık	3	Alınmadı
K21	Vakıf	Erkek	-	Lisans	-	-	-	-
K22	Vakıf	Kadın	-	Lisans	-	-	-	-
K23	Kamu Yetkilisi	Erkek	-	Lisans	-	-	-	-
K24	Kamu Yetkilisi	Erkek	-	Lisans	-	-	-	-
K25	Kamu Yetkilisi	Erkek	-	Lisansüstü	-	-	-	-
K26	Vakıf	Erkek	-	Lisans	-	-	-	-
K27	Yusufeli İlçe Belediye Başkanı	Erkek	-	Lisans	-	-	-	-
K28	Akademisyen	Erkek	-	Lisansüstü	-	-	-	-
K29	Akademisyen	Erkek	-	Lisansüstü	-	-	-	-
K30	Akademisyen	Erkek	-	Lisansüstü	-	-	-	-

Tablo 3’de görüldüğü üzere araştırma 30 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 24’ünü erkek 6’sını kadın katılımcı oluşturmaktadır. Öğrenim durumları ortaokuldan lisansüstüne kadar değişim göstermektedir. Ev pansiyoncuları ile görüşme kısmında daha çok erkek katılımcılarla görüşme sağlansa da ev pansiyonculuğu işi ile uğraşanların daha çok kadınlar olduğu söylenebilir. İş gören sayıları ise pansiyondan pansiyona değişiklik gösterse de 1 ile 5 iş gören arasında sezon yoğunluğuna göre değişiklik gösteren aile tipi işletmelerdir. Artvin’deki ev pansiyonculuğunun

sürdürülebilir kırsal turizm bağlamında değerlendirilmesi için çalışmaya dâhil edilen katılımcıların 20'si ev pansiyonu işletmecisi, 3'ü kamu yetkilisi, 1'i belediye başkanı, 3'ü akademisyen ve 3'ü sivil toplum örgütü temsilcisinden oluşmaktadır.

4.4. Araştırmanın Veri Analiz Yöntemi

Verilerin analiz edilmesinde içerik ve betimsel analiz yöntemleri birlikte kullanılmıştır. İçerik analizinde birbirlerine benzeyen veriler belirli temalar kapsamında kategoriler halinde ayrıştırılarak, tarafsız ve sistematik veri elde edilir ve yalın bir dil ile yorumlanır (Stone vd., 1966: 213., Selçuk vd., 2014: 433). Betimsel analizde ise okuyucu kendini tasvir edilen olayın içinde bulur, betimlemeler araştırmanın temelini oluşturur (Patton, 2014: 438). Tablo 4'de analiz sürecinde kullanılan 3 üst tema ve 12 adet alt kategori yer almaktadır:

Tablo 4. Araştırmada Kullanılan Tema ve Alt Kategoriler

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin 'deki Ev Pansiyonculuğunun Ekonomik Boyutu İle İlgili Görüşler(Üst Tema)		
1)	Ev Pansiyonculuğunun Yerel Halkın Satın Alma Gücünü ve Yaşam Standardının Artırdığı İle İlgili Görüşler	Alt Kategori
2)	Ev Pansiyonculuğunun İstihdama ve Kadın İstihdamına Katkıları	Alt Kategori
3)	Ev Pansiyonculuğunun Fiziksel Altyapı Unsurlarının İyileştirilmesindeki Rolü	Alt Kategori
4)	Ev Pansiyonculuğunun Köydeki Ekonomik Eşitsizliğin Ve Yoksulluğun Azalmasındaki Etkileri	Alt Kategori
Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin 'deki Ev Pansiyonculuğunun Sosyo-Kültürel Boyutu İle İlgili Görüşler(Üst Tema)		
1)	Ev Pansiyonculuğu Köydeki Halkın İletişim Becerileri, Sosyal Etkileşim ve İş Birliğini, Köydeki Suç Oranlarının Azalttığı İle İlgili Görüşler	Alt Kategori
2)	Ev Pansiyonculuğunun Genç Neslin Göçünü Önlemeyle İlgili Görüşler	Alt Kategori
3)	Ev Pansiyonu Köyün Geleneksel Yaşam Tarzını, Geleneksel Etkinlikler ve Yerel Kültürün Ticarileştirilmesi İle İlgili Görüşler	Alt Kategori
4)	Ev Pansiyonculuğu Köyün Yerel Mimarisini Koruması ve Yerel El Sanatlarının Sürdürülebilirliğine Katkıları	Alt Kategori
5)	Bölgede Gelişen Turizmin Tarihi Yerlerin Restore Edilmesine Yönelik Sağladığı Katkılar	Alt Kategori
6)	Ev Pansiyonculuğunu Teşvik Etmeye Yönelik Eğitimler, Şartlar ve Finansal Destek Programlarının Yapıldığına Yönelik Görüşler	Alt Kategori
Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin 'deki Ev Pansiyonculuğunun Çevresel Boyutu İle İlgili Görüşler(Üst Tema)		
1)	Turizm Faaliyetleri Gerçekleşirken Çevrenin Korunması İçin Yerel Halkın Teşvik Edilmesi ve Yaban Hayatının Korunması İle İlgili Görüşler	Alt Kategori
2)	Atık Yönetimi Sisteminde İyileştirilme Sağlanması Ve Çevresel Kaliteyi (trafik sıkışıklığı, gürültü ve su kirliliği) Etkileyecek Bozulmalara Yönelik Görüşler	Alt Kategori

Yukarıda belirtilen kategoriler araştırmacının tutumu, çalışmanın amacı ve katılımcıların her bir soruya verdiklerine yanıtlara göre oluşturulmuştur. Konu ve bağlam açısından benzerlik gösterilen bazı sorular tek kategori altında toplanmıştır.

4.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu kısmında katılımcılardan elde edilen veriler Tablo 6’da yer alan alt kategoriler doğrultusunda değerlendirilecektir. Ara ara katılımcıların görüşlerinin doğrudan aktarımı sağlanacaktır.

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin’deki Ev Pansiyonculuğunun Ekonomik Boyutu İle İlgili Görüşler(Üst Tema)

Alt Kategori 1: Ev Pansiyonculuğunun Yerel Halkın Satın Alma Gücünü ve Yaşam Standardının Artırdığı İle İlgili Görüşler

Artvin’de ev pansiyonculuğunun satın alma gücüne katkısını ve yaşam standardını ne düzeyde artırdığını saptamak amacıyla katılımcılara “*Ev Pansiyonculuğu Yerel Halkın Satın Alma Gücünü ve Yaşam Standardını Artırır mı?*” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar genellikle köydeki yerel halkın tarım ve hayvancılıkla uğraştığını ve köyde pansiyonculuk yapıldıktan sonra uğraştıkları işin değerli olduğunun farkına vardıkları gözlemlenmiştir. Sadece tarım ve hayvancılık işi için değil de köydeki tüm esnafların ev pansiyonları yapıldıktan sonra daha fazla gelir elde etmeye başladığı ekonomik gelirin köyün bakkalından lokantasına, kıraathanesine kadar yayıldığı saptanmıştır. Aynı zamanda ev pansiyonculuğunun kırsal alana katkısı sadece ekonomik anlamda değil de farklı kültürlerle iç içe olduğu için sosyal yönden de yaşam kalitesini arttığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu bağlamda belirtilen verilere ilişkin birkaç katılımcının görüşüne aşağıda yer verilecektir:

K1:” Artırdığı düşünüyorum şöyle ki bizim bulunduğumuz bölgede gelen misafirler doğayı tercih ettikleri için doğal yemeği ve doğal ürünleri de tercih ediyor. Benim pansiyonumda ziyaretçilere sunulan yöresel ürünlerin hepsini köydeki yerel halktan tedarik ediyorum ve turistler sunulan lezzetleri beğenince yerel halktan da satın alıyorlar bu yüzden yöre halkına büyük katkısı olduğunu düşünüyorum.”

K2: “Ekonomik yönden artışı var evet ama buradaki yerel halk önceden çok çekingen ve tutucuydu. Ziyaretçiler gelmeye başladıktan sonra farklı kültürlerle iç içe oldukları için hem ufukları genişliyor hem de daha rahat bir kişiliğe bürünüyorlar. Ben bu yüzden sosyo-kültürel açıdan da ev pansiyonculuğunun yerel halkın yaşam kalitesine katkı sağladığını düşünüyorum.”

K4: “Bize gelen ziyaretçilerden köy halkı da yararlanıyor. Ziyaretçiler buradaki köy halkının yaşam tarzını ve yapılan gıdaların doğallığını görüyor haliyle satın almak istiyorlar. Bu sebepten köy halkına katkı sağladığını düşünüyorum.”

Yerel halkın yaşam standardının ve satın alma gücünün pandemi sürecinden ve Artvin’in Yusufeli ilçesindeki baraj yapımı nedeniyle olumsuz etkilendiği katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Aynı zamanda bölgedeki ev pansiyonlarının yetersizliği sebebiyle çok iyi bir düzeyde satın alma gücü ve yaşam kalitesinin oluşmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu sorunlara ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K8: “ Ev pansiyonculuğu aile ortamı ve samimiyet barındırdığı ve bölgeye ekonomik girdi sağladığı için köy halkının yaşam kalitesini artırdığını düşünüyorum. Ben ev pansiyonculuğuna 4 oda ile başladım bu yıl 24 oda olarak devam ediyorum. Bu işte bizim kazancımız olduğu sürece yöre halkına da ekonomik kazanç sağlar fakat pandemi süreci bizi olumsuz etkiledi.”

K13: “Artırdığını düşünmüyorum çünkü bu bölgede turizm bitti denilebilir özellikle Yusufeli barajı yapımı nedeniyle, insanlar inşaatın olduğu ve sürekli yolların kesildiği bölgeye neden gelsin ki, turizmde ulaşım en önemli unsurken...”

K15: “Ekonomik anlamda pek katkısı olduğunu söyleyemem hem baraj hem siyasi olaylar hem de pandemi süreci derken bölgede turizm denen bir olgu kalmadı. Zaten turizm çok kolay etkilenen bir sektör olduğu için bizde bu durumdan kötü etkilendik.”

K18: “Ev pansiyonculuğu bu bölge de çok iyi bir düzeyde olmadığı için inanılmaz bir katkısı var diyemem ama az çok tabi yerel halk yerel ürünlerini satıp geçimini sağlıyor diyebilirim.”

Alt Kategori 2: Ev Pansiyonculuğunun İstihdama ve Kadın İstihdamına Katkıları

Artvin’de ev pansiyonculuğunun istihdama ve kadın istihdamına katkısının ne düzeyde olduğunu saptamak amacıyla katılımcılara “*Ev Pansiyonculuğunun Bölge İstihdamına ve Kadın İstihdamına Katkısı Ne Düzeydedir ?*” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar sezonun yoğunluğuna göre işletmede iş gören sayısının yetersiz kalması durumunda dışarıdan personel alımı sağlandığı, köy halkının tarım ve hayvancılık, arıcılık gibi işlerle uğraşmasının istihdama katkı sağladığı, Artvin bölgesindeki yerel halkın istihdam edilebilirlik düzeyinin ve bölge potansiyelinin yüksek olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu bağlamda verilen bilgilere ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

K4: “Sezonun yoğunluğuna göre pansiyonumda iş gören sayısı yetersiz kalabiliyor bu yüzden dışarıdan eleman aldığım oluyor.”

K6: “Biz işletmeciler sebze ürünlerini, et ve süt ürünlerini hep bu bölgeden sağlamaktayız. Önceden insanlar bu yaptıkları için karşılığında para kazanmadığı için sadece kendileri için üretip tüketirlerdi. Şimdilerde işler değişti bu işten para kazanmaya başlayınca çiftliklerinde hayvan sayıları arttı daha fazla bu işe yoğunlaştılar. Bu yüzden ben ev pansiyonculuğunun köye istihdam sağlandığı kanaatindeyim.”

K8: “İstihdam sağladığını düşünüyorum. Ben üniversitemi bitirdim kendi köyüme geldim ve köyümde pansiyon işiyle uğraşıyorum. Eğer bu köyde bu potansiyel olmasaydı, bende şehre gidip iş aramak zorunda kalacaktım ve sonucunda işsiz olacaktım. Hem kendime istihdam yarattım hem de köy halkına gelir kapısı oldu. Aynı zamanda da benim gibi düşüncede olan insanlar ortaya çıktı köyde ev pansiyonculuğu yaygınlaştı.”

K14: “Evet sağlıyor. Ben buğday derneğine üyeyim ve pansiyonumda tatuta projesini gerçekleştiriyorum. Buğday Derneğinin Tatuta Projesi kapsamında gerçekleşen deneyim, iş gücü ve ekolojik tarımın sürdürülebilirliğinin sağlanması bu bölgedeki istihdama aynı zamanda ek maddi destek sağlıyor ve kültürler arası alışverişin de gerçekleşmesine imkan veriyor.”

K18: “Ev Pansiyonculuğu yapılmaya başladıktan sonra köydeki arazilerin değeri arttı insanlar işlerini tarıma çevirmeye başladı. Hayvancılıkla uğraşan insan

sayısı arttı ve arı üreticileri pazarlayacak alan buldu. Her anlamda olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum.”

K22: “Bölgenin istihdam edebilirlik düzeyinin çok yüksek olduğunu düşünüyorum. Maçahel halkı misafirperverdir, gelen misafirlere kendi kültürlerini anlatıp bir sosyal iletişim içerisinde bulunmayı seven kesimdir. O nedenle kültürel değerlerimiz ve o muhteşem doğamız turizme kazandırılmalıdır. Kazandırıldıktan sonra bölgeye istihdam ve ekonomik gelir yüksek düzeyde sağlanabilir. Hatta bazı köylerimizde potansiyel yüksek ama henüz ev pansiyonculuğu o bölgelerde yapılmadı. Uğur köyüne yatırım sağlayacak girişimcileri bekliyoruz.”

K23: “Yusufeli ilçesi alternatif turizm açısından potansiyeli olan bir destinasyon Ama son yıllarda baraj yapımı nedeni ile ulaşımın iyi olmaması durumunda pek turist çekemediği söylenilebilir. Baraj bitiminden sonra Yusufeli'nin vizyonu turizm olacak. Bölge de potansiyel olan yerlere iyileştirilme sağlanacak hem burada yapılacak olan yapay turizmi hem de Kaçkar Vadisini turizme kazandıracağız.”

K26: “Potansiyel çok yüksek ama teşvik ve yatırım köyde ne yazık ki yok. Bu yüzden bizim burada olan 200 yıllık evler değerlendirilmiyor. Burada bir konak var mesela turizme kazandırmak istiyoruz fakat o yatırımı sağlayacak ekonomik gücümüz maalesef ki yok.”

Ev pansiyonculuğunda kadınlar yiyecek-içecek hizmetinde, konaklama hizmetinde ve yönetim işinde bizzat bulunmaktadırlar. Katılımcılar tarafından ifade edilen bilgiye göre genellikle pansiyonların %80'ini kadınların oluşturduğu ve ev pansiyonculuğu eğitimlerine yarı yarıya kadınların katılım sağladığı belirtilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K22: “Ev pansiyonu işletmesinin %80'i kadınlardan oluşmaktadır. Bir dükkânın yemeği çok güzeldir veya güzel bir kahvaltısı vardır gelen taleplere göre farklı yatırımlara dönüşmeye başlıyor ki bu kadınların sayesinde gerçekleşiyor. Zamanla artan talebe göre de bir işletme Sevdanın yemeklerinden başlayıp bu girişim sevda pansiyona dönüşebiliyor. Erkekler genellikle girişim esnasında teşvik ve destek almada daha çok rol almakta, yönetim ve işletme konusunda kadınlara çok iş düştüğünü düşünüyorum ben...”

K27: “Otantik yaşantımız muhafaza edilirse eğer kadın veya erkek ayırt etmeden köy halkına büyük oranda istihdam sağlayacağını düşünmekteyim.”

K29: “Yöresel ürünlerin yapılması ve sergilenmesinde, konaklama hizmetindeki temizlik, yönetim işinde kadınlara büyük rol düşmektedir. Aynı zamanda biz akademisyenlerin verdiği ev pansiyonculuğu eğitiminde katılımcıların yarısının kadın katılımcı olduğunu söyleyebiliriz.”

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında Artvin bölgesinin ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan ciddi bir potansiyelinin olduğu fakat teşvik, eğitim, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının istenilen düzeyde olmadığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Aynı zamanda da ev pansiyonculuğu işletmesinin çoğunlukla kadınlar tarafından işletilip yönetildiği, erkeklerin ise teşvik ve finansal destek almada ön planda olduğu belirtilen bir diğer husustur.

Alt Kategori 3: Ev Pansiyonculuğunun Fiziksel Altyapı Unsurlarının İyileştirilmesindeki Rolü

Turizmde ulaşım olanakları en önemli unsurlar arasındadır. Alternatif turizmin gerçekleştiği alanda turistik ürünün pazarlanması için gidilen yolun ve bölgedeki altyapının iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Artvin’de ev pansiyonculuğunun fiziksel altyapı unsurlarındaki rolünü saptamak amacıyla katılımcılara “*Ev Pansiyonculuğu Fiziksel Altyapı Unsurlarının İyileştirilmesine Yardımcı Olmuş mudur?*” sorusu yöneltilmiştir.

Ev pansiyonu işletmecilerinin belirttiği bilgiye göre bazı pansiyonların bulunduğu köylerin şehir merkezine yakınlığı sebebiyle altyapısının iyi durumda olduğu, bazı köylerin doğal yapısının bozulmaması için köy içerisinde çok fazla ulaşım imkânlarının sağlanmadığı, yerel yönetimler tarafından gereken altyapının yapılmamasından dolayı ev pansiyonu işletmecilerinin kendi imkânları ile köye katkı sağladıkları ifade edilmiştir. Ev pansiyonculuğunun yeni yaygınlaştığı bölgede pansiyondaki eksikler giderilerek ziyaretçilere daha iyi bir hizmet verebilmek için şartları zorladıkları, kış şartlarından dolayı yolun kapanması ve yol açım süresinin uzun sürmesi durumunda turizmin olumsuz etkilendiği katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu kategoriye ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: “Bizim bulunduğumuz bölgenin taşıma kapasitesi yeterli düzeyde fakat köyün fazla kirletilmemesi ve doğal alanların tahrip olmaması için köy içerisindeki mesire ve sit alanlarına yatırım yapılamamaktadır. Köy içerisinde eksikliklerimiz mevcut ama bunun çevreye zarar verilmeden yapılmasını istiyoruz.”

K3: “Altyapı iyileştirilmesi yerel yönetimler tarafından yapılması gereken yatırımdır. Ama ne yazık ki biz kendimiz yapıyoruz köyümüze yatırımları. Birde şöyle bir sorunumuz da var bölge de turizm mevsimsel olduğu için çok fazla yatırımlar da gerçekleşmiyor.”

K5: “Pansiyonculuk yeni geliştiği için burada insanlar birbirlerinin eksikliklerini görüyor. Rekabet de olduğu için köyde işletmeciler daha iyi bir hizmet sağlayabilmek amacıyla tüm imkânlarını yatırım için(internet, elektrik, su, yollar vb.) kullanıyor.”

K7: “Özellikle internet altyapısı yok. Ulaşım köyümüze rahat sağlanmakta isteyen özel aracı ile geliyor istemeyeni ise bizim buradan servisimiz var gönderip aldırıyoruz.”

K8:” Bizim pansiyon Karagöl çevresine çok yakın. Mesela Karagöl çevresinde gölün kenarına gezebileceğiniz patika yollar yapıldı. Kamelyalar ve iskeleler de mevcut. Biz pansiyoncular olarak yatırım mevzusunda yalnız kalıyoruz. Devlet teşviklerinden yararlananlar köye yatırım yapıyor kendince ne kadar yeterli bilinmez.”

K12: “Ev pansiyonculuğu yatırım konusunda maalesef yardımcı olmuyor. Elektrik kesintisi çok fazla yaşanıyor köyde ve bununla ilgili herhangi bir yatırım yok. Kanalizasyon yok kuyularla idare etmeye çalışıyoruz. Yollar çok kötü üç yıl önce asfalt yapılmıştı şuan asfalttan eser kalmamış hep çakır çukur.”

Bölgenin kalkınmasına destek veren kamu kuruluşları, yerel yönetimlerle akademisyenlerin köylerin altyapısına yapılan yatırımlarla ilgili görüşleri ise şu şekildedir:

K21: “Altyapı çalışmaları tabi yapılıyor fakat bölgedeki arazinin engebeli yapısını düşünürsek yani çok fazla yatırımların gerçekleşmesi doğru olmaz.”

K22:” Kış şartları nedeniyle yolumuz Mart ayında kapanıyor. Bu sorun için tünel talebimiz var yıllardır düşünülen projenin en kısa zamanda gerçekleşmesini temenni ediyoruz. Tünel yapıldıktan sonra kış ayında da Macahel bölgesini turizme açmak istiyoruz. Onun dışında her yere araba ulaşabiliyor. Teknolojik unsurlar çok yaygın değil köyde.”

K25:” Özel idare olarak köylerin yollarını, çöplerini, teknolojik unsurlarını elimizden geldiğince sağlamaya çalışıyoruz. Tabiki her köye yatırım sağlayamamak da destek verdiğimiz köyler mevcut.”

K28: “Maalesef altyapı konusunda olumsuzluklar var devlet her yere ulaşamayabiliyor. İşletme kuruluyor altyapı unsurları sağlanmadığı için köye ziyaretçi gelmiyor. Doğayı tercih eden turist çok büyük beklenti içerisinde girmez fakat az da olsa yatırımların(çöp, yol, teknoloji) sağlandığını görmek ister. Aslında bu bölge de turizm eylem planı gerekiyor. Belirli bir alan turizme açılacak ama kamu destekli planlı ve kontrollü bir şekilde yürütülecek. Çünkü işletme olsa bile yiyecek içecek hizmetleri konusunda da ciddi sıkıntılar var. Nitelikli iş gücünün sağlanması gerek. “

K29:” Yerel yönetimlerin özellikle merkezi idarelerle yaptıkları iş birliği neticesinde turizm faaliyetlerinin potansiyeli olan yerlere altyapı ve üstyapı yatırımlarına katkı sağladığı söylenilebilir.”

Hem coğrafyanın engebeli yapısı hem devletin her köye destek verememesi sebebiyle köylerdeki yatırımların eksikliğinden bahsedilmiştir. Bazı köy yollarının bozuk olduğu, teknolojik unsurların sağlanmadığı söylenmiştir. Aynı zamanda da köydeki ev pansiyonlarının hizmet kalitelerinin zayıflığı sebebiyle eğitim altyapısının sağlanması ve bir danışman kontrolünde işletmecilik yapılması gerekmektedir.

Alt Kategori 4: Ev Pansiyonculuğunun Köydeki Ekonomik Eşitsizliğin ve Yoksulluğun Azaltılmasındaki Etkileri

Artvin’deki ev pansiyonculuğunun köydeki topluluklar arasındaki ekonomik eşitsizliği azaltılmasındaki rolünü saptamak amacıyla “ *Ev Pansiyonculuğu Yerel Halk Arasındaki Ekonomik Eşitsizliğin Azalmasına Katkıda Bulunmakta mı?* sorusu yöneltilmiştir.

Ev pansiyonculuğunun köydeki halkın yaşamına ekonomik açıdan etkisi yadsınamaz gerçektir. Köydeki yerel halk tarım ve hayvancılıkla, arıcılıkla uğraştıkları ve yöresel ürünlerin satışını yaptıkları için köye ekonomik katkı sağlandığı ev pansiyonu işletmeleri tarafından belirtilmiştir. Fakat köydeki toplulukların her biri farklı işlerle ilgilendikleri için ekonomik eşitsizliği ortadan kaldırmanın zor bir süreç olduğunu ve bunun için 3-5 ev pansiyonu ile değil de belki de 10-20 ev pansiyonuyla mümkün olabileceğini ifade etmişlerdir. Pandemi sürecinin de pansiyonları ve köydeki yerel halkı olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar tarafından bu hususlar şu şekilde aktarılmıştır:

K1: “ *Buraya gelen ziyaretçiler yörenin doğal ürünlerinin yapılışını bizzat görüp deneyimledikleri için satın almak istiyorlar. Köy halkının hepsi hayvancılıkla*

uğraştığı için satış yapamıyorlardı biz pansiyonları ve restoranları kurduktan sonra gelen ziyaretçilerin talepleri doğrultusunda hepsi ürünlerini rahatlıkla satabiliyor. Ayrıca ben pansiyonumda kullandığım yöresel ürünleri bir hafta başka köylüden diğer hafta başka köylüden temin ediyorum. Mesela pansiyonumda sunulan doğal makarnam veya mantım açılacak, topluyorum köy kadınlarını yevmiyesini ödeyerek açtırıyorum. Böylece ekonomik eşitsizliği azaltıyor.”

K3-K5: ” İnsan ne yapıyorsa o fayda sağlıyor diyebilirim. Hem yağ, peynir satan var hem yöresel ürünleri de satıp az da olsa kar elde eden var. Bu yüzden insanlar kendi ekonomik gelirlerini kendileri yarattığı için eşitsizlik yine insanın kendisinde bitiyor. Aynı zamanda imkânı ve cesareti de olan insanlar bu işten payını alıyor diyebilirim. ”

K7: ” Ev pansiyonculuğunun turistik pazar yarattığını düşünüyorum. İnsanlar yöresel ürünlerini el emeklerini satıp paralarını kazanıyorlar. Çok ciddi bir oran olmasa bile eşitsizlik sağlıyor denilebilir. “

K11: “Pandemiden dolayı iki senedir zaten ekonomik anlamda katkısı bulunmuyor. Fakat ondan önce köyün bakkalından tutun kıraathanesine kadar ekonomik gelir tüm köydeki esnaflara yayılıyordu.”

K12: “Ekonomik eşitlik sağlaması mümkün değil. Çünkü bir taraftan pansiyona yatırım yapan insanlar var bir taraftan bakkalına, lokantasına yatırım yapanlar. Herkesin kazancı geliri farklı olduğu için köyde eşitsizliğin azaldığını düşünmüyorum.”

K18: “Ekonomik eşitsizliği azaltıyor dersek biraz fazlaiddialı oluruz. Çünkü bu köyde 3-5 pansiyon mevcut. Ekonomik eşitsizliğin sağlanması için köyde 10-20 pansiyon bulunması gerek.”

K20: “Evet sağlıyor. Ben pansiyoncuysam yaylaya çıkacak olan turist için aracı olan ve rehberlik yapabilecek bir genç buluyorum. Böyle yönlendirilmeler mevcut köyde ekonominin köydeki tüm topluluklara erişmesini istiyoruz.”

Ev pansiyonculuğunun yapıldığı bölge de yoksulluğun azalmasına katkı sağlayıp sağlamadığını ölçmek için katılımcılara “Ev Pansiyonculuğu Köyde Yoksulluğun Azalmasına Katkıda Bulunmuş mudur? sorusu yöneltilmiştir. Ev pansiyonu işletmeleri tarafından köydeki yoksulluğun azaldığını fakat pansiyonların sayısından ve yetersizliğinden dolayı da çok fazla katkısı olmadığını, köy halkının genellikle yaşlı kesimden oluştuğu için hem emekli maaşları olduğunu hem de tarım hayvancılıktan

kazanç elde ettikleri belirtilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcının görüşleri aşağıdaki verilmiştir:

K3: " Bölgeye 15-20bin turist giriş yapıyor gelen talebe göre arz kaynağımız zayıf. Gelen ziyaretçilere göre pansiyon sayısı artırılsa köydeki yoksulluğa büyük fayda sağlayacağını düşünüyorum. Bunun için uzun vadede sürdürülebilir planlanma yapılması taraftarıyım."

K5: "Köydeki yoksulluğun azaltılması için köy halkına eğitim ve teşvik verilmesi gerek. Çünkü köydeki yerel halk köydeki kültürel değerlerin ticarileştirme avantajının farkında bile değil. Elimizden geldiğince biz desteklese bile farkındalık yaratmaya çalışsak da cesareti olmayan halka bir katkısı olmuyor ne yazık ki."

K9: "Köyde parası olanda var olmayanda. Olmayanın sebebi de şu; pansiyonumun peyzajını yaptıracağım. Köyde bu işi yapan var cebinde çorba içecek parası yok, yalvar yakar birde üstüne para da veriyorsun ancak geliyor. Yani bu köyde insanlar hizmet etmekten acizken nasıl yoksulluk azalsın ki..."

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin'deki Ev Pansiyonculuğunun Sosyo-Kültürel Boyutu İle İlgili Görüşler(Üst Tema)

Alt Kategori 1: Ev Pansiyonculuğu Köydeki Halkın İletişim Becerilerini, Sosyal Etkileşim ve İş Birliğini, Köydeki Suç Oranlarını Azalttığı İle İlgili Görüşler

Artvin'deki ev pansiyonculuğunun yarattığı kültürel etkileşim bağlamında köydeki yerel halkın iletişimine nasıl katkı sağladığını gözlemlemek amacıyla katılımcılara *"Ev Pansiyonculuğu Yerel Halkın İletişim Becerilerinin Gelişmesine Katkı Sağlamış mıdır?"* sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar tarafından ziyaretçiler ve yerel halk arasındaki iletişimden kaynaklı konuşma üslubunun ve diksiyonundüzelmeye katkı sağladığı, yabancı dil konusunda yerel halkta ilerleme kaydedilmediği, misafirperverliğin ön planda olduğu, geçmişte yerel halk daha tutucu ve muhafazakârken bölge turizme kazandırıldıktan sonra yerel halkın ufuklarının açıldığı ve çekingen tavırlarının azaldığı belirtilmiştir. İletişim ve bilgi aktarımı sağlandıktan sonra ziyaretçilerin köy halkı üzerinde herhangi kötü davranışlara sebep olmadığı ve köydeki suç oranlarının da yok denecek kadar azlığı belirtilen bir diğer husustur. Aynı zamanda ev pansiyonculuğu sıcak samimi aile ortamı

oluşturduğu için sosyalleşme ve kültürel aktarımın da sağlandığı ifade edilmiştir. İfade edilen bilgiler doğrultusunda katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: *“Geliştirdiğini düşünüyorum. Köydeki halkın gayretini ve hevesini görüyorum. Doğal şivelerini bozmadan ziyaretçilere karşı daha narin ve kibar davranışlar sergiliyorlar. Aynı zamanda gelen turistlere bu bölgede kendi evindeymiş hissiyatı vermek için samimi ve içten bir ortam sağlanıyor.”*

K8: *“Köy turizme açıldıktan sonra köy hakkında hem giyim tarzı olsun hem diksiyonları olsun gelişme ve değişim olduğu söylenilebilir. Birde bizim köyde genellikle köy halkı çalıştığı için ziyaretçi ile bizzat iletişimde bulunuyorlar. Bu durum köy hakkında yabancı dil öğrenme isteği teşvik ediyor.”*

K17: *“80’li yıllarda ben köye grup getirdiğim zaman köy halkı bize sırtını dönüyordu turistleri istemiyorlardı. Sonraki süreçte ise daha fazla pansiyon yapıldı ve turistin gelmesi için acente ile anlaşma yapıyorlar. Burada turizm yapıldıktan sonra yerel halk çok fazla yol kat etti. Çekingen ve muhafazakâr tavırları gitti daha misafirperver olmaya başladılar.”*

K20: *“Olumlu etkilediğinin kanaatindeyim. Çünkü buraya gelen turistlerle yerel halk arasında kültürel etkileşim ve bilgi aktarımı da olduğu için halkın düşünceleri değişti ve farklı deneyim kazandılar.”*

Ev pansiyonculuğunun kırsal kesimlerde yarattığı bir diğer fayda ise köy toplulukları arasındaki sosyal etkileşimin ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Artvin bölgesinde ki ev pansiyonculuğunun köy halkı arasındaki sosyal etkileşim ve iş birliğini sağlayıp sağlayamadığını saptamak amacıyla katılımcılara *“Ev Pansiyonculuğu Turizmi Köydeki Topluluklar Arasında Sosyal Etkileşim ve İş Birliğini Sağlamış mıdır?”* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar tarafından eskiye nazaran iş birliğinin azaldığı özellikle pansiyonlar oluşturulduktan sonra köy halkının daha çok bireyselleştiği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar tarafından ise köyle ilgili herhangi bir sorun olduğunda köy halkının toplanıp çözüm üretip birliktelik sağlandığı, köyde sosyallik oluşturulması amacıyla köyün yöresel festivallerinin ve oyunlarının yapılması için iş birliği yapıldığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda köye destek vermek için vakıfların, derneklerin ve kooperatiflerin kurulduğundan bahsedilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K1: “ Bu köyde ev pansiyonculuğu yapan ilk kişiyim. Pansiyon girişiminde bulunduğumda köy halkı bana çok yardımcı oldu. Köye çok büyük katkılar sağlayacağını farkındaydılar. Ben ilerleyen zamanlarda bu köyde daha fazla yatırımcı çıkacağını ve gelişeceğini düşünüyorum. Pansiyon konusunda tecrübem olduğu için de yeni girişimcilere her türlü destekte bulunurum.”

K3: “Bu köyde herkes birbiri için seferber olmakta. Köyle ilgili herhangi bir sıkıntımız olduğu zaman toplanır çözüm aramaya başlayıp iyileştirme çabasına bürünürüz. Ayrıca derneklerimiz ve vakıflarımız da var bölgenin kalkınmasına destek veriyorlar.”

K7:” Eskiye nazaran köydeki işbirliği azaldı diyebilirim. Şimdi herkes para kazanmaya başlayınca köyde birlik kalmadı. Kim köyde ne yapıyorsa bireysel yapıyor.”

K13: “Köyde iş birliği var. Kadın girişimciliği adına kooperatif kuruldu. Kadınlar bu bölgeye özgü(erişte, kuşburnu, küme) yerel ürünleri yapıp satıyorlar. Sosyal etkileşim anlamında da bizim köyümüz çok zengin kültürler barındırdığı için her yıl etkinlikler yapılıyordu fakat iki yıldır pandemiden dolayı yapılmıyor.”

K19: Evet iş birliği sağlanmakta. Mesela bizim köyde 3 adet pansiyon var. Onlara grup geldiğinde çok yoğun oluyorlar gidip yardımcı oluyorum. Bazen oda sayısı yetersiz kaldığında diğer pansiyonlara yönlendirme yapıyorum. Her şekilde birbirimizi destekliyoruz.”

K20:” Sosyal etkileşimin ve iş birliğinin sağlandığı bir köy zaten. Etkinliklerimiz festivallerimiz oluyor. Zaman zaman köy halkı ile bir araya gelip enstrümentsiz ağızla müzik yapılan sanatsal etkinlikler düzenliyoruz. Akordiyon eşliğinde horon oynuyoruz.”

Alt Kategori 2: Ev Pansiyonculuğunun Genç Neslin Göçünü Önlemesiyle İlgili Görüşler

Kırsal alanlarda iş imkânı ve eğitim altyapısının sağlanmadığından dolayı insanların çoğunluğu şehirlere göç etmektedir. Bölgeden dışarıya göç verilmemesi için bölgenin turizm potansiyeli ön plana çıkartılıp, altyapı ve üstyapı olanaklarının iyileştirilmesi, eğitim ve iş imkânı sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmada ev pansiyonculuğunun genç neslin göçünü önlemeye yardımcı olup olmadığını saptamak amacıyla katılımcılara “Ev Pansiyonculuğu Genç Neslin Göçünü Önlemeye Yardımcı Olmakta mıdır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılarköyde genç neslin olmadığını, eğitim altyapısı ve iş imkânlarının bulunmadığından dolayı şehirlere göç ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar tarafından ise genç neslin şehir hayatından bunalıp kırsal alanlara daha çok gelmek istediğini ve yöneldiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda şehirlerden köye tersine göçünde yapıldığı katılımcılar tarafından belirtilen bir diğer bulgudur. Bu bağlamda birkaç katılımcı tarafından belirtilen görüşler şu şekildedir;

K1: “ Ev pansiyonculuğunun genç neslin göçünü önlemeye yardımcı olduğunu düşünüyorum. Çünkü sezonun çok yoğun olduğu dönemlerde köyde çalışacak genç bulamazdım. Şimdilerde ise gençlerden bana çalışmak için talep geliyor. Bu durum tabi çok yeni köyde iş imkânları ne kadar gelişim gösterirse gençler o kadar köyde kalmak ister.”

K3: “Son iki yıldır bu pansiyonlar sayesinde göç vermiyoruz diyebilirim. Turizm köy halkına büyük katkılar sağlıyor. Hem yaşam kalitemiz artıyor hem köyde iş olanaklarını da artırıyor. Gençlerimiz çalışıyor burada işsiz kalmıyorlar.

K4: “Köyde tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar genellikle yaşlı kesim emekliye ayrılmış insanlar. Köydeki gençler tarım ve hayvancılık işiyle uğraşmak istemediği için eğitimi de bahane edip köyden uzaklaşmaya çalışıyor. Bu yüzden köyde genç nesil yok denebilecek kadar az seviyede.”

K6: “Kesinlikle gençlerin göçünü önlemeye yardımcı olduğunu düşünüyorum. Şehir ortamından uzaklaşıp kırsal alanlarda girişimcilikte bulunmak daha çok istiyorlar. Köyde iş imkânları daha çok artsa ev pansiyonculuğu yaygınlaşsa bu durumun yaşanması daha hızlı olur.”

K9: “Devlet destek ve teşvik verse gençler de girişimde bulunup bu bölge de kalacak çünkü sıfırdan işletmecilik yapmak gençler için daha zor. Mesela ben pansiyonumun sadece bir bölümünü yapmıştım sermayem olmadığı için bir yıl boyunca kazandığım para ile de pansiyonumun diğer eksiklerini tamamladım. Gerçekten büyük sermaye gerektiren yatırım. Bu yüzden yeni mezun olmuş gençte para ne arasın ki ev pansiyonu işiyle uğraşsın. Devletin kesinlikle destek vermesi gerekiyor.”

K20: “Genç nesil değil de, şehir hayatından sıkılan ve köydeki turizm potansiyelini görebilen insanlar memleketlerine gelip arıcılık ve ev pansiyonculuğu işiyle uğraşmaya başladılar.”

Artvin bölgesindeki ev pansiyonculuğunun çok yaygın olmaması sebebiyle iş imkânlarının azlığından ve eğitim altyapısının olmaması nedeniyle gençlerin eğitim alabilmek için şehirlere göç ettikleri saptanmıştır. Artvin bölgesinin alternatif turizm potansiyeli ön plana çıkarılıp hem eğitim altyapısının hem de iş imkânları yaratılması gerekmektedir. Yeni mezun turizmci gençlere ise finansal destek verilerek ev pansiyonculuğu girişiminde bulunulması sağlanabilir.

Alt Kategori 3: Ev Pansiyonculuğunun Köyün Geleneksel Yaşam Tarzını, Geleneksel Etkinlikleri Etkilemesi ve Yerel Kültürün Ticarileştirilmesi ile İlgili Görüşler

Artvin'deki turizm talebinin yoğunluğu sebebiyle ziyaretçiler ve yerel halk arasındaki sosyal iletişim gerçekleşirken köyün geleneksel yaşam tarzının ve bölgede gerçekleşen etkinliklerin korunup korunmadığı saptamak amacıyla katılımcılara *“Ziyaretçiler ve Yerel Halk Arasında Etkileşim Sürecinde Köyün Geleneksel Yaşam Tarzı Korunup Geleneksel Etkinliklerin Aktarımı Sağlanıyor mu?”* sorusu yöneltmiştir.

Katılımcılar tarafından köydeki geleneksel yaşam tarzının korunduğunu fakat turizmin gelişimine katkıda bulunmadığını, köy toplulukları arasında iletişimin kesilmediği sürece gelenekselliğin korunacağı ve köyde genç nüfusun olmaması sebebiyle köyün gelenekselliğinin riskte olduğu ifade edilmiştir. Fakat gelen turistlere geleneksel etkinliklerin sunulduğu ve anlatıldığı bir diğer ifade edilen bulgudur. Köydeki geleneksel kültürel değerlerin yaşatıldığı fakat pandemi sürecinden dolayı iki yıldır yapılmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcının görüşüne aşağıda yer verilmiştir:

K1: “ Bu bölgeye turist gelmeden önce insanlar köyde yaşamaktan şikâyet ederlerdi hep bir şehir beklentisi içerisindeydiler. Şehir hayatından bunalıp doğayı tercih eden insanları görünce bu bölgenin kıymetini anladılar. Kendi geleneksel yaşamlarının aslında zor ama daha kaliteli olduğunun farkına vardılar. Bu yüzden kendi doğal yaşam tarzlarını bozmadan turizme kazandırmaya çalışıyorlar. Geleneksel kültürümüz ise tam anlamıyla olmasa bile yapıyor diye düşünüyorum. Buraya gelince eski topraklardan dinlersiniz hep anlatırlar.”

K2: “ Köydeki yerel halk geleneksel değerlerimizi unuttu ama bölgeye gelen ziyaretçiler merak edip soruyor ve öğrenmeye çalışıyor. Yani turistler hatırlatıyor bize

bir kültürümüz olduğunu. Etkinlikleri ise köyde bir alan var akordeon çalınıp eğlenceler gerçekleşiyor.”

K5: “Köydeki gelenekselliği kısmen devam ettiren insanlar var. Gelenekselliğin bölge de anlatımı var fakat yaşatmak konusunda zayıf kaldığımızı düşünüyorum. Bölgedeki festivallerimiz ise yapılıyor özellikle derneğimiz var yılın belirli zamanlarında çeşitli organizasyonlar düzenleniyor. Coğrafyamız çok sarp ve dağınık bir yerleşme olduğu için insanların sosyalleşmesi eskiye nazaran daha az.”

K11: “ Bizim köyde eskiye usul her şey korunuyor ve yerel mimarimiz olsun doğamız olsun düşüncelerimiz olsun. Fakat insanların satın alma gücü olmadığı için geleneksel boğa festivallerimiz ve mahalleler arası yapılan eğlenceler yavaş yavaş kayboluyor sanki.”

K13: “Buradaki gelenekselliğin ve gerçekleştirilen etkinliklerin iyi bir tanıtıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Festivallerimize katılım daha çok bu bölgeden oluyor ve çok fazla kişi tarafından gerçekleştirilmiyor. Tanıtım ve pazarlama sağlandığı sürece daha fazla katılım olur. Hem etkinliklerimiz korunur hem de ekonomik anlamda büyük katkı sağlar.”

K15: “ Ben çocukluğumdan hatırlıyorum da eskiden yapılan etkinlikler ile şimdiki yapılan etkinlikler arasında çok fark var. Ama bunun doğal olduğunu düşünüyorum artık. Nerede tam anlamıyla korundu ki bizim köyde korunsun. Eskiden bir eğlence yapılacağı zaman çağrı yapılırdı bir gün öncesinden. Yaşlısından tutunda gencine çocuğuna kadar öyle hazırlanırlardı ki sanki düğüne gidermiş gibi... Rengarenk giyinirlerdi, o kadar renkliydi ki çocukluğumdan hatırladığım tek şey bu.”

K18: “ Geleneksel kültürün aktarılmadığını düşünüyorum. Çünkü köyde genç nesil pek kalmadı artık. Geleneksel kıyafetlerimiz olsun yerel el sanatları olsun bunları gösteremiyoruz yaşatamıyoruz. Ama kültürel doğamızı koruyoruz ve yemeklerimizi gelen ziyaretçilere en doğalından sunmaya çalışıyoruz. Geleneksel etkinliklerimiz var Kardan Boğa Festivali, Karakucak Güreşleri. Aros Yayla Festivali bunlar hep yaşatılıyor yapılıyor. Pandemiden dolayı yapılmadı tabi.”

Artvin'deki yerel kültürün ticarileştirilmesi için ev pansiyonculuğun yardımcı olup olmadığını ölçmek amacıyla katılımcılara “Ziyaretçilerin Beklentilerini Karşılatabilmek İçin Yerel Kültürün Ticarileştirilmesine Ev Pansiyonculuğu Yardımcı Olmakta mı?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar tarafından yerel kültürün turizme

kazandırıldığı ifade edilmiştir. Doğamızın, geleneksel yemeklerimizin(karalahana sarması, laz böreği, hamsili pilav, hasuta, kalaco, yoğurtlu silor) yapıp bizzat ziyaretçilere sunulduğu, oyunlarımızın oynandığı, köydeki doğal ortamın turiste gösterilip anlatıldığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Fakat bölgedeki bazı toplulukların kültürel ön yargıları yüzünden çok iyi düzeyde kültürel aktarımın sağlanmadığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda paydaşlar tarafından doğrudan aktarılan görüşler aşağıda verilmiştir:

K1: “Yardımcı olduğumu düşünüyorum. Çünkü gelen turistler için buradaki yaylalara yürüyüş etkinlikleri düzenliyorum. Gezdirirken anlatıyorum yayladaki bir ailenin geçimini nasıl sağladığını, nelerle uğraştığını görmesini hatta deneyimlemesini bile sağlıyorum. Ve bunun daha büyük hayranlık uyandırdığını düşünüyorum gelen ziyaretçiler açısından. “

K2:” Tarihi(kilise, cami, köprü, eski evler) yerlerimiz olsun görülüp hikâyesi anlatılıyor gelen ziyaretçilere. Yemek kültürümüz(karalahana sarması, laz böreği, hasuta, köme, yoğurtlu silor, gendime çorbası) bizzat pansiyonumuzda yapılıyor. Elimizden geldiğince gelen turistlere her şeyi doğal sunmaya ve yöresel değerlerimizi tanıtmaya çalışıyoruz.”

K5: “ Turizm bu yerel kültürü desteklemek için var olan bir sektör. Fakat yerel insanların bu avantajdan yararlanabilmesi için ön yargı ve kültürel korkunun önüne geçilmesi gerekir. Aynı zamanda bu bölgenin kültürel değerlerini görmeye ve avantajlarını yakalamaya, çeşitli lokasyonlardan daha çok yayılmasına ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.”

K8: “Buraya gelen turistin beklentisi buradaki kültürel mirasın ve doğanın korunduğunu görmek, pansiyonda yöresel yemeklerin sunulduğu, köydeki çevresel kirliliklerin olmaması, tarım ve hayvancılıkla uğraşan yerel halkın nasıl yaptığını görmek deneyimlemek ve yerel kültürün tanıtılması, anlatılmasıdır. Biz pansiyoncular olarak bunların hepsini sağlamaya çalışıyoruz.”

Alt Kategori 4: Ev Pansiyonculuğu Köyün Yerel Mimarisini Koruması ve Yerel El Sanatlarının Sürdürülebilirliğine Katkıları

Artvin bölgesindeki kültürel mirasın ve doğal yapının bozulmaması için kırsal alana yapılan turizm yatırımlarının yerel mimariye uygunluğu çok önemlidir. Kırsal alanda gerçekleşen ev pansiyonculuğunun köydeki yerel mimariyi korunmasındaki

rolünü saptamak amacıyla katılımcılara “*Ev Pansiyonculuğu Uygulanırken Köydeki Yerel Mimarinin Sürdürülebilirliği Sağlanmakta mıdır?*” sorusu yöneltmiştir.

Artvin’in yerel mimarisi taş evler ve ahşap evlerdir. Katılımcılar tarafından yerel mimarinin çoğunlukla korunduğu ama ahşap evlerin temizliğinin ve kullanımın zorluğu nedeniyle yarı yarıya betonlaşmaya gidildiğini de belirtilmiştir. Bu bağlamda bazı katılımcıları görüşleri aşağıdaki gibidir:

K2: “ *Betonlaşmaya doğru yönelim başladı diyebilirim. Çünkü ahşap evlerin temizliği, kullanımı, kış ayında ısıtmasının zorluğu gibi sorunlarla karşılaştığımız için beton örme yapılıyor ya da beton örme yapıp üzerinden ahşap kaplatan da oluyor.*”

K5: “*Yerel mimarinin korunduğunu söyleyebilirim. Burada yaşayan yerel halk geçmişten gelen doğal yaşam alanlarını ve mimariyi koruyup sürdürmeye devam ediyor.*”

K7: “ *Benim pansiyonum tümüyle ahşaptır. Fakat beton örme yapıp üstünü ahşapla kaplama yapan da var. Biz betonlaşma tarafında değiliz çünkü Artvin’in doğasının buna uygun olduğunu düşünmüyorum. Son bir yıldır eskiye ait olan taştan evler yapılıyor bu şekilde ilerlese sürdürülebilirliği sağlanır.*”

K8: “ *Ben özellikle yerel mimariye uygunluğu için çok dikkat ettim. Çünkü buraya gelen buraya gelen ziyaretçiler bizim doğal mimarimizi mirasımızı görmeye geliyorlar. Her yer beton örme olsa ne farkı kalır Karadeniz bölgesinin ki... Devlet tarafından çok katlı bina yapımı yasak ve yeniden ev yapamıyorsun. Ama bununla ilgili yerel mimarinin korunduğuna dair herhangi bir denetleme yapılmıyor.*”

K9: “*Yerel mimariyi koruyoruz. Buradaki eski evleri ya ahşap kaplama yapıyoruz ya da yeni bir ev yapılırken taş evden yapıyoruz veya ahşaptan. Devlet tarafından da Camili bölgesine evlerin ahşap kaplama yapılması için yerel halka finansal destek verildi. Sürdürülebilirliğinin sağlanması için elimizden geleni yapıyoruz.*”

K22: “ *Maçahel bölgesinde biz yerel mimari korunsun istiyoruz. Uzungöl’e benzetilsin istemiyoruz. Burada 200 yıllık evler var günümüze kadar gelmiş ve doğal kalmışken neden bungalov evlerle doldurulsun ki köyümüz. Köyde geleneksel taş evler var o evlerin ev pansiyonculuğu olarak işletilmesi tarafındayız.*”

Kırsal alanlardaki yerel el sanatlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması için ev pansiyonculuğunun o bölgede gelişim göstermesi gerekmektedir. Çalışmada yerel el

sanatlarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ev pansiyonculuğunun rolünü ölçmek amacıyla katılımcılara “ *Ev Pansiyonculuğu Yerel El Sanatlarının Sürdürülebilirliğini Sağlamakta mıdır?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar tarafından yerel el sanatlarının geçmişe göre çok yaygın olmasa bile yapıldığı belirtilmiştir. Aynı zamanda bazı köylerde genç nüfus olmadığı için yaşlı insanların el sanatları ile uğraşacak gücünün pek kalmadığı bu yüzden sürdürülebilirliğinin sağlanmadığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K1: “*Köyümüzün çok değerli kadınları yıllarca evindeki halısını kilimini hep kendileri üretmiş yapmışlar. Bende pansiyonumda onların motiflerini kullanmaya çalışıyorum. Ev pansiyonumun bir odasını bu el sanatlarının sergilendiği bir müze olarak kullanacağım, inşallah bu yaz yapacağım. Buraya gelen ziyaretçilerin kültürümüzü tanımalarını ve öğrenmelerini istiyorum. Çünkü bir bölgeyi kültürü ile beraber turizme kazandırırsanız o daha kıymetlidir.*”

K2: “*Evet el sanatları yapılıyor. Maket Şavşat evleri, sepet ve ahşaptan yapılan el ürünleri yapılıp Şavşat’ın geleneksel evlerinde sergilenip satılıyor.*”

K5: “*El sanatlarının çok yaygın olduğunu söyleyemem. Çünkü köyde genç nüfus yok ki yaşlı insanlardan aktarım sağlansın yapılsın. Bu şekilde unutulup gidilir işte ne yazık ki...*”

K9: “*Yerel el sanatları işiyle biz ilgileniyoruz fakat çok yeterli düzeyde değil maalesef... Yeterli düzeyde olmamasının sebebi devletin teşvik ve yönlendirme konusunda zayıf olmasıdır. Burada el sanatları adına bir alan yapılırsa yöresel ürünlerin satışı olsa hem halk el sanatları işi ile uğraşmak ister hem kültürümüz tanınır hem de bölgeye ekonomik kazanç da sağlar.*”

K18: “*Eskiye göre hiç yok denilebilir. Ben çocukluğumdan hatırlıyorum sepet, çepik, patik, şal, çorap, kilim dokurlardır. Bu biraz da yeni neslin el sanatları işi ile ilgilenmek istemediği için yapılmıyor artık.*”

Alt Kategori 5: Bölgede Gelişen Turizmin Tarihi Yapıların Restore Edilmesine Yönelik Sağladığı Katkılar

Kırsal bölgelerdeki kültürel mirasın korunmasında ev pansiyonculuğunun rolünü saptamak amacıyla katılımcılara “*Bölgede Gelişen Turizm Tarihi Yerlerin Restore Edilmesine Yardımcı Olmakta mıdır?*” sorusu yöneltilmiştir.

Artvin Yusufeli ilçesindeki Barhal Manastırı ve İşhan Kilisesinin, Borçka ilçesindeki 300 yıllık caminin ve tarihi taş köprünün, Şavşat ilçesindeki Tibet Kilisesinin restore çalışmalarının tamamlandığı belirtilmiştir. Fakat hala yapımı bitmemiş ve yapılacak olan restorasyon çalışmaları olduğu ifade edilmiştir. Bazı katılımcılar tarafından ise çok ciddi restorasyon çalışmalarının yapılmadığı, 200 yıllık Şavşat evlerinin yıkılmaya yüz tuttuğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

K1-K8: “Bölgedeki kültürel mirasın kıymeti yavaştan anlaşıyor. Artvin bölgesindeki ilçelerde kiliseler olsun, 200 yıllık evler olsun, köprüler ve camilerin sürdürülebilirliği için bakımları yapıldı.”

K5: “Taş köprümüz yapıldı ama restore çalışmasının tam anlamıyla iyi yapılmadığını söyleyebilirim. Buraya sürekli tatile gelen ziyaretçimiz,ahşaptan olan caminin bakımını yaptırdı.”

K24: “Artvin Kültür ve Turizm Müdürlüğümüz tarafından tarihi yerlerin restore çalışmalarının tamamlandığını söyleyebilirim. Aynı zamanda yapılacak olan ve yapılmakta olan çalışmalarımız da mevcut.”

K26: “ Şavşat ilçesindeki 100-200 yıllık evlerin restore çalışması yapılmadı ve yıkıldı. Ciddi bir çalışma bölgede ne yazık ki yok. Kiliseler desen %80’i yıkılmış %20’si duruyor.”

K27: “İşhan köyümüzdeki kilisenin çalışması yapıldı. Köylerde çevre düzenlemesi ve sağlıklaştırma çalışması yapılıyor. Çalışmalar yapıldıkça ev pansiyonculuğunun daha çok gelişim göstermesini temenni ediyoruz.”

K28: “Ciddi bir restore çalışma ve planlaması yok. Ufak tefek çalışmalar yapılıyor. Özel nitelik taşıyan tarihi camiler, köprüler ve kiliselerin sürdürülebilirliği kısmen uzatılabiliyor. Maalesef yöreye özgü 200 yıllık taş evlerle ilgili restorasyon çalışması yok. Bölgeye kısmen yapılan çalışmalar mevcut diyebiliriz.”

K29: “Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün yürüttüğü Restorasyon, Müze ve Ören yeri Uygulama Çalışmaları yapılmıştır. Yapılan proje ve uygulama işleri şunlardır:

Tamamlanan Proje İşleri

- Artvin Yusufeli Hamzet Kilisesi Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi (2009)

- Artvin Yusufeli İşhan Kilisesi Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projeleri Yapımı (2009)
- Artvin Ardanuç (Gevhernik) Kalesi Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi Yapımı (2009)

Tamamlanan Uygulama İşleri

- Artvin Kültür Evi Onarımı, Teşhir Tanzimi ve Çevre Düzenlemesi(2008)
- Artvin Yusufeli İşhan Kilisesi Restorasyon İşİ (2013)
- Artvin Ardanuç Kültür Evi Restorasyonu (2016)
- Artvin Yusufeli İşhan Kilisesi İkmal Restorasyonu (2017)

Alt Kategori 6: Ev Pansiyonculuğunu Teşvik Etmeye Yönelik Eğitimler ve Finansal Destek Programları ile İlgili Görüşler

Artvin bölgesinde ev pansiyonculuğu girişimi sağlanması için eğitim, kamu şartı ve teşvikleri, kalkınma ajanslarından finansal destek verilmesi önem arz etmektedir. Ev pansiyonu işletmecilerinden 20’sinin 8’inin ev pansiyonu eğitimi aldığı paydaşlar tarafından ifade edilmiştir. Ev pansiyonu eğitimi veren kurum ve kuruluşlar ve üniversitelerdeki akademisyenlere “*Ev Pansiyonculuğunda Profesyonel Olunabilmesi İçin Üniversitelerden Girişimcilere Eğitim Verilmekte midir?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar tarafından ev pansiyonu eğitimi verildiği ve yoğun katılım sağlandığı belirtilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

K22: “2017 yılında Maçahel Vakfı aracılığıyla ve DOKAP’ın desteğiyle eğitimler tarafından kurslar verildi. İki hafta süre ile hem teorik hem uygulamalı eğitim verildi. 37 kişi bu eğitimlere katılım sağladı. Fakat Artvin bölgesinde o kadar sayıda ev pansiyonu da yok ne yazık ki...”

K29: “İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yerel anlamda kurslar düzenlenmekte ve eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler Artvin Çoruh Üniversitesi bünyesindeki turizm akademisyenleri aracılığıyla verilmektedir.”

Tablo 5. Ev Pansiyonculuğu Kursları ve Kursiyer Sayıları İle İlgili Bilgiler

Yıl	Yer	Kurs-Eğitim	Kursiyer Sayısı
2018	Borçka, Klaskur	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	26
2018	Şavşat, Merkez	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	24
2017	Arhavi, Merkez	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	24
2015	Murgul, Merkez	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	23
2013	Borçka, Merkez	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	69

Tablo 5. (Devamı)

2009	Borçka, Klaskur	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	24
2008	Yusufeli, Yaylalar	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	25
2005	Şavşat, Meydancık	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	29
2005	Borçka, Maçahel	Ev Pansiyonculuğu Eğitim Kursu	38
		Toplam	311

Kaynak: Artvin Çoruh Üniversitesi, 2021

Kırsal alanlardaki evlerin ufak tefek değişimlerle pansiyona çevrilmesi için kamu ve kamu kuruluşlarından herhangi bir şart veya teşvikleri olup olmadığını saptamak amacıyla katılımcılara “ *Evlerin Pansiyona Dönüştürülmesin de Kamunun ve Kamu Kuruluşlarının Teşvikleri, Şartları ve Finansal Desteği var mıdır?*” sorusu yöneltilmiştir.

Kalkınma ajanslarına sunulan projelerin gerçekleştiği, yerel halkın ev pansiyonu girişiminde bulunmaları için destek ve teşviklerinin verildiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bazı katılımcılar tarafından da teşviklerin olmadığı, girişimde bulunmak isteyenlerin talebi doğrultusunda gerçekleştiği ve kalkınma ajanslarındaki proje desteği şartlarının ağır olduğu gerekçesiyle pansiyoncuların finansman desteğinden faydalanamadığı belirtilmiştir. Aynı zamanda bölgedeki ev pansiyonu girişimi bireysel olduğu için arazi tahsisi konusunda hak sahibi ile ilgili sorunların olduğu söylenmiştir. Bu bağlamda bazı katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

K22: “*Kamu kuruluşları tarafından herhangi bir teşvik yok. Girişimde bulunmak isteyenlerin talebi doğrultusunda gerçekleştiğini söyleyebilirim. Şartı ise doğaya ve kamu kurallarına uygun şekilde yapılması gerektiği ve evlerin en fazla iki katlı, her evin banyo ve tuvaletinin olma zorunluluğu vardır. Ev pansiyoncuları finansman konusunda zorlanıyor. Finansal destek sağlayan kamu ve kamu kuruluşlarının şartları çok ağır bu yüzden yararlanamıyorlar.*”

K25: “*Tabi kalkınma ajanslarının dönem dönem turizme yönelik proje teşvikleri oluyor ve %10, %30, %50 hibe alabiliyorlar. Biz kurum olarak Yusufeli’ndeki ev pansiyonlarının finansal desteklerden yararlanmalarını sağladık.*”

K26: “*Bu bölgede insanlar bireysel çabaları ile ev pansiyonu işletmeciliği yapmakta. Şavşat İlçe Kaymakamlığı Yavuzköyde iki tane örnek Şavşat Evi yaptırdı. Bu evler gündüz cafe olarak kullanılıyor ve yöresel ürünlerin satışı yapılıyor. Onun dışında herhangi bir destek yok köyde.*”

K28: “Bölgedeki ev pansiyonu girişimi bireysel olduğu için arazi tahsisatı konusunda hak sahibi ile ilgili sorunlar oluşabiliyor. DOKA, DOKAP’tan teşvik kapsamında girişimleri var fakat kim ne kadar yararlanabiliyor bilinmez. Şöyle bir avantaj var Artvin bölgesinden çok fazla proje talebi olmadığı için proje konusunda destek istendiğinde kabul edilebilirliği yüksek oluyor. Valiliklerden de yönlendirmeler oluyor ama yeterli düzeyde değil.”

K29: “İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün projeleri arasında her ilçeden bir köyün pilot köy seçilerek ev pansiyonculuğu konusunda öncü olması planlanmaktadır. Örneğin Arhavi ilçesinin Arılı köyünün pilot köy seçilerek gerekli alt ve üst yapının sağlanması, yöre halkın ev pansiyonculuğuna teşvik edilmesi planlanmaktadır.”

Bölgenin mimarisine uygun evlerin pansiyona dönüştürülmesi veya yeni evlerin inşa edilmesi için kamu kuruluşları tarafından desteğin ve teşviklerin verildiği ifade edilmiştir. Fakat ev pansiyonu yapmaya müsaade edildikten sonra kamu tarafından denetleme yapılmasının da büyük önem arz ettiği söylenilebilir. Ayrıca kamu kuruluşları tarafından destek alınmamasının bir diğer nedeni de girişimcilerin bu konudaki bilgi düzeyinin zayıflığından ve planlamalardaki eksikliklerden kaynaklı olduğunda belirtilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda eğitim, teşvik ve finansal destek sağlanmasının uzun bir süreç olduğu unutulmadan planlama dâhilinde hareket edilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Artvin’deki Ev Pansiyonculuğunun Çevresel Boyutu İle ilgili Görüşler(Üst Tema)

Alt Kategori 1: Turizm Faaliyetleri Gerçekleşirken Çevrenin Korunması İçin Yerel Halkın Teşvik Edilmesi ve Yaban Hayatının Korunması İle İlgili Görüşler

Artvin ilindeki alternatif turizm faaliyetleri gerçekleşirken doğanın sürdürülebilirliği için kırsal alandaki yerel halk ve bölgeye gelen ziyaretçiler tarafından alanın temiz tutulması gerekmektedir. Bu bağlamda katılımcılara “Bölgede Turizm Faaliyetleri Yapılırken Çevrenin Korunması İçin Yerel Halk Teşvik Edilip Bilinçlendirilmekte midir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar tarafından çevrenin korunması için duyarlı olduklarını ve kazandıkları ekonomik gelir, köyün eşsiz doğası sayesinde olduğu için daha dikkatli ve hassas davrandıklarını belirtmişlerdir. Fakat yerel halka çevre düzenleme konusunda

eğitim ve teşvikler verilmediği, insanlar doğayı kendi farkındalığı ile koruduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Artvin ilinin tamamını kapsayan turizm gelişme planının uygulanması gerektiği ve bazı bölgelerde çevreyi korumak için derneklerin kurulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bölgeyi tercih eden doğa tutkunlarının çevre konusunda oldukça hassas ve duyarlı oldukları belirtilen diğer bir husustur. Belirtilen konularla ilgili katılımcılar görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

K13: *“Yerel halka çevre konusunda eğitim verilmedi. Fakat köy halkının çevre konusunda hassas ve duyarlı olduğunu söyleyebilirim. Eskiden daha çok çevresel tahribat olurdu. Buradaki doğal miras(kilise, kale vb) korunmadı yıkıldı. Günümüzde daha çok değer veriliyor artık. Bakımları devlet tarafından yapılıyor. Halk zaten çevre konusunda bilinçli davranıyor. İnsanlar bu doğanın bozulduktan sonra geri getirilmeyeceğinin farkındalığı içerisinde...”*

K9: *“Turizmi destekleyenler yani bizler, çevre konusunda duyarlı olduğumuzu düşünüyorum. Herhangi bir eğitim veya teşvik yapılmadı. Fakat bizim burada elde ettiğimiz ekonomik gelir bu bölgenin eşsiz doğasından kazanılıyor. Köydeki yerel halk da bunun bilincinde. Zaten köyde herkesin bağ bahçesi var. Kim niye zarar vermek ister ki köyündeki tarlasına, bahçesine, doğasına...”*

K14: *“Köylerimizi, yaylalarımızı ve mezarlarımızı korumanın yolu Artvin İlinde turizm gelişme planlarının hazırlanması gerektiğidir. Eğer planlama dâhilinde ilerlenirse hem doğanın korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hem de betonlaşmanın önüne geçilebilecektir.”*

K20: *“Evet teşvik ediliyor. Bizim çevre koruma derneğimiz var. Bu dernek çevrenin korunması ve doğanın sürdürülebilirliği için oluşturuldu. İnsanlarımız bilinçli çevre konusunda hassas ve duyarlı olduğunu düşünüyorum.”*

Artvin ilinin yaban hayatı açısından zengin olduğu ve ev pansiyonculuğu yapılan bölgede yaban hayatının hem kamu tarafından hem de köydeki yerel halk tarafından korunduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcı görüşüne aşağıda yer verilecektir:

K7: *“Yaban hayvanlarının bulunduğu alan ormanlık alan olduğu için koruma altında.Zaten buraya gelen ziyaretçiler yaban hayatı seyrini çok seviyor ve deneyimleme şansları da oluyor.”*

K12: “Yaban hayatı korunuyor. Devlet tarafından korunması hayvanların cinsinden cinsine değişiyor fakat 7/24 koruma altına alınan bir durum değil açıkçası. İl dışından devletin avcılık resmiyeti ile gelen avcılar oluyor onlar yapabiliyorlar.”

K17: “Artvin yaban hayatı açısından çok zengin bir il. Yerel halk tarafından zaten avlanmaya giden olmuyor çünkü köyde artık av, tüfek gibi ekipmanların kullanımı azaldı birde devlet tarafından yasak geldi.”

Alt Kategori 2: Atık Yönetimi Sisteminde İyileştirilme Sağlanması ve Çevresel Kaliteyi (trafik sıkışıklığı, gürültü ve su kirliliği) Etkileyecek Bozulmalara Yönelik Görüşler

Atık yönetimi yaklaşımının anlaşılmasını ve mevcut durumu ortaya koyarak planlı bir şekilde sürdürülebilmesini sağlamak, kırsal alanlarda çevrenin korunması için gerekli olan yöntemdir. Bu çalışmada atık yönetimi sisteminin Artvin ilindeki yaylalarda ve köylerde nasıl ilerlediğini saptamak amacıyla katılımcılara “Bölgedeki Turizm Hareketleri Atık Yönetimi Sisteminde İyileştirme Sağlanmasına Yardımcı Olmuş mudur?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılar tarafından genellikle katı atıkların ayrıştırılmadan toplanıp köydeki bir bölgeye götürülüp yakıldığı ifade edilmiştir. Bazı köylerde ise özel idarenin belirli günlerde çöpler için gönderilen kamyonlar tarafından çöplerin alındığı fakat diğer köyler için yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda birkaç katılımcı tarafından ifade edilen görüşler aşağıda verilmiştir:

K10: “Bizim köyde genellikle çöpler toplanıp bir alanda yakılır. Sezonun çok yoğun olduğu zamanlarda ise özel idare tarafından destek veriliyor. Desteği de biz talep edince geliyor yoksa göndermiyorlar.”

K20: “Köydeki çöpleri topluyoruz konteynerlere atıyoruz. Özel idarenin bölgeye tahsis etmiş olduğu kamyon ile köydeki konteynerler boşaltılıyor. Çöpler konusunda bizim köyde sorun yaşanmıyor, halk da zaten çevreyi koruyor.”

Ev pansiyonculuğunun çevresel bozulmalara (trafik sıkışıklığı, gürültü ve su kirliliği) yol açıp açmadığını saptamak amacıyla katılımcılara “Ev Pansiyonculuğu Su Kirliliği, Trafik Sıkışıklığı, Gürültü Kirliliği Gibi Hava Kalitesini ve Çevreyi Etkileyecek Bozulmalara Yol Açmakta mıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar tarafından ifade edilen bilgiye göre sezonun yoğun olduğu zamanlarda trafik sıkışıklığına ve gürültü kirliliğine yol açtığı gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar tarafından ise ev

pansiyonculuğunun çevresel kaliteyi bozmadığı köyde gerçekleşen turizm hareketleri sonrasında hem halkın hem de turistin çevre duyarlılığından dolayı kırsal alanda herhangi bir bozulmaya rastlanmadığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1-K3: *“Biz evlerimizi pansiyon olarak kullanıp işletmeciliğini yaptığımız için köyde çevresel dengeyi bozacak tahribatlara yol açmıyor. Zaten şöyle ki çok fazla ziyaretçi de gelmediği için yani daha doğrusu sezonluk olduğu için köyümüzde çevresel kalite sağlanıyor.”*

K5: *“Yaz sezonunda köyde çok yoğunluk oluyor ve festivaller etkinlikler de yapıldığı için gürültü kirliliği oluşuyor. Ayrıca köyde trafik sıkışıklığı ve arabaların park yerlerinin de sıkıntılı olduğunu söyleyebilirim. Fakat bunlar belli dönemlerde olduğu için çok sıkıntı yaratmıyor. Şikâyetçi değiliz.”*

K8: *“Karagöl çevresinde kamp turizmi var. Kampçılık yapıldıktan sonra çevreye atılan çöpler, bırakılan çadırlar vs. çok yaygınlaşmaya başlamıştı. Şimdi kampçılar geri plana atıldı bölgede yasaklandı. Birde burada trafik sıkışıklığı çok fazla var yol tek yönlü olduğu için ve park alanı da sıkıntılı. Trafikle ilgili yeni bir düzenleme gelecek diye biliyorum ama ne zaman gerçekleşir bilinmez.”*

Bulgularda belirtilen görüşler dışında, ev pansiyonculuğunun sürdürülebilir kırsal turizme sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik açıdan etkisini saptamak amacıyla aşağıda kamu paydaşlarının ve akademisyenlerin görüşüne değinilmiştir:

K21: *“Hem bölge ekonomisine hem de ülke ekonomisine çok ciddi bir katkısı olduğunu söyleyebilirim. Sosyal- kültürel açıdan ise kırsal da yaşayan insanlar bölgeye gelen ziyaretçilerin davranışlarını, konuşmalarını kendi hayatlarına empozeetmeye çalıştıkları için kişisel bozukluklar ortaya çıkabiliyor. Kırsal halk muhafazakâr olduğu için turistlerin davranışlarını çok fazla yanlış yöne çekebiliyor. Davranış kontrolü denilen o mekanizmanın oluşması gerekir. Dolayısıyla ev pansiyonculuğu yapan insanların belli bir düzeyde eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

K22: *“Kırsal halkın iş birliği yapmasına yardımcı olduğunu düşünüyorum. Ekonomik olarak katkısı yerel halkın ürettiği yöresel ürünlerin pazara dönüştürülmesi ile olmakta. Ayrıca, insan ilişkilerinin geliştirilmesine olumlu katkı sağladığı kanaatindeyim. Ben köyde bir ev pansiyonunda 7 yıldır İskoçya’dan Maçahel bölgesine sürekli gelip giden bir ziyaretçi ile tanıştım. Turist artık İskoç kültürü ile Maçahel*

kültürünü aynı görüyor yada artık buraya asimile oldum bana öyle geliyor diyor. Pansiyon işletmecisi de İskoçya'ya gittiğinde yabancılık çekmeyeceğini düşünüyor. Farklı kültürlerle tanışma ve kültürel aktarım sağlanıyor. Çevresel açıdan ise Maçahel halkının çok duyarlı olduğunu düşünüyorum. Bölgedeki kültürel mirasın ve eşsiz doğanın farkındalar. Gerekli altyapı ve üstyapının da sağlandığı aynı zamanda kamu tarafından ev pansiyoncularına teşvik, destek ve eğitimin de verildiğini söyleyebilirim. Ev pansiyonculuğunun Artvin bölgesinde daha fazla gelişim göstereceğine inanıyorum.”

K24: “Ev pansiyonculuğu yapan ailelere ek gelir sağlıyor. Kırsalda yaşayan insanların dünyayı daha iyi takip edebilmelerini, çevredeki insanlarla daha iyi iletişime geçebilmelerine yardımcı olmaktadır. Kültürün hem korunmasına yardımcı oluyor hem de gelişiminin ve sürdürülebilirliğine imkân tanıyor.”

K28: “Ev pansiyonculuğu yapılan kırsal alanda yeni iş imkânlarının yaratılmasına katkıda bulunuyor. Köyün altyapısının sağlanmasına ve tesisleşmesine imkân sağlıyor. Olumsuz açıdan ise Artvin bölgesinin tanıtımı bakımından eksik kaldığını düşünüyorum. Tabi tanıtım konusunda da acentalara çok büyük rol düşüyor. Birde şöyle bir sıkıntı da var Yusufeli deki hasuta yemeğini Arhavi de yaşayan insanlar bilmiyor aynı şekilde Arhavi deki yemeği Yusufeli de yaşayan. Bu çok ciddi bir sıkıntı... Ev pansiyonculuğu esnasında planlı bir şekilde ilerleme kaydedilmesinde fayda var. O zaman hem sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda çok büyük katkılar sağlanacaktır.”

K29: “Ev pansiyonculuğu yerel halkın yaşam standardının arttırmasına katkıda bulunur. Turist ve yerel halk arasında kültürel değişim sağlar. Yerel halk ve turist arasında kurulan iletişim neticesinde aile ilişkilerindeki bağlılık artar. Ekonomik açıdan ise iş olanaklarını artırır ve yerel kalkınmayı sağlar. Ayrıca altyapı ve üstyapı faaliyetlerinin gelişimini hızlandırır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımı, kırsal alanda yer alan doğal kaynakların ve kültürel mirasın korunması, kırsal halkın yaşam standardının yükseltilmesi, üstyapı ve altyapının hızlı bir şekilde iyileştirilmesi, kırsal alanlardaki göçün engellenmesi, karar vericilerde liderlik ve vizyon gelişiminin sağlanmasını amaçlamaktadır. Kırsal alanların önemli bir yer tuttuğu Artvin ilinde ev pansiyonculuğunun gelişim gösterdiği söylenebilir. Bu araştırmada Artvin ilindeki ev pansiyonculuğunun sürdürülebilir kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Mevcut sorunlar, sorunların çözümü ve gelişimin sağlanması için öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmaya dâhil edilen paydaşlar ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmış ve elde edilen veriler içerik ve betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Artvin'deki ev pansiyonculuğunun ekonomik açıdan yerel halkın satın alma gücünü artırdığı gözlemlenmiştir. Akyol (2012: 83)'da çalışmasında ekonomik gelirin ilk önce yerel halka daha sonra ilçe, il ve ülkemize yayılacağından bahsedilmiştir.

Ev pansiyonu işletmeciliği yapıldıktan sonra tarım ve hayvancılıkla uğraşan kırsal halkın eko tarım işinin öneminin farkına vardıkları saptanmıştır. Aynı zamanda ekonomik gelirin köyün bakkalından lokantasına, kiraathanesine kadar yayılım gösterdiği ifade edilmiştir. Çalık ve Zurnacı (2019: 2160)'da çalışmalarında ev pansiyonculuğu ile ekonomik faydanın yerel halkın geneline yayıldığını vurgulamışlardır.

Sürdürülebilir kırsal turizmin sağladığı ekonomik faydalar arasında ekonomik eşitsizliğin ve yoksulluğun azalması ve istihdamın yaratılmasıdır. Köylerde farklı işlerle uğraşıldığı için ekonomik eşitsizliğin sağlanmasının zor olduğu ve bölgede ev pansiyonculuğunun yetersiz oluşunun bu durumu tetiklediği vurgulanmıştır. Köylerde yoksulluk oranının çok fazla olmadığı, kırsal halkın çoğunun emekli olduğu ve yoksulluğun azaltılmasında ev pansiyonculuğunun katkısı vurgulanmıştır. Ev pansiyonculuğunun mevsimsel özelliğinden dolayı sezonun yoğunluğuna göre işletmede iş gören sayısının yetersiz kalması durumunda dışarıdan personel alımı sağlandığı, köy halkının tarım ve hayvancılık, arıcılık gibi işlerle uğraşmasının istihdama katkısı

vurgulanmıştır. Kadın istihdamına katkısı konusunda ise kırsal kadınların köy işleri ile uğraşp kendine ek kazanç sağladığı ve aynı zamanda ev pansiyonculuğu işletmeciliğinde bizzat rol alıp hem temizlik hem de yiyecek içecek hizmetinde bulundukları saptanmıştır. Ev pansiyonlarında istihdam edilen iş görenlerin %80'inin kadınlardan oluştuğu ve yapılan ev pansiyonculuğu eğitimlerinde kadınların katılımsağladığı belirtilmiştir. Di Domenico (2008)'da çalışmasında küçük ölçekli işletme olan ev pansiyonlarında, cinsiyet ve meslek gereği hâkimiyetin kadınlarda olması gerektiği vurgulanmıştır.

Sürdürülebilir kırsal turizm, kırsal alanların altyapı ve üstyapısının gelişiminin hızlanmasına imkân vermektedir. Bazı ev pansiyonlarının bulunduğu köylerin şehir merkezine yakınlığı sebebiyle altyapısının iyi durumda olduğu, bazı köylerin ise doğal yapısının bozulmaması için köy içerisinde çok fazla ulaşım imkânlarının sağlanmadığı vurgulanmıştır. Kamunun her köye yetişememesinden dolayı ev pansiyon işletmecilerinin kendi imkânları doğrultusunda köye katkı sağladıkları ve kış şartlarından dolayı yolların kapanması turizmi olumsuz etkilediği saptanmıştır. Aynı zamanda köyde teknolojik unsurların sağlanmadığı da belirtilen bir diğer husustur. Köydeki ev pansiyonlarının hizmet altyapısının zayıflığından da bahsedilmiş ve bir danışman kontrolünde işletmecilik yapılması önerilmektedir. Emir ve Kurgun (2019: 1003)'da Amasra'daki ev pansiyonlarının hizmet kalitesinin yetersiz olduğunu belirtmiş ve ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi için birtakım önlemlerin alınması, teşvik ve desteklerin yerel yönetimler tarafından yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Ev pansiyonculuğunun yarattığı sosyo-kültürel faydalar arasında kırsal halkın iletişim becerilerinin geliştirdiği yer almaktadır. Ziyaretçiler ve yerel halk arasındaki iletişimden kaynaklı konuşma üslubunun ve diksiyonun düzelmesine, ufuklarının açılması ve çekingen tavırlarının azalmasına katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Mohd vd.,(2014:419)'de yaptığı çalışmada ev pansiyonculuğu ile birlikte kırsal halkta motivasyonun arttığı, boş zamanı kullanabilme yeteneği, bireysel beceriler ve halkın ilgi alanlarının geliştiği gözlemlenmiştir. Sosyal iletişim sonrasında yerel halk üzerinde kişilik-ahlak bozukluğu yaratmadığı ve köyde suç oranlarını artırmadığı vurgulanmıştır. Aynı zamanda ev pansiyonculuğu sayesinde sıcak ve samimi aile ortamı oluştuğu için sosyalleşme ve kültürel aktarımın da sağlandığı saptanmıştır.

Ev pansiyonculuğunun kırsal kesimlerde yarattığı bir diğer fayda ise köy toplulukları arasındaki sosyal etkileşimin ve işbirliğinin sağlanmasıdır. Köyle ilgili herhangi bir sorun olduğunda yerel halkın bütünleşip çözüm üretebildiği fakat eskiye nazaran bazı köylerde birlikteliğin azaldığı vurgulanmıştır. Köyde sosyal ortam sağlanabilmesi adına yöresel festivallerin her yıl düzenli olarak yapılmasına özen gösterildiğinde ifade edilen bir diğer husustur. Aynı zamanda bazı köylerde iş birliğinin ve sosyal etkileşimin sağlanması için dernek, vakıf ve kadın girişimciliği kooperatiflerin kurulduğu belirtilmiştir.

Sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımı, yerel kültürel unsurları koruyarak geleneksel yaşam tarzının ve köydeki gelenekselliğin sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Köy toplulukları arasında sosyal iletişim bitmediği sürece gelenekselliğin korunacağı ve köyde genç nüfusun olmamasından dolayı geleneksel kültürün sürdürülebilirliğinin riskte olduğu vurgulanmıştır. Fakat gelen ziyaretçilere yöresel hikâyelerin anlatıldığı, doğanın, geleneksel yemeklerin yapılıp bizzat ziyaretçilere sunulduğu, yöresel oyunların oynandığı, köydeki doğal ortamın turiste gösterilip anlatıldığı vurgulanmıştır. Bazı köylerde kültürel ön yargılardan dolayı kültürel sosyalliğin iyi düzeyde sağlanmadığı belirtilmiştir. Bu görüşleri destekleyen Mohd vd., (2014: 419)'in yaptığı bir araştırmada kırsal alanlarda planlı ev pansiyonculuğu programının geliştirilmesi ile beraber genç nesil göçünün engellenip gelenekselliğin aktarımının sağlanabileceği, kültürel değerlerin korunarak gelen ziyaretçilere sunulabileceği vurgulanmıştır.

Ev pansiyonculuğunun kırsal alanda sağladığı sosyo-kültürel faydalar arasında yerel mimarinin korunması, yerel el sanatlarının sürdürülebilirliği ve tarihi alanların restorasyon çalışmalarının yapılması gösterilebilir. Artvin ilindeki yerel mimarinin genellikle korunduğu fakat bazı kesimlerde ahşap evlerinin temizliği ve bakımının zorluğu nedeniyle yarı yarıya betonlaşmaya gidildiği vurgulanmıştır. Yerel el sanatlarının geçmişe göre çok yaygın olmasa bile yapıldığı belirtilmiştir. Aynı zamanda bazı köylerde genç nüfusun azlığı nedeniyle yaşlı insanların el sanatları ile uğraşacak gücünün pek kalmadığı bu yüzden sürdürülebilirliğinin sağlanmadığı saptanmıştır. Artvin ilindeki tarihi değerlerin (kilise, köprü, cami vs.) ise İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından restore çalışmalarının yapıldığı fakat 200 yıllık taş evler için herhangi bir çalışma yapılmadığı vurgulanmıştır. 200 yıllık taş evlerin restore

alışmalarının yapılması ile birlikte geleneksel yerel mimari korunabilir. Bu bağlamda kırsal alandaki bungalov evler yerine köydeki günümüze kadar gelebilmiş taş evlerin turizme açılması önerilmektedir.

Artvin bölgesinde ev pansiyonculuğu girişimi için eğitim, kamusal teşvikler ve kalkınma ajanslarından finansal destek verilmesi önem arz etmektedir. Ev pansiyonu işletmecilerinin eğitim aldığı, yerel halkın ev pansiyonu girişiminde bulunmaları için destek ve teşviklerinin verildiği vurgulanmıştır. Fakat bazı katılımcılar tarafından kalkınma ajanslarındaki proje şartlarının ağır olması sebebiyle girişimcilerin yararlanamadığı vurgulanmıştır. Emir ve Kurgun (2017:1002)'da araştırmalarında benzer problemten bahsederek ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi için birtakım önlemler alınmasını ve evini pansiyon yapmak isteyenler girişimciler için yerel yönetimlerin gerekli desteği sağlaması gerektiğinden bahsetmiştir.

Kırsal alanlarda ev pansiyonculuğu yapılırken çevresel tahribat oluşmaması oldukça önem taşımaktadır. Yerel halkın çevresel duyarlılığa sahip olduğu çalışmada belirtilmiştir. Ev pansiyonculuğu modeli doğaya uygun olduğu için herhangi bir tahribata neden olmamaktadır. Artvin ilinde çevrenin korunması adına derneklerin kurulduğu ve ilin tamamını kapsayan turizm gelişim planı uygulanması gerektiği önerilmektedir.

Ev pansiyonu girişimi esnasında ev pansiyonculuğu eğitimi alan kişilere öncelik tanınması önerilmektedir. Ayrıca ev pansiyonu işiyle uğraşan girişimcilerin sertifikalandırılması gerekmektedir. Artvin Bölgesindeki ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi için öneriler şu şekildedir:

- 1) Ev pansiyonculuğunun bir danışman hizmetinde planlaması ve uygulanması,
- 2) Kamu kuruluşları ile ev pansiyonculuğu işletmecileri arasında iş birliği ve iletişimin sağlanması,
- 3) Yerel yönetimler tarafından teşvik ve desteklerin artırılması ve yatırımların desteklenmesi,
- 4) Hizmet kalitesinin artırılması için ev pansiyonculuğuyapan girişimcilerin ve iş görenlerin tabi tutulması ve nitelikli iş gücünün sağlanması,
- 5) Genç nüfus göçünün engellenmesi için gerekli eğitim ve istihdam altyapısında iyileştirilme çalışmalarının planlanması,

- 6) Turizm öğrencilerinin pansiyon işletmeciliğinde teşvik edilmesinin sağlanması,
- 7) Ev pansiyonculuğu anlayışının yaygınlaşması için yöre halkına farkındalık çalışmalarının yapılması,
- 8) Seyahat acentalarının eşgüdümü ile kırsal alanlarının tanıtılması
- 9) Potansiyel olan bir bölgede bir evin mutlaka ev pansiyonu model önerisi olarak hazırlanması ve yapılan ev pansiyonlarının bu modele göre yapılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir.
- 10) Son olarak Artvin ilindeki bazı kırsal alanlarda ev pansiyonuna çevrilmeye müsait olan yapılarda fazlasıyla ortaklı sorunu bulunmaktadır. Çok hisseli evler, evlerle ilgili ileriye dönük ev pansiyonculuğu planlaması yapılmasının önüne geçmektedir. Turizme açılacak bölgenin tesisleşme sürecinin turizm eylem planı dâhilinde gerçekleşmesi önerilmektedir.

Bu çalışmadan hareketle gelecek çalışmalarda; Artvin ilindeki ev pansiyonu işletmecileri örnekleme dâhil edilerek nitel veya nicel çalışmalar ile kırsal bölgelerde sürdürülebilir kırsal turizm yaklaşımı çerçevesinde kıyaslama sağlayacak araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahişapaoğlu, S. ve Çeltek, E. (2006). Sürdürülebilir kırsal turizm. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akat, Ö. (2000). Turizm işletmeciliği. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Akça, H. (2004), Dünya’da ve Türkiye’de kırsal turizm. Standart Dergisi, 513(1), 65-70.
- Akça, H. (2006). Assessment of rural tourism in Turkey using SWOT analysis. Journal of Applied sciences, 6(13), 2837-2839.
- Akış, S. (1999). Sürdürülebilir turizm ve Türkiye. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10(1), 36-46.
- Aksu, C. (2011), Sürdürülebilir kalkınma ve çevre, Güney Ege Kalkınma Ajansı, 1-33
- Akşit, S. (2007). Doğal ortam duyarlılığı açısından sürdürülebilir turizm. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(23), 441-460.
- Akyol, C. (2012). Kırsal turizmde ev pansiyonculuğu modeli ve karadeniz örnekleme: Artvin. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2), 79-83.
- Akyüz, M., ve Batman, O. (2017). Ev pansiyonculuğu tanım denemesi. TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi, 9(36), 203-207.
- Albaladejo-Pina, I. P. ve Díaz-Delfa, M. T. (2009). Tourist preferences for rural house stays: Evidence from discrete choice modelling in Spain. Tourism Management, 30(6), 805-811.
- Andreopoulou, Z., Tsekouropoulos, G., Koliouska, C. ve Koutroumanidis, T. (2014). Internet marketing for sustainable development and rural tourism. International Journal of Business Information Systems, (16)4, 446-461.
- Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021). Artvin İlinin Tarihi. 20.05.2021 tarihinde <https://artvin.ktb.gov.tr/TR55832/tarihce.html#:~:text=7%20temmuz%201921'de%20sancak,il%C3%A7eye%20ba%C4%9Fl%C4%B1%2036%20k%C3%B6y%20bulunmaktad%C4%B1r> adresinden erişildi.
- Avcıkurt, C. ve Köroğlu, Ö. (2008). Turistik ürün çeşitlendirmesi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Aydın, O. (2012). AB'de kırsal turizmde ilk 5 ülke ve Türkiye'de kırsal turizm. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(2), 39-46.
- Balan, M. ve Burghilea, C. (2015). Rural tourism and its implication in the development of the Fundata Village. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 188(1), 276-281.
- Baysal, K., Özgürel, G. ve Çeken, H. (2016). Aydın yöresindeki yerel etkinliklerin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi. International Journal of Social and Economic Sciences (IJSES) E-ISSN: 2667-4904, 6(1), 100-108.
- Baytok, A., Pelit, E., Gökçe, F., ve Gökçe, Y. (2015). Sürdürülebilirlik kapsamında termal otel işletmelerinde atık yönetimi uygulamaları: Sandıklı örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 6(14), 1-11.
- Beer, D. F. ve Marais, M. (2005). Rural communities, the natural environment and development—some challenges, some successes. Community Development Journal, 40(1), 50-61.
- Beyhan, Ş. G. (2004). Kültürel süreklilik ve çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik kavramsal modeli: Pamukkale örneği. Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Beyhan, Ş. G. (2005). Tarihi Burdur evlerinin ev pansiyonculuğu kapsamında değerlendirilmesi ve Burdur turizmine katkıları. I. Burdur Sempozyumu. 16-19 Kasım, Burdur.
- Bozlağan, R. (2010). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 50(1), 1011-1028.
- Bramwell, B. ve Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global approach. Journal of sustainable tourism, 1(1), 1-5.
- Can, M. D. (2008). Sürdürülebilir turizm ve turizm çeşitliliği kapsamında kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri: Mersin-Tarsus örneği. Uzmanlık tezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Cengiz, T., Tüfekçioğlu, A. ve İskender, A. (2005). Artvin il gelişme planı. Turizm sektörü raporu. 11.05.2020 tarihinde

www.artvin.gov.tr/kurumlar/artvin.gov.tr/Belgeler/agip_turizm.pdf adresinden erişilmiştir.

- Ciociu, C. N. (2011). Integrating digital economy and green economy: Opportunities for sustainable development. The oretical and empirical researches İn Urban Management, 6(1), 33.
- Collin, P. (2010). Dictionary of environment and ecology: Over 7,000 terms clearly defined. London: Bloomsbury Publishing.
- Çakmak. E. (2006). Sürdürülebilir beşeri kalkınma çabası olarak Doğu Anadolu Kalkınma Programı(DAKAP). Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 7-8 Eylül, 359-374, Ankara.
- Çalık, İ. (2014). Sürdürülebilir turizm göstergeleri kapsamında doğu Karadeniz bölgesinin analizi. Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Sakarya.
- Çalık, İ. ve Zurnacı, J. (2019). Sürdürülebilir turizm göstergeleri bağlamında ev pansiyonculuğunun değerlendirilmesi: Yusufeli örneği. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 7(3), 2144-2166.
- Çankır, B., Fındık, H. ve Koçak, E. (2012). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir organizasyon yönetimi. 1st International Conference on Sustainable Business and Transitions for Sustainable Development, 11-13 Ekim, Konya.
- Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). Kırsal kalkınmada yeni bir yaklaşım kırsal turizm ve Türkiye'ye yönelik teorik bir çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8(1), 1-14.
- De Torre, G. M. V. ve Gutierrez, E. A. (2008). The demand of rural tourism in a natural park in Southern Spain. Tourism Development, Growth, Myths and Inequalities, 14(22), 113-125.
- Demircioğlu, G. (1993). Kırsal turizm nedir?. Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi, (4)5, 8-10.
- Demiryürek, K. (2016). Organik tarım ve ekonomisi. Giresun: DOKAP Yayını, 1-113.
- Di Domenico, M. L. ve Lynch, P. A. (2007). Host-Guest encounters in the commercial home. Leisure Studies, 26(3), 321-338.

- Di Domenico, M. (2008). 'I'm not just a housewife': Gendered roles and identities in the home- based hospitality enterprise. *Gender, Work & Organization*, 15(4), 313-332.
- Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP). (2021). Artvin Yusufeli İşhan köyü tarihi kimliğine bürünüyor. 18.05.2021 tarihinde <https://www.dokap.gov.tr/projeler/artvin-yusufeli-ishan-koyu-tarihi-kimligine-burunuyor/81/Detay#> adresinden erişildi.
- Dorobantu, M. R. ve Nistoreanu, P. (2012). Rural tourism and ecotourism—the main priorities in sustainable development orientations of rural local communities in Romania. *Academy of Economic Studies*. 1(15), 259-266.
- Dyllick, T. ve Hockerts, K. (2002). Beyond the business case for corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130-141.
- Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası (TATUTA) (2021)Proje amacı. 29.02.2020 tarihinde <http://www.bugday.org/portal/projeler.php?pid=41> adresinden erişildi.
- Emir, G. (2018). Amasra'da ev pansiyonculuğu algısı ve uygulama sorunları. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.
- Emir, G. ve Kurgun, O. A. (2019). Ev pansiyonculuğunda yaşanan uygulama sorunları: Amasra örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 991-1011.
- Emir, S. (2006). Turizm ve mimarlık sempozyumunun ardından. *MEGARON/Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 1(3), 170-177.
- Esengül, K. (2005). Kırsal kalkınmada yeni bir yaklaşım kırsal turizm. T.C. Sivas Belediye Başkanlığı Sivas Kaplıcaları ve Turizm Potansiyeli Sempozyumu, 22-23 Mart, 168-171, Sivas.
- Esengün, K., Akça, H. ve Sayılı, M. (2001). Kırsal alanların kalkınmasında kırsal turizmin rolü. *Standart Dergisi*, 40(470), 29-35.
- Esengün, K., Akça, H. ve Sayılı, M. (2002). Dağlık ve ormanlık alanlarda kırsal turizm faaliyeti ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. I. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart, 97-102, Kastamonu.
- Fleischer, A. ve Felsenstein, D. (2000). Support for rural tourism: Does it make a difference?. *Annals of tourism research*, 27(4), 1007-1024.

- Franzoni, S. (2015). Measuring the sustainability performance of the tourism sector. *Tourism Management Perspectives*, 16(1), 22-27.
- Frochot, I. (2005). A benefit segmentation of tourists in rural areas a Scottish perspective. *Tourism Manegement*, 26(3), 335-346.
- Garrod, B. ve Fyall, A. (1998). Beyond the rhetoric of sustainable tourism?. *Tourism management*, 19(3), 199-212.
- Gartner, W.C. (2005). A perspective on rural tourism development. *Journal of Regional Analysis And Policy*, 35(1), 33-42.
- Getz, D., ve Carlsen, J. (2000). Characteristics and goals of family and owner-operated businesses in the rural tourism and hospitality sectors. *Tourism management*, 21(6), 547-560.
- Goodland, R. (1995). The consept of environmental sustainability. *Annual Review of Ecology and Systematic*, 26(1), 1-24.
- Gürbüz, İ. B., Erol, A. O. ve Yavuz, O. (2002). Dünya’da ve Türkiye’de kırsal turizm. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi, 18-20 Eylül. 421-425
- Güzel, P., Çoknaz, D. ve Noordegraaf, A. M. (2009). Sürdürülebilir kalkınmanın çevre boyutunda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Uygulamaları ve olimpiyat organizasyonları kapsamında incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(2), 59–69.
- Haberal, H. (2015). Turizmde alternatif ekolojik turizm, doğa turizmi, kırsal turizm, yayla turizmi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hacıoğlu, Y. (2019). Bir destinasyon olarak bilinen Artvin ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Hall, D. ve Mitchell, M. (2005). Rural tourism business as sustained and sustainable development. *Rural tourism and sustainable business*, 26(1), 351-357.
- Ivanova, M., Ivanov, S. ve Yanev, H. (2015). Distribution channels of eco and rural guest houses – from fiction to reality. *Proceedings of the Eco- and Rural Tourism – Challenges and Perspectives Conference*, Bourgas, 18-19 June, 162-174.

- İlter, B., Kundak, S. ve Cenikli, V. S. (2019). Sürdürülebilir kırsal kalkınmada bir alternatif olarak kadın girişimciliği: Afyonkarahisar örneği. Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 3(5), 30-37.
- İnce, C. (2000). Turizm işletmelerinde rekreasyon ve animasyon. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2014). Turizm ve çevre. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kanathı, M. (2008). Havza planlamasında sürdürülebilir kırsal kalkınma ve önemi. Türk mühendis ve mimar odaları birliği II. Su Politikaları Kongresi. Ankara, 297-330, 25.06.2021 tarihinde <https://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/10938.pdf> adresinden erişildi.
- Kaplan, A. (1999). Küresel çevre sorunları ve politikaları. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Karabıçak, M. ve Özdemir, M. B. (2015). Sürdürülebilir kalkınmanın kavramsal temelleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 6(13), 44-49.
- Karamehmet, B., Aydın, G. ve Özgöker, C. U. (2016). Türkiye’de kırsal turizm destinasyonlarının rekabetçi gücünün geliştirilmesi için stratejik öneriler. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, 5(10), 106-116
- Kaya, E. Ö. (2010). Sürdürülebilir kalkınma sürecinde bankaların rolü ve Türkiye’de sürdürülebilir bankacılık uygulamaları. İşletme Araştırmaları Dergisi, (3), 75-94.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2011(1), 19-33.
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(1), 11-29.
- Kızılaslan, N. ve Ünal T. (2014). Tokat ilinin ekoturizm/ kırsal turizm potansiyeli ve SWOT analizi. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, (9), 45-61.
- Klarin, T. (2018). The concept of sustainable development: From its beginning to the contemporary issues. Zagreb International Review of Economics and Business, 21(1), 67-94.
- Koçak, F. ve Balcı, V. (2010). Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi, 2(2), 213-222.

- Kodaş, D. ve Eröz, S.S.Ü. (2012). Kırsal turizm ile kültürel turizmin bütünleşmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(1), 169-174.
- Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir kırsal kalkınma için bir alternatif olarak kırsal turizm ve Türkiye'de uygulanabilirliği. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(2), 65-88.
- Lago, A. A. C. D. (2009). Stockholm, Rio, Johannesburg: Brazil and the Three United Nations Conferences on the Environment. Brezilya.
- Lane, B. (2005). Sustainable rural tourism strategies: A tool for development and conservation. Interamerican Journal of Environment and Tourism, 1(1). 12-18
- Lynch, P. A. (2005). The Commercial Home Enterprise and Host: A United Kingdom Perspective. Hospitality Management. 24(4), 533-553.
- Maçahel Eğitim Kültür ve Dayanışma Vakfı (2017, 21-22 Ekim). Ekoturizm ve Girişimcilik Eğitimi. 18.03.2020 tarihinde <http://www.macahel.org.tr/> adresinden erişildi.
- Maestro, R. M. H., Gallego, P. A. M. ve Requejo, L. S. (2007). The moderating role of familiarity in rural tourism in Spain. Tourism Management, 28(4), 951-964.
- Marzo-Navarro, M., Pedraja-Iglesias, M. ve Vinzón, L. (2015). Sustainability indicators of rural tourism from the perspective of the residents. Tourism Geographies, 17(4), 586-602.
- Mason, P. ve Cheyne, J. (2000). Residents' attitudes to proposed tourism development. Annals of tourism research, 27(2), 391-411.
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review. Environmental impact assessment review, 18(6), 493-520.
- Mengi, A., ve Algan, N. (2003). Küreselleşme ve yerelleşme çağında bölgesel sürdürülebilir gelişme: AB ve Türkiye örneği. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Mikaeli, M., ve Memlük, Y. (2013). Kırsal turizm ve kültürel turizmin bütünleşmesi ve kırsal sürdürülebilir kalkınma. International Journal of Social and Economic Sciences, 3(2), 87-91.
- Missimer, M., Robèrt, K. H. ve Broman, G. (2017). A strategic approach to social sustainability–Part 1: exploring the social system. Journal of Cleaner Production, 140(1), 32-41.

- Modinos, M. (2000). Sustainability and Regional Development : The Case of the Tourism Sector in Southern Europe. Global Network for Environmental Scienceand Technology Journal,2(3), 301-310.
- Mohd Salleh, N. H., Othman, R., Nordin, N., Mohd Idris, S. H., ve Shukor, M. S. (2014). The homestay program in Malaysia: Motivation for participation and development impact. Tourism: An International Interdisciplinary Journal, 62(4), 407-421.
- Morgül, Ş. M. (2006). Trakya Bölgesinde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: Kırklareli örneği. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Moseley, M. J. (2003). Rural Development Principles and Practice. First Published, London: SAGE Publications.
- Oakley, P. ve Garforth, C. (1985). Guide to extension training. Roma: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Organization for economic co-operation and development. (1994). Tourism Strategies and rural development organization for economics co- operations and development, Paris.
- Oral, M. A. ve Kılıç, R. (2018). Sürdürülebilir kırsal kalkınma aracı kırsal turizm: Elmalı ilçesi örneği. Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi, 10(40), 618.
- Orhan, F. (2018). Geleneksel köy meskenlerinin ekoturizm açısından önemi Artvin Örneği. 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi,05-08 Eylül. 233-241, Üsküp.
- Orhan, F., Zaman, S. ve Çavuş, A. (2019). Turistik konaklamada alternatif bir yöntem- ev pansiyonculuğu ve geleneksel Artvin evlerinde uygulanabilirliği. Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi, 26-29 Eylül. 649-659, Van.
- Özgen, Ö. (1991). Ev pansiyonculuğunun sosyo-kültürel ve ekonomik profili. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara.
- Özgüç, N.(1998). Turizm coğrafyası. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özmehmet, D. E. (2008). Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. Journal of Yaşar University, 3(12), 1853-1876.

- Pak, M. D., Aktan, M. C. ve Özcan, E. (2018). Sosyal sürdürülebilirlik bağlamında Türkiye’de sığınmacı ve mülteci sorunsalı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 427-440.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Pesonen, J., Komppula, R., Kronenberg, C. ve Peters, M. (2011). Understanding the relationship between push and pull motivations in rural tourism. *Tourism Review*. 66(3), 32-49.
- Pina, I. P. A. ve Delfa, M. T. D. (2005). Rural tourism demand by type of accommodation. *Tourism management*, 26(6), 951-959
- Punch, K. F. (2005). Sosyal araştırmalara giriş. Çev. D. Bayrak, H.B. Arslan ve Z. Akyüz. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rátz, T. ve L. Puczkó (1998). Rural Tourism and Sustainable Development in Hungary. In: D. Hall - L. O'Hanlon eds.: "Rural Tourism Management: Sustainable Options" International Conference, Conference Proceedings; Scottish Agricultural College, Auchincruive, Ayr, Scotland, UK, pp. 450-464.
- Sarı, C. (2008). Antalya’nın alternatif turizm kaynakları, planlama yaklaşımları ve öneriler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 12-45
- Saruhan, Ş. C. ve Özdemirci, A. (2011). Bilim, Felsefe ve Metodoloji: Araştırmada Yöntem Problemi-SPSS Uygulamalı. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve Dünder, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sharpley, R. (2002). Rural tourism and the challenge of tourism diversification: the case of Cyprus. *Tourism management*, 23(3), 233-244.
- Sievanen, T., Pouta, E. ve Neuvonen, M. (2007). Recreational home users–potential clients for countryside tourism?. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(3), 223-242.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, (10), 67-75.
- Soykan, F. (2002). Kırsal turizmin sosyo-ekonomik etkileri ve Türkiye. *Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu*, 25-27 Haziran. 154-159, Ilgaz/Kastamonu.

- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve türkiye turizmi için önemi. Ege Coğrafya Dergisi, 12(1), 1-11.
- Soykan, F.(2006). Avrupa’da kırsal turizme bakış kazanılan deneyim. II.Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22 Nisan, 71-87, Balıkesir.
- Stone, P. J., Dunphy, D. C. ve Smith, M. S. (1966). The general inquirer: A computer approach to content analysis. Oxford, England: M.I.T. Press.
- Surat, H. (2016). Artvin ilinin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi. Karadeniz Araştırmaları Merkezi, (52), 139-158.
- Swarbrooke, J. (1999). Sustainable tourism management. Oxon: CABI Publishing.
- Sweeney, M. ve Lynch, P. A. (2006). Explorations of the Host’s Relationship with the Commercial Home. Tourism and Hospitality Research.7(2), 99-108.
- Şahin, G. (2017). Artvin’de yaşayan yerel halkın turizme yönelik algı ve tutumları üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şerefoğlu, C. (2009). Kalkınmada kırsal turizmin rolü 2007- 2013 yılları arasında ülkemizde uygulanacak olan IPARD kırsal kalkınma programındaki yeri, önemi ve beklenen gelişmeler. Uzmanlık tezi, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.
- T.C. Artvin Valiliği (2021). Artvin İlinin Coğrafi Durumu. 20.05.2021 tarihinde <http://www.artvin.gov.tr/cografi-durum> adresinden erişildi.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2015). Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı (IPARD). 2014-2020, 23.05.2020 tarihinde <https://www.tkd.gov.tr/Content/File/Ipard/IPARD2.pdf> adresinden erişildi.
- Tang, I. (2017). The overview of the origin and research of rural tourism development. Advances in Intelligent Systems Research, 156, 448-452.
- Türkay, O. (2014). Destinasyon yönetimi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uçar, M. (2010). Kırsal turizmin sosyo-ekonomik yapıya etkisi ve Fethiye Örneği. Yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Muğla.
- Uçar, M., Çeken, H. ve Ökten, Ş. (2010). Kırsal turizm ve kırsal kalkınma: Fethiye örneği. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Uçar, N. (2010). Turizmin kırsal alana etkisi: Gökçeada örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Uçar, N. (2012). Kırsal alanda turizmle modernleşen kadın. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 111-115.
- Uzel, E. (2006). Küresel çevresel yönetim (iyi yönetim). Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Üzümcü, T. P., Çelik, A. ve Özkul, E. (2016). Sürdürülebilir kırsal kalkınma için yavaş şehir anlayışı: Kandıra örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences (IJSES)* E-ISSN: 2667-4904, 6(2), 41-51.
- Wang, X. (2006). The second home phenomenon in Haikou China. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Canada: University of Waterloo.
- Williams, P., Paridaen, M., Dossa, K. ve Dumais, M. (2001). Agritourism market and product development, status report. Centre For Tourism Policy and Research Simon Fraser University Burnaby, Bc, Canada. 361(1), 1-112.
- Yallagöz, T. D. (2010). Alternatif bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm: Çanakkale bölgesi Ayvacık yöresi uygulaması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın anlam bilimsel tarihi ve kavramsal kökenleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 59-77.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Kitapevi

EKLER

EK 1. GÖRÜŞME SORU FORMU

“Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi; Artvin Örneği” Konulu Yüksek Lisans Tezi Soru Formu

Bu soru formu Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm işletmeciliği Anabilim dalında hazırlanmakta olan “*Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi; Artvin Örneği*” konulu yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Bu tez çalışmasında sürdürülebilir kırsal turizm bağlamında, Artvin’de ev pansiyonculuğunun ekonomik, sosyal ve kültürel etkilerinin paydaşların bakış açılarıyla araştırılması amaçlanmıştır.

Soruları cevaplayarak çalışmaya sağladığınız katkılar için çok teşekkür ederiz.

JALENUR ZURNACI

DR.ÖĞR.ÜYESİ İSMAİL ÇALIK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

SORULAR

1) Demografik Sorular

Ev Pansiyonu Adı:
Ev Pansiyonu İşletmecisinin Cinsiyeti: Kadın () Erkek ()
Ev Pansiyonu Oda Sayısı: () 1-10 () 11-20 () 21-30
Ev Pansiyonu İşletmecisinin Yaşı: () 20 altı () 21-30 () 31-40 () 41-50 () 51-65 () 65 ve üstü
Ev Pansiyoncusunun Öğrenim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Ön lisans () Lisans () Lisansüstü
Ev Pansiyoncusunun Yıllık Gelir Durumu: () 1000 () 1001-2000 () 2001-3000 () 3001-4000 () 4001-5000 () 5001-10 000 () 10 000 ve üzeri
Ev Pansiyonunun Mülkiyet Durumu: () Kendisine Ait () Diğer
Ev Pansiyonunun Açık Kaldığı Süre: () Yıllık () Sezonluk-Yaz Sezonu
Ev Pansiyonunda Çalışanlar: () Aile Üyesi () Dışarıdan
Ev Pansiyonunda Toplam İş gören Sayısı:
Ev Pansiyonculuğu Eğitimi Alınıp/Alınmadığı: () Alındı () Alınmadı

2) Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Ekonomik, Sosyokültürel ve Çevresel Yönü İle İlgili Sorular

Ekonomik Boyut

- 1) Ev pansiyonculuğu yerel halkın satın alma gücünü ve yaşam kalitesini artırmış mıdır?
- 2) Ev pansiyonculuğu yerel halkın yaşam standardını geliştirmiş midir?
- 3) Ev pansiyonculuğu istihdamı artırmış mıdır?
- 4) Ev pansiyonculuğu fiziksel altyapı tesislerinin iyileştirilmesine yardımcı olmuş mudur?
- 5) Ev pansiyonculuğu yerel halk arasındaki ekonomik eşitsizliğin azalmasına katkı sağlar mı?
- 6) Ev pansiyonculuğu yöredeki yoksulluğun azalmasına katkıda bulunmuş mudur?

Sosyokültürel Boyut

- 1- Ev pansiyonculuğu köydeki topluluklar arasındaki sosyal etkileşimi ve iş birliğine katkı sağlamış mıdır?
- 2- Ev pansiyonculuğu yerel halkın iletişim becerilerini geliştirir mi?
- 3- Ev pansiyonculuğu yerel toplumdaki suç oranlarını azaltır mı?
- 4- Ev pansiyonculuğu genç neslin göçünü önlemeye yardımcı olmakta mı?
- 5- Ev pansiyonculuğu köydeki yerel halkın geleneksel yaşam tarzının korunmasına katkıda bulunmakta mıdır?
- 6- Turistler ve yerel halk arasında sosyalleşme sürecinde gelenek ve göreneklerin tahrip olmadan gelecek nesillere aktarımı sağlanmakta mıdır?
- 7- Turist beklentilerini karşılamak için yerel kültürün ticarileşmesine ev pansiyonculuğu yardımcı olmakta mıdır?
- 8- Ev pansiyonculuğu uygulanırken köydeki yerel mimarinin sürdürülebilirliği sağlanmakta mı?
- 9- Ev pansiyonculuğu yerel toplumun geleneksel etkinliklerini korumakta mıdır?
- 10- Ev pansiyonculuğu yerel el sanatı etkinliklerini teşvik etmiş midir?

11- Bölgede gelişen turizm tarihi yerlerin restore edilmesine yardımcı olmaktadır mıdır?

Çevresel Boyut

- 1-** Bölgede turizm faaliyetleri yapılırken çevrenin korunması için yerel halk teşvik edilip bilinçlendirilmekte midir?
- 2-** Ev pansiyonculuğu alanının özgünlüğünü sağlamak için yaban hayatı koruma altına alınıyor mu?
- 3-** Ev pansiyonlarının atık yönetimi sisteminde iyileştirme sağlanmakta mı?
- 4-** Ev pansiyonculuğu hava kalitesi, su kirliliği, trafik sıkışıklığı ve gürültü gibi çevresel kaliteyi etkileyecek bozulmalara yol açıyor mu?

EK-2 ETİK KURUL İZİN BELGESİ

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH	:	
YER	:	
ÜYELER	:	Prof.Dr. GÜNAY ÇAKIR (Başkan) Prof.Dr. HASAN AYAYDIN (Üye) Prof.Dr. MÜGE YILMAZ (Üye) Prof.Dr. BAYRAM NAZIR (Üye) Prof.Dr. EKREM CENGİZ (Üye) Prof.Dr. HURİ İLYASOĞLU (Üye) Prof.Dr. FERKAN SİPAHİ (Üye)
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU		
Projenin Adı:	Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Artvin Örneği	
Projenin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi	
Proje Araştırmacıları:	Jalenur Zurnacı	
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:	Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÇALIK (Tez Danışmanı)	

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH	:	
YER	:	
ÜYELER	:	Prof.Dr. GÜNAY ÇAKIR (Başkan) Prof.Dr. HASAN AYAYDIN (Üye) Prof.Dr. MÜGE YILMAZ (Üye) Prof.Dr. BAYRAM NAZIR (Üye) Prof.Dr. EKREM CENGİZ (Üye) Prof.Dr. HURİ İLYASOĞLU (Üye) Prof.Dr. FERKAN SİPAHİ (Üye)
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU		
Projenin Adı:		Sürdürülebilir Kırsal Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Artvin Örneği
Projenin Niteliği:		Yüksek Lisans Tezi
Proje Araştırmacıları:		Jaleenur Zurnacı
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:		Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÇALIK (Tez Danışmanı)

Araştırmanın Yöntemi:	Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat formundan yararlanılacaktır. Mülakat formu, sürdürülebilir kırsal turizm kapsamındaki sorunlardan oluşmaktadır. Görüşmeler, Artvin’de ev pansiyonculuğu yapan işletme sahipleri, akademisyenler ve diğer turizm paydaşları ile yapılacaktır. Araştırma kapsamında 30 paydaşla görüşmeler yapılması planlanmaktadır.
Kullanılacak biyolojik, psikolojik ve teknik vb. tüm yöntemleri açıklayan etik ile ilgili özet:	Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile veriler toplanacaktır. Amaçlı örneklem yöntemi kullanılması planlanmaktadır. Bu amaçla araştırma kapsamında 30 paydaşla görüşmeler gerçekleştirilecektir.

Gümüşhane Üniversitesi Turizm Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Dr. İsmail Çalık'ın "Sürdürülebilir Kentsel Turizm Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Artvin Örneği" adlı projesi değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur. ✓

Projenin etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.

Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Jalenur ZURNACI

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Çukurova Üniversitesi / Karataş Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu / Turizm İşletmeciliği Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği ABD

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce (orta)

Almanca(orta)

Bilimsel Faaliyetler :Çalık, İ., ve Zurnacı, J. (2019). Sürdürülebilir Turizm Göstergeleri Bağlamında Ev Pansiyonculuğunun Değerlendirilmesi: Yusufeli Örneği. *Journal of Tourism and GastronomyStudies*, 7(3), 2144-2166.

Akdu.U., Karakaş, D., Çelik, E., Zurnacı, J., ve Tabu, Ö. Turizm RehberliğindeAlan Uzmanlığı Önerisi: Sağlık Turizmi Rehberliği. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1(2), 124-138.

İş Deneyimi

Stajlar : Park Royal Hotel / ADANA(2017)

İletişim

Telefon :

e-posta Adresi :

Tarih :